

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
PEDAGOĢIJAS NODAĻA

**PEDAGOĢISKĀ PROCESA ORGANIZĒŠANAS IESPĒJAS
PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ**

MAĢISTRA DARBS

Autors: **IVETA NAGLA**

Studenta apliecības Nr.: in07034

Darba vadītājs:

Prof., Dr.paed. Ruta Ināra Kaņepēja

RĪGA 2013

ANOTĀCIJA

Maģistra darba temats ir „Pedagoģiskā procesa organizēšanas iespējas pirmsskolas izglītības iestādē”. Pētījuma mērķis ir pamatojoties uz zinātniskās literatūras un praktiskās pieredzes analīzi, atrast jaunu pirmsskolas pedagoģiskā procesa modeli un izstrādāt ieteikumus darba organizācijai Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs. Mērķis tika sasniegts, izmantojot tādas teorētiskās metodes kā literatūras un normatīvo dokumentu analīze, empīriskās metodes kā anketēšana, novērošana, pārrunas un intervijas, statistiskās metodes kā datu statistiskā analīze, kvalitatīvā un kvantitatīvā kontentanalīze.

Maģistra darbā analizēts pedagoģiskais process no teorētiskā aspekta un pirmsskolas pedagoģiskā procesa organizācijas pamatnostādnes, sniegts ieskats pirmsskolas izglītības sistēmas attīstībā Latvijā no pirmsākumiem līdz padomju laikam, kā arī piedāvāts risinājums jauna darba organizācijas modeļa ieviešanā pirmsskolas pedagoģiskā procesa nodrošināšanā. Analizēti pētījumā iegūtie rezultāti un sagatavoti ieteikumi ieviešot jaunu darba organizācijas modeli pedagoģiskajā procesā.

Darba apjoms ir 87 lpp., analizēti 43 literatūras avoti. Darbā ir iekļauti 11 attēli, 4 tabulas un 4 pielikumi.

Atslēgvārdi: pedagoģiskais process, pedagoga profesionālā kompetence, darba organizācijas modelis.

ANNOTATION

Master's thesis topic is „Pedagogical process organisation forms opportunities in the pre-school”. The research is based on the analysis of the scientific literature and practical experience, to find a new pre-school educational process model and to make recommendations for the Riga municipal pre-schools.

The aim was achieved by using the theoretical methods such as literature, laws and regulations analysis, empirical methods such as questionnaires, observation of pedagogical process and discussions, and the statistical methods such as statistical data analysis and quantitative content analysis.

Master's thesis analyzes the pedagogical process from a theoretical point of view and guidelines for the pedagogical process organization in the pre-school's groups, presents a snapshot of early childhood education in the development from the first Latvian state till the Soviet period, as well as offers the solutions for another kind of pedagogical process organization form in pre-schools.

The volume of work is 87 pages and it includes list with 43 literature and documents sources, 11 figures, 4 tables and 4 supplements.

Keywords: pre-school, pedagogical process, teacher's professional competence, teacher's

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	5
1. PEDAGOĢISKĀ PROCESA TEORĒTISKIE ASPEKTI	8
2. PIRMSSKOLAS PEDAGOĢISKĀ PROCESA BŪTĪBA UN STRUKTŪRA	11
2.1. Pirmsskolas izglītības vadlīnijas	13
2.2. Pedagoģa profesionālā kompetence	14
3. PIRMSSKOLAS PEDAGOĢISKĀ PROCESA ORGANIZĀCIJA LATVIJĀ VĒSTURISKĀ SKATĪJUMĀ	29
4. JAUNA DARBA ORGANIZĀCIJAS MODEĻA MEKLĒJUMI UN IEVIEŠANA PIRMSSKOLAS PEDAGOĢISKĀ PROCESA NODROŠINĀŠANAI.....	33
4.1. Pētījuma metodoloģiskais pamatojums.....	35
4.2. Pētījuma norise un iegūto rezultātu analīze	36
4.2.1 Pētāmās vides raksturojums	36
4.2.2 Aptauja.....	38
4.2.3 Pārrunas.....	41
4.2.4 Dienas gaitas novērošana grupās, kurās strādā pēc jaunā darba organizācijas modeļa	49
4.3. Ieteikumi ieviešot jauna modeļa darba organizācijas formu pedagoģiskajā procesā.....	53
NOBEIGUMS	54
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN CITI AVOTI.....	57
PIELIKUMI.....	60
1. pielikums.....	61
2. pielikums.....	65
3. pielikums.....	66
4. pielikums.....	79

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

Modelis „1+2” – grupas darba organizācijas forma, kurā pedagoģiskajā procesā piedalās 1 pirmsskolas izglītības skolotājs un 2 skolotāja palīgi;

RIIMC – Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskais centrs;

PII – Rīgas pilsētas pašvaldības izglītības iestāde, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu;

PII grupa – tradicionālā – grupa, kurā strādā 2 pirmsskolas izglītības skolotāji un 1 skolotāju palīgs (tradicionālā darba forma);

Pirmsskolu nodaļa – Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Izglītības pārvaldes Pirmsskolu nodaļa;

SVID analīze – stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīze;

Vadītājs – pirmsskolas izglītības iestādes vadītājs;

Vadītāja vietnieks/metodiķis – izglītības iestādes vadītāja vietnieks (izglītības jomā) un pirmsskolas izglītības metodiķis.

IEVADS

Pirmsskolas izglītība ir pirmā izglītības pakāpe Latvijas izglītības sistēmā, kurā notiek bērna personības daudzpusīga veidošanās, veselības stiprināšana un sagatavošanās pamatizglītības apguvei. Pirmsskolas izglītība ir ikviena indivīda, ikviena Latvijas sabiedrības locekļa izglītības pamati. Neatkarīgi no tā, vai tie tiek iegūti pašvaldības vai privātajā pirmsskolas izglītības iestādē vai ģimenē, šiem pamatiem ir jānodrošina priekšnosacījumi humānas, zināšanas, rīcībspējīgas, brīvas un atbildīgas personības veidošanās procesam, kas spēj dzīvot un strādāt demokrātiskā 21. gadsimta sabiedrībā ar tai raksturīgo arvien pieaugošo etnisko, lingvistisko, reliģisko un sociālo daudzveidību.

Cik efektīvi ir pirmsskolas izglītības procesa īstenošanas instrumenti – mācību programmas, pedagogu sagatavotība, vide, kurā bērns aug un attīstās? Kā ikdienā bērni apgūst nepieciešamās vērtības, zināšanas un prasmes pirmsskolas izglītības iestādēs? Kas ir pedagoģiskais process un kāda ir pirmsskolas pedagoģiskā procesa organizācija?

Pedagogs ir tikai viens no pedagoģiskajā procesā iesaistītajiem dalībniekiem, tomēr viņa zināšanas, prasmes, attieksmes un vērtības vistiešākajā veidā ietekmē šī procesa norisi.

Vai Rīgas pilsētas pašvaldības pirmsskolu pedagogu profesionālā kompetence ir pietiekama, lai veiksmīgi īstenotu audzināšanas mērķi? Vai pedagogi ir gatavi uzņemties pilnu atbildību par bērna pirmsskolas izglītības programmas apguves nodrošināšanu?

Laika posmā, kad pirmsskolas izglītības pakalpojuma pieejamības nodrošināšanā aktīvi sāka iesaistīties privātās izglītības iestādes, Rīgas pašvaldībā būtiski aktualizējās kvalificēta pedagoģiskā personāla nodrošinājuma problēma. Bija radusies nepieciešamība meklēt jaunu risinājumu, lai nezaudētu labus skolotājus pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs dēļ konkurētspējīga atalgojuma privātajā sektorā, kā arī saglabāt iespēju iestādēs nodrošināt pilnvērtīgu pedagoģisko procesu. Šī komplicētā problēma veicināja uzsākt jaunu darba organizācijas modeļu meklējumus, kā optimāli organizēt darbu, lai neciestu pirmsskolas izglītības process, kā arī esošā budžeta ietvaros risināt darbinieku algas jautājumus.

Maģistra darba temats: Pedagoģiskā procesa organizēšanas iespējas pirmsskolas izglītības iestādē.

Pētījuma mērķis: Pamatojoties uz zinātniskās literatūras un praktiskās pieredzes analīzi, atrast jaunu pirmsskolas pedagoģiskā procesa organizācijas modeli un izstrādāt ieteikumus darba organizācijai Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs.

Pētījuma objekts: Pedagoģiskais process pirmsskolā.

Pētījuma priekšmets: pedagoģiskā procesa organizācijas formas

Pētījuma jautājums: Kādas ir pedagoģiskā procesa organizēšanas iespējas mūsdienu apstākļos?

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt teorētiskās atziņas, normatīvos aktus u.c. dokumentus par pedagoģiskā procesa organizēšanu pirmsskolā.

2. Veikt situācijas izpēti un prakses analīzi par esošo pedagoģiskā procesa organizācijas formu darbību Rīgas pašvaldībā.

3. Analizēt pētījuma norises un iegūtos rezultātus.

4. Sagatavot ieteikumus pedagoģiskā procesa organizācijai.

Pētījuma metodes:

1. Zinātniskās literatūras un avotu analizēšana.

2. Anketēšana.

3. Pārrunas.

4. Novērošana.

5. Iegūto datu matemātiskā apstrāde.

Pētījuma bāze: Rīgas pilsētas pašvaldības 21 pirmsskolas izglītības iestāde, tajā skaitā 21 iestādes vadītājs, 21 vadītāja vietnieks/ metodiķis, 39 skolotāji un 76 skolotāju palīgi.

1. PEDAGOĢISKĀ PROCESA TEORĒTISKIE ASPEKTI

Pedagoģiskais process pedagoģijas teorijā tiek skaidrots kā dinamiska sistēma, kuras gaitā tiek risināti audzēkņu izglītošanas, audzināšanas un vispārīgās attīstības uzdevumi. I.Maslo to definējusi šādi: „Pedagoģiskais process ir pašattīstoša un pašregulējoša visu tā subjektu mijiedarbība, kas virzīta uz katra mijiedarbības subjekta individualitātes pašattīstības un socializācijas iespēju un apstākļu radīšanu saskaņā ar humānajiem ideāliem un mācīšanās uzdevumiem” (Maslo, 1995.). Personības vispusīga pilnveidošanās iespējama īstā, nesamākslotā pedagoģiskajā procesā, kurš vienlaicīgi ir gan nepieciešams, gan savdabīgs, t.i., brīvs, jo pašattīstība tajā ir neizbēgama parādība.

Savukārt A.Špona par pedagoģisko procesu ir teikusi, ka pedagoģiskais process ir pedagoģijas galveno darbību (mācīšanās, mācīšana, audzināšana, attīstība) korelācijas process. Mācības, kas ietver gan mācīšanos, gan mācīšanu, bērnam radīs iespēju iegūt zināšanas, prasmes, bet audzināšana – attieksmes. Ne iegūtajām zināšanām, ne prasmēm nebūs nozīmes, ja ar tām bērnam neveidosies attieksmes, vērtībizpratne. Tikai tādā veidā ir iespējams pietuvoties audzināšanas mērķa – humānas personības, kuras pamatā ir brīvības, patstāvības un atbildības vienība, sasniegšanai. (Špona, 1991).

Personības attīstība nenorit šķirti no audzināšanas. A.Špona secina, ka “audzināšanas process ir mērķtiecīgi organizēta audzinātāja un audzēkņu kolektīva nepārtraukta sadarbība, lai audzinātāja vadībā veidotos personības attieksmes – vērtības, ideāli, normas, mērķi, principi” (Špona, 2006).

Rietumu pedagoģijā un psiholoģijā tiek skaidroti trīs teorētiski modeļi par attiecībām starp attīstību un audzināšanu. Pirmajā modelī - attīstība kā audzināšanas rezultāts, jo pastāv uzskats, ka, izņemot zināmas sensorās un motorās spējas, kas ir dotas no dzimšanas, un dažus bioloģiski ieprogrammētus nobriešanas procesus pirmajos dzīves gados, visa cilvēka uzvedība var tikt iemācīta. Vides faktori būtiski ietekmē audzināšanu.

Otrais viedoklis skaidro attīstību kā audzināšanas priekšnosacījumu. Šī viedokļa aizstāvji uzskata, ka attīstība ir spontāna parādība, tas nozīmē, ka spontāni vecumam piemītoši kognitīvi un uzvedības raksturotāji attīstās saistībā ar iekšējiem nobriešanas procesiem. Pēc šī viedokļa aizstāvju domām bērns var izmantot dažādas mācīšanās iespējas savā tuvākajā vidē. Tas ir tāpēc, ka cilvēks no dabas ir apveltīts ar aktīvās informācijas apguves un tālākas attīstības mehānismiem, pie kam attīstības gaitā veidojas sistēmiskas viņa kognitīvās struktūras. Skatoties no šī viedokļa, audzināšanai ir tikai atbalsta loma. Spontāna psiholoģiskā attīstība jebkurā gadījumā ir nepieciešamais priekšnosacījums kultūras apgūvē.

Trešā virziena pārstāvji atzīst, ka attīstība ir audzināšanas mērķis. Pēc šī uzskata kognitīvās struktūras nevar tieši iemācīt, taču spontānās attīstības procesiem ir vajadzīgs sociālās vides atbalsts un palīdzība, lai viņi nepaliktu relatīvi nenobriedušā pakāpē vai pat regresētu uz iepriekšējo pakāpi.

Pēc L.Kolberga un H.Maijera domām, audzināšanas svarīgākais uzdevums ir nevis veidot uzvedību vai specifiskas zināšanas, bet radīt nosacījumus stimulējošai kognitīvai attīstībai. L.Kolbergs norāda, ka pedagogam ir jāzina bērna domāšanas līmenis. Mijiedarbība jārealizē atbilstoši šim līmenim un jāpalīdz bērnam pārdzīvot kognitīvā konflikta veidu, jo tas bērnu virza uz priekšu un palīdz viņam apzināties savu adekvātumu nākamās pakāpes attīstībai. (Černova, 2008.)

Pedagoģijas teorijā tiek skaidrots, ka pedagoģiskais process ir dinamiska sistēma, kuras ietvaros tiek risināti audzēkņu izglītošanas, audzināšanas un vispārīgās attīstības uzdevumi.

Personības attīstības pamatā ir vajadzības. Tās ir cilvēka aktivitātes galvenais avots. Tātad bez vajadzības nav darbības. Pēc izcilā psihologa A.Maslova teorijas, cilvēka vajadzības ir sakārtotas piecos līmeņos: fizioloģiskās, drošība, piederība un mīlestība, pašcieņa, pašaktualizēšanās.

Psihologi vērtības skaidro kā idejas vai objektus, kam sabiedrība vai tās daļa piešķir īpašu nozīmi, uzskata par ideālu un orientē savu darbību pēc tiem. Pedagoģijā vērtības izpaužas vienībā ar principiem, normām, mērķiem un ideāliem un raksturo attieksmi pret kultūru, darbu, valsti.

K.Platonovs motivāciju apskata kā psihisku parādību, kas veidojas uz vajadzību pamata un virza cilvēku aktivitāti, padarot to par apzinātu rīcību. Izšķir iekšējo motivāciju un ārējos stimulus. Zinātnieki K.Rodžers un A.Maslovs iekšējo motivāciju, kas balstīta uz cilvēka tieksmi un iedzimtu tendenci pēc pašizziņas un pašnoteikšanās, uzskata par noteicošo personības attīstībā.

Zinātnieku, kuri ir pētījuši un pēta pirmsskolas vecuma bērnu, atzinumi liecina par šādām dominējošām vajadzībām, vērtībām un motīviem (skat. 1.1. tab.).

1.1.tabula

Pirmsskolēnam dominejošās vajadzības, vērtības un motīvi

vajadzības	vērtības	motīvi
<ul style="list-style-type: none"> • Izziņas • Kustību • Iekļautības • Kontroles 	Sevis apzināšanās Pozitīva attieksme pret: <ul style="list-style-type: none"> • dzīvo dabu, • priekšmetu pasauli • Garīgo vērtību, tikumisko kategoriju apzināšanās sākums 	<ul style="list-style-type: none"> • Vajadzību konkrētums • Vajadzību realizācijas konkrētais veids

Šodien personības audzināšanas un attīstības stratēģiju un taktiku nosaka humānistiskā attieksme pret cilvēku. Kaut gan domas par skolotāja un skolēna savstarpējām attiecībām atspoguļojas daudzu pedagoģijas klasiķu darbos (Eiropā: J.Herbarts, A.Dīstervēgs, Ž.Ruso; Krievijā: N.Černiševskis, Ļ.Tolstojs, V.Suhomļinskis, P.Kapterevs u.c.), saskarsmes optimizācijā, savstarpējo mijattiecību regulēšanā skolā, saskaņas radīšanā starp bērniem un pieaugušajiem svarīga nozīme ir plaši pazīstamu psihologu pētījumiem (Baltkrievijā: J.Kolominskis; Igaunijā: H.Liimets; Krievijā: N.Bodaļevs,

L.Boņoviča, A.Petrovskis, V.Karakovskis, V.Mjasiščevs, A.Mudriks, L.Novikova, A.Ļeontjevs; ASV: E.Berns, R.Bernē, K.Levins; Vācijā: M.Bubers, J.Kramis u.c.).

Latvijā atziņas par demokrātisku skolu lasāmas jaunlatviešu (A.Alunāns, K.Biezbārdis, A.Kronvalds, R.Valdemārs u.c.) un jaunstrāvnieceku (P.Dauge, J.Pliekšāns (Rainis), J.Jansons, J.Greste, K.Āre u.c.) darbos. Arī mūsdienu zinātnieces A.Špona, I.Maslo, A.Samuseviča pievēršas pedagoģiskās sadarbības procesa skaidrojumam un pilnveidošanai.

Pamatojoties uz pedagoģijas vēsturisko attīstību, pedagoģiskās sadarbības problēmas mūsdienu izpēti, izriet, ka sadarbība – tā ir kopēja darbība, kuras procesā norit darbības prasmju, garīgo vērtību apmaiņa starp subjektiem, pieredzes pilnveidošanās uz humānu savstarpēju attiecību pamata un to saturs pieļauj savstarpēju uzticēšanos.

2. PIRMSSKOLAS PEDAGOĢISKĀ PROCESA BŪTĪBA UN STRUKTŪRA

Vispārējā skaidrojumā pedagoģiskais process tiek skaidrots kā mērķtiecīgi organizēta personu mijiedarbība, process, kurā atbilstoši pedagoģijas teorētiskajiem principiem pedagoga vadībā tiek īstenoti mācību un audzināšanas uzdevumi, veidojot izglītotu, attīstītu personību un liekot pamatus tās sekmīgai socializācijai un aktīvai darbībai. Savukārt pirmsskolas pedagoģiskajā procesā audzināšana notiek mērķtiecīgā pirmsskolas skolotāja un bērnu mijiedarbībā, kas sekmē personības attīstību un integrāciju sabiedrībā (Kaņepēja, 2012).

Pirmsskolas pedagoģiskā procesa organizācijā ir jāņem vērā vairākas pamatnostādnes.

Pedagoģiskā procesa organizācijas jautājumi pirmkārt ir saistīti ar izpratni par adaptācijas periodu - bērnam, arī vecākiem, iesaistoties un pielāgojoties jaunai situācijai, jaunajām prasībām un jaunajiem pienākumiem. Jārēķinās, ka bērnam, ienākot neierastā vidē, ir grūti noturēt uzmanību, klausīties un saklausīt skolotāja teikto, paturēt prātā doto uzdevumu. Šis laiks mēdz būt sarežģīts ne tikai bērnam, bet arī vecākiem, jo tieši tad nākas pamanīt sava bērna problēmas.

Gandrīz katrā bērnu grupā nākas vērot daudzkultūru situācijas, kur nākas respektēt audzēkņu piederību dažādām tautībām. Pirmsskolas pedagoģiskajā procesā saglabājot bērna nacionālo identitāti, ir jācenšas parādīt blakus esošās vērtības, audzināt būt iecietīgiem un tolerantiem. Skolotājam ir jāsaprot, ka bērns pirmsskolas vecumā veido priekšstatu par sevi, gan mācās no citām kultūrām un veido kopējo pieredzi, mācās izprast līdzīgo dažādās kultūrās, saprast un akceptēt nacionālo dažādību savu vienaudžu vidū.

Pirmsskolas pedagoģiskā procesa organizācijā, bērna ikdienas dzīves neatņemama sastāvdaļa ir rotaļa. Tā ir aplūkojama gan kā pedagoga organizēta darbība, gan bērna patstāvīga darbība. Rotaļa ir kā pamats bērna audzināšanā un attīstības nodrošināšanā. Rotaļājoties bērni attīsta domāšanu, iztēli, jaunradi, gūst pārdzīvojumus, kuru rezultātā veidojas estētiska apkārtnes uztvere. Rotaļa ir gribas attīstības skola, kurā bērni mācās izpildīt noteikumus, kurus izvirza pati rotaļa un radoši veido rotaļā iesaistītie dalībnieki. Ar skolotāja aktīvu līdzdarbību, rotaļa kļūst par bērnu attīstības izpētes materiālu un pamatu turpmākā darba plānošanā. Rotaļa var būt gan kā mācīšanās metode, gan kā organizācijas forma, gan diagnostikas un korekcijas līdzeklis (R.Kaņepēja, 2012).

Procesa galvenie mērķi ir atklāt katra bērna individuālās spējas un veicināt to attīstību. Tas nozīmē – radīt bērnam apstākļus un iespējas, lai viņš varētu apgūt pieaugušo radīto pieredzi un savas darbības rezultātā uzkrātu pieredzi, kuru izmantot mijiedarbībā ar apkārtējo pasauli.

Organizējot vidi pirmsskolas pedagoģiskajam procesam, jāsaprot, ka tā ir vieta, kur bērns veido savu pieredzi, vērtības, prasmes, mācās veidot attieksmi pret sevi un pasauli, kur iegūst priekšstatus un iemaņas. Bērnam atbilstošā mācību vidē veidojas bērna attieksme, motivācija darbībai. Ir būtiski, lai tā veidotos pozitīva.

Mācību vide ir socializācijas vieta, kur bērns stājas savstarpējās attiecībās ar vienaudžiem un pieaugušajiem. Bērnā atbilstošā mācību vidē veidojas bērna pozitīvā attieksme – motivācija darboties vai negatīvā attieksme ar nevēlēšanos darboties. Te varam uzsvērt bērna iekšējo vai ārējo motivāciju un līdz ar to par pedagoga attieksmi pret bērnu kā objektu vai subjektu. Pedagoģiskā procesa nodrošināšanā nozīmīga ir pedagoga, bērna un lietu vides mijiedarbības loma. Aplūkojot bērnu un viņa darbību mācību vidē pedagoģiskajā procesā no kopveseluma pozīcijām, viņa emocionālo attieksmi pret darbību var vērtēt pēc vairākiem kritērijiem:

- bērna attieksme pret darbības mērķi (pats labprāt izvēlas darbības mērķi vai darbību uzspiež pedagogs);
- mācību vides nodrošinājums bērna pētnieciskajai darbībai, eksperimentiem sevis radošai atklāsmi;
- mijiedarbības raksturs starp pedagogu un bērnu;
- darbībai nepieciešamo prasmju kvalitāte.

Šie kritēriji arī motivē bērnu darbībai un sekmē bērna vērtību veidošanos. Mācību vidi raksturo arī lietu vide, kas ir materiālā bāze bērna darbības nodrošināšanai un kalpo kā nozīmīgs faktors pirmsskolas izglītības programmas īstenošanā un ietver arī mācīšanos. Vide kalpo gan kā estētiskās kultūras audzināšanas līdzeklis, gan kā darba kultūras, gan bērna intelektuālās attīstības līdzeklis.

Grupās materiālajai bāzei ir jānodrošina bērnam iespēja apmierināt vajadzību pēc fiziskās aktivitātes, radošās, intelektuālās un mākslinieciskās darbības. Lai bērns attīstītos un prasmīgi izmantotu vides piedāvātās iespējas, skolotāja loma ir būtisks atbalsts kā domāt virzītājs, lai bērns pats meklētu un atrastu atbildes, pārbaudītu savas darbības rezultātus.

Pirmsskolas pedagoģiskajā procesā mācību darbs netiek organizēts tradicionālajā izpratnē, bet mācīšanās notiek noteiktā lietu vidē. Rotaļnodarbības ir neatņemama pirmsskolas pedagoģiskā procesa sastāvdaļa. Rotaļnodarbība, kā viena no mācīšanās organizācijas formām, ir jāsniedz bērnam apmierinājums par savu veikumu, jārada ticība sev, savām spējām un jāvirza uz turpmākām darbībām. Organizēt šo procesu atbilstoši bērna iekšējās motivācijas attīstībai, ir viens no sarežģītākajiem jautājumiem pedagoģiskajā procesā. Pirmsskolas izglītības pakāpē bērnu mācīšanās notiek visā pedagoģiskajā procesā atbilstoši mācību un rotaļu darbības pamatprincipiem. Pirmsskolas vecuma bērnu mācīšanos var organizēt arī bez īpašas rotaļnodarbības, tā var tikt organizēta kā bērnu patstāvīgā darbība attīstošā vidē. Skolotājam būtiski ir pedagoģiskie vērojumi un to analīze, lai lietpratīgi plānotu turpmāko darbu. Pedagoģiskā procesa plānošanai ir nozīmīga loma, tā ir procesa nepārtrauktības, sistemātiskuma, loģiskas pēctecības un pedagoģisko principu ievērošanas garants.

Veiksmīgai pedagoģiskā procesa norisei, būtiska nozīme ir arī sadarbībai. Katra sadarbības dalībnieka ieinteresētība un līdzatbildība, savukārt tā ir atkarīga no skolotāja profesionalitātes, no viņa

vēlmēm, prasmēm un spējām apvienot visus sadarbībā iesaistāmos dalībniekus. Pirmsskolas darbība ir sadarbības dažādos tās līmeņos: “audzēknis – skolotājs”,

“audzēknis – audzēknis”, “bērns – vecāki”, “vecāki – skolotājs”, “vecāki – vecāki”, “skolotājs – skolotājs”, “personāls – bērnudārza vadība”.

Tikai optimāli apstākļi var nodrošināt jauna mūsdienu prasībām atbilstoša cilvēka veidošanos, jeb dinamiska audzēkņu izglītošanas sistēma, kuras gaitā tiek risināti audzēkņu izglītošanas, audzināšanas un vispārējās attīstības uzdevumi. Pirmsskolas pedagoģiskajā procesā mērķtiecīgi virzītā darbībā, tiek īstenots arī Pirmsskolas izglītības vadlīnijās definētais pirmsskolas izglītības mērķis – nodrošināt bērnam iespēju sagatavoties pamatizglītības ieguvei.

2.1. Pirmsskolas izglītības vadlīnijas

Lai veicinātu bērna vispusīgu un harmonisku attīstību, ievērojot viņa attīstības likumsakarības un vajadzības, individuālajā un sabiedriskajā dzīvē nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes, tādējādi mērķtiecīgi nodrošinot sagatavošanos pamatizglītības apguvei, Izglītības un zinātnes ministrija izstrādājusi valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijas, kas nosaka pirmsskolas izglītības satura mērķus un uzdevumus, pirmsskolas izglītības pedagoģiskā procesa organizācijas principus, pirmsskolas izglītības apguves plānotos rezultātus un vērtēšanas pamatprincipus.

Pirmsskolas izglītības mērķis ir veicināt bērna vispusīgu un harmonisku attīstību, ievērojot viņa attīstības likumsakarības un vajadzības, individuālajā un sabiedriskajā dzīvē nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes, tādējādi mērķtiecīgi nodrošinot bērnam spēju sagatavoties pamatizglītības ieguvei (2012.gada 31. jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 533 „Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām”). Pirmsskolas izglītības vadlīniju izstrādē tika ņemtas vērā mūsdienu attīstības psihologu un pedagogu Hovarda Gārdnera, Džeroma Brunera, Ļeva Vigotska, Karla Rodžera, Šalvas Amonašvili un citu atziņas par personības attīstības individualitāti. Sākotnēji dokumenta izstrādes procesā tika iesaistīts liels skaits pirmsskolas un sākumskolas speciālistu, augstskolu docētāju, kā arī nevalstisko organizāciju pārstāvju

Savukārt pirmsskolas izglītības satura uzdevumi ir sekmēt bērna fizisko spēju attīstību un kustību apguvi, bērna pašapziņas veidošanos, spēju un interešu apzināšanos, jūtu un gribas attīstību. Saturam ir jāveicina bērna izziņas darbības un zinātkāres attīstība, nodrošinot zināšanu un prasmju apguvi, kā arī jāsekmē bērna saskarsmes un sadarbības prasmju attīstība. Saturam ir jāsekmē pozitīvas attieksmes veidošanos bērnam pašam pret sevi, citiem cilvēkiem, apkārtējo vidi un Latvijas valsti, kā arī viņa droša un veselīga dzīvesveida iemaņu attīstība.

Mērķa īstenošanas uzdevumi ir:

- nostiprināt un aizsargāt bērna drošību un veselību;
- veidot bērnā ES apziņu, kuras pamatā ir bērna rīcības, darbības, jūtu, vēlmju un interešu apzināšanās, spēju izpausme aktīvā darbībā, ievērojot vispārcilvēciskās vērtības;
- attīstīt katra bērna aktivitāti: ētiski estētisko, intelektuālo un fizisko, veidojot bērna iekšējo vēlmi izzināt apkārtējo pasauli un apgūt pieaugušo radīto pieredzi; psiholoģiski sagatavot bērnu pamatizglītības apguvei; izglītēt bērnu vecākus (aizbildņus).

Pirmsskolas izglītības programma atklāj arī visus bērna attīstības virzienus: cilvēks – cilvēks, cilvēks – priekšmets, cilvēks – daba, „Es” koncepcija. Un tomēr pastāv jautājums: “Kā programmas realizāciju padarīt maksimāli efektīvu?” Par to tiek diskutēts arvien biežāk. Pirmsskolas izglītību kā “efektīvu” vai “neefektīvu” vērtē bērnu vecāki, izglītības sistēmas vadītāji, visa sabiedrība. Pēdējo gadu nostādnes liecina, ka pedagoģisko procesu efektivitāte var būt atzīta, ja ir precīzi noformulēti šīs izglītības iestādes mērķi, uzdevumi, atbilstoši pieņemtajām prasībām izstrādātas un akceptētas programmas, radīti apstākļi katra bērna personības attīstībai un audzināšanai (Kaņepēja, 2012).

Pirmsskolas izglītības satura mērķis ir veicināt bērna vispusīgu un harmonisku attīstību, ievērojot viņa attīstības likumsakarības un vajadzības, individuālajā un sabiedriskajā dzīvē nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes, tādējādi mērķtiecīgi nodrošinot bērnam iespēju sagatavoties pamatizglītības apguvei.

Pirmsskolas izglītības vadlīnijās noteikto pedagoģiskā procesa organizācijas principu pamatā ir humānisms, uzskatāmība un pēctecība, ka jāņem vērā pedagogam audzinot, attīstot un izglītojot bērnus. Bērna vispusīgas attīstības pamatnosacījums ir ievērot katra bērna vajadzības, intereses un spējas, kas nodrošina viņa individuālo attīstību.

Valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijas jāņem vērā pirmsskolas izglītības programmu īstenotājiem, t.i. pirmsskolas izglītības skolotājiem. Pirmsskolas izglītības skolotājs būs tas, kurš sagatavos bērnu pamatizglītības apguves uzsākšanai skolā. Pedagogam jāmainās līdzī laimam, nepārtraukti sevi jāpilnveido, jāpaaugstina profesionālā kompetence.

2.2. Pedagoģa profesionālā kompetence

Kompetences jēdziens ir skaidrots “Pedagoģijas terminu skaidrojošajā vārdnīcā” (2000). Tur teikts, ka kompetence ir nepieciešamās zināšanas, profesionālā pieredze, izpratne kādā noteiktā jomā, jautājumā un prasme zināšanas un pieredzi izmantot konkrētā darbībā. Kompetences jēdzienu ir definējuši arī daudzi autori. Tātad - kompetence ir zināšanu, prasmju un attieksmju kopums, noteikta veida vai līmeņa uzdevumu veikšanai. Tā ir spēja, pamatojoties uz zināšanām, izvēlēties situācijai vai darbībai atbilstošākos līdzekļus un adekvāti rīkoties. Kompetence ir mācīšanās rezultāts.

Lai nodrošinātu veiksmīgu darbību un panākumus, ikvienam cilvēkam un sabiedrībai kopumā ir nepieciešama noteikta kompetence, kas iegūstama tikai darbībā, mācoties vai strādājot.

Pedagoga kompetence nav vēl līdz galam izpētīta. Pedagogiem novērtēt kompetenci nav tik vienkārši, jo nav iespējams precīzi pateikt, kas ir pedagoga kompetence vai kur ir robeža starp kompetenci un nekompetenci.

Skolotāja profesionālās kompetences saturs ietver zināšanas, prasmes un attieksmes, kas nepieciešamas viņa profesionālajā darbībā:

- zināšanas par personības attīstību, mācību organizēšanu, savu mācību priekšmetu, saskarsmi un sadarbību;
- prasmes mācīties un mācīt, motivēt, sadarboties un vadīt, risināt problēmas, kontrolēt un vērtēt;
- attieksmes pret profesiju, skolēniem, vērtībām un problēmām.

Mainoties izglītības paradigmai, mainās arī skolotāja loma. Skolotājam ir nemitīgi jāpilnveido savas zināšanas, lai varētu veiksmīgāk organizēt zināšanu apguvi izglītojamiem. Kompetences nodrošina spēju veikt noteiktus uzdevumus, izvēloties atbilstošus līdzekļus. Ir dažādi kompetenču iedalījumi, bet visos ir ietvertas profesionālās kompetences. Skolotāja profesionālās kompetences saturs tiek interpretēts dažādi, bet visām interpretācijām ir raksturīga kopīga struktūra: zināšanas, prasmes un attieksmes, kas nepieciešamas skolotāja profesionālajā darbībā.

Kompetenču jēdziena satura interpretācijām veltīti daudzi pētījumi un projekti. Vēsturiski iezīmējas trīs jēdziena pamatnozīmes – kompetences kā izmērāmas un pārbaudāmas rezultatīvās prasmes, kuras var tikt konstatēt apmācības posma noslēgumā, kompetence kā kvalifikācija ar noteiktām zināšanām, prasmēm un attieksmēm, kas nepieciešamas konkrētas profesionālās darbības veikšanai, un kompetence kā analītiska kategorija, kas tiek lietota subjekta konkrētas darbības kvalitātes līmeņa noteikšanai (Zeiberte, 2009). Tā kā pētījumā analizēti gan XX gadsimta beigās, gan XXI gadsimta sākumā publicēti pētījumi, tad analizētas visas trīs jēdziena pamatnozīmes.

Jēdzienus kompetence, kompetences ikdienas saziņā lieto ar dažādām nozīmēm – gan pilnvaru nozīmē, gan lietpratības nozīmē, tomēr personāla vadībā tie visbiežāk tiek lietoti, lai raksturotu nodarbinātā uzvedības jeb rīcības modeļus tipiskās darba situācijās. Kompetences palīdz aprakstīt un skaidrot, kā (ar kādām prasmēm un kādā veidā rīkojoties) darbs ir jādara (Vintiša, 2011).

Jēdziens kompetence nav definēts viennozīmīgi. Lai saprastu šo jēdzienu un tā saturu, tika pētītas vairāku zinātnieku atziņas, piemēram, kompetence ir zināšanu, prasmju un attieksmju kopums, kas kvalificē noteikta veida vai līmeņa uzdevumu veikšanai (Andersone, 2009), teorētisko zināšanu un praktiskās darbības vienotību un kvalitātes izaugsmi (Šibajevs, Krūmiņa, 2000), sistēmisks veidojums, kas izpaužas profesionālās un personiskās kultūras vienotībā uz vērtību sistēmas pamata un nodrošina pedagoģiskās darbības efektivitāti (Čehlova, Čehlovs, 2009), spēja, pamatojoties uz zināšanām,

izvēlēties situācijai vai darbībai atbilstošākos līdzekļus un adekvāti rīkoties (Koķe, 2003). Par kompetenci liecina veiksmīga, efektīva un produktīva pedagoga darbība .

Profesionālā kompetence ir attiecināma uz norisēm darba procesā. Tā liecina par darbības kvalitātes un efektivitātes stabilitāti un saglabājas, ja mainās organizācijas iekšējie un ārējie apstākļi, piemēram, ja pedagogs ir pietiekami kompetents darbam homogēnā grupā, tad viņam vajadzētu būt pietiekami kompetentam arī darbam jaukta vecuma grupā. Profesionālā kompetence ir nosacījums, kas nodrošina iespēju sasniegt izcilus rezultātus sarežģītos apstākļos, tā pilnveidojas pastāvīgas profesionālās darbības procesā, bet to ietekmē iegūta un uzkrātā pieredze (Vēbers, 2011).

Kompetences satura pētījumu rezultātā ir iegūta lielā mērā vienota izpratne par tās trīs komponentiem jeb virzieniem (teorētisko, praktisko un personisko), proti, kompetenci veido zināšanas, kā lietot teorijas, prasmes risināt problēmas un attieksmes, kas izpaužas kā atbildība, spēja pieņemt lēmumus, vadīt, veidot saskarsmi ar citiem cilvēkiem. Zināšanas var iegūt, ja ir apgūta prasme mācīties, mācīt, veidot teorijas. Prasmes var apgūt, ja ir formulētas problēmas un tās tiek sintezētas un vispārinātas. Savukārt attieksmes veidojas, ja ir attīstīta tikumība, spēja kritiski vērtēt, izkopta izpratne par morāli un vērtībām.

Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas izpratnē kompetenci veido trīs pīlāri – mācīties mācīties, mācīties apgūt jaunu, kā arī personisko īpašību kopums. Mācoties mācīties persona iegūst zināšanas, kas nav statisks raksturlielums, bet process, proti, kompetence veidosies tad, ja persona uz zināšanām spēs paskatīties objektīvi, kritiski un tā rezultātā radīs jaunas zināšanas. Mācīties apgūt jaunu ietver prasmju apgūšanu, bet personisko īpašību kopumā ietvertas tādas īpašības kā radošums, atvērtība (Moļņika, 2012).

Kompetences saturs citos pētījumos tiek uztverts arī nedaudz plašāk – ietverot zināšanas, izziņas prasmes, attieksmes, emocijas, vērtības un ētisko motivāciju. Šajā kompetences struktūrā vairāk akcentēta kompetences individuālo aspektu nozīme, kas ir svarīga jebkurā sabiedrības locekļu sadarbībā.

Pētnieku pozīciju nesakrītība novērojama pedagogam nozīmīgo profesionālo īpašību izvēlē un tās pamatojumā. Svarīga ir ne tikai pedagoga prasme mācīt, bet arī viņa raksturs, tikumība un pārlicība, jo lielāko ietekmi uz bērniem atstāj viņa personība, nevis zinātne, kas izklāstīta elementārā veidā.

Kompetenci raksturo sistēmiskums un veselums. Katrs no kompetences struktūrkomponentiem ir būtiski nepieciešams cita komponenta norisēs, kā arī pašas profesionālās kompetences pilnveidē, piemēram, bez motivācijas, emocijām nav iedomājama attieksmes, vērtību veidošanās, bez prasmes reflektēt sekmīgi nevarēs norītēt jaunu zināšanu, prasmju apguve vai bez jaunu zināšanu, prasmju apguves nav iespējams iegūt ar tām saistītu pieredzi.

Kaut arī eksistē vienota izpratne par kompetences satura komponentiem, teorijā iezīmējas šo komponentu samēra problēma, proti, viens no komponentiem tiek izvirzīts kā dominējošais, piemēram, zināšanas, prasmes un iemaņas ir pedagoģiskās kompetences komponenti, bet dominējošā ir attieksme. Zināšanas un prasmes ir tikai attieksmes veidošanas līdzekļi. Kompetences attīstīšana ir pedagoga attieksmju harmonizēšana, kas šīm attieksmēm piešķir vērtību jēgu. Attieksmes tiek aplūkotas kā subjekta un objekta sakari, kas izpaužas vērtībās (Čehlova, Čehlovs, 2009).

Attieksme ir pazīme, kas raksturo cilvēku saskarsmi, izturēšanos pret sevi, citiem, apkārtējo vidi un ietekmē zināšanu un prasmju apguvi. Attieksme veicina zināšanu un prasmju apguvi. Attieksme ir dinamiska, pretrunīga, variatīva, tai ir daudz aspektu. Pats galvenais – attieksmei nav pabeigtības, tāpēc tā ir pakļauta ietekmei un pārmaiņām (Шуркова, 2005). Tādējādi pedagoga personības pilnveides pamatā ir attieksmju maiņa. Vissvarīgākais – attieksme iegūst personisku jēgu, tā kļūst par pedagoga un bērna vērtību.

Ja pedagogam piemīt vērtību uztvere, viņa profesionālās darbības sfēra paplašinās un iegūst garīgu saturu, kas ļauj bērniem atklāt cilvēka kā augstākās vērtības būtību. Ja pedagogs bērnu uztver priekšmetiski, viņš tos vērtē pēc sociālās funkcijas: spēcīgie un vājie, labie un sliktie. Ja pedagogam piemīt vērtību uztvere, viņš pret bērnu izturas kā pret unikālu individualitāti. Šajā gadījumā mācību process iegūst pavisam citu – humānu – raksturu (Шуркова, 2005).

Mūsdienu izglītības procesa pārmērīgā racionalizācija un emocionālā nabadzība ir pirmsskolas dehumanizācijas izpausme. Izglītības humanizācija nav iespējama bez emociju integrācijas šajā procesā, kad bērnu (un arī pedagoga) jūtas un pārdzīvojumi ir tikpat nozīmīgi kā viņu domas, spriedumi un secinājumi. Caur saviem pārdzīvojumiem pedagogs pilnveido spēju novērtēt, saprast un pieņemt bērnu pārdzīvojumus un adekvāti paust savējos. Pārdzīvojumu psiholoģiski pedagoģiskā kultūra ir jāizkopj katram pedagogam, un tas iespējams, attīstot savas emocionālās pieredzes analīzi, prasmi uzmanīgi ieklausīties sevī un precīzi paust savus pārdzīvojumus, atšķirot pozitīvas emocijas no destruktīviem emocionāliem vērtējumiem.

Pedagoga personīgo ietekmi nosaka nevis viņa zināšanu, prasmju un iemaņu apjoms, nevis atsevišķas viņa personības īpašības, bet gan pārlicība (attieksmes, nostādnes, motīvi utt.). Tieši pedagoga pārlicība par labestības, taisnīguma un skaistuma nozīmi, viņa aizrautība ar savu priekšmetu, kādu ideju, viņa atvērtība piesaista bērnus. Tādi pedagogi ir ne tikai informācijas avoti un labi cilvēki, bet arī aizrautīgas mācīšanās, bērnu garīgās dzīves un personīgās izaugsmes organizētāji. Pedagoga pārlicība par katras personības (tajā skaitā savas un bērnu) vērtību nosaka pedagoga attieksmes humāno būtību. Šīs pārlicības kultivēšana un nostiprināšana sevī un bērnos ir svarīga pedagoga īpašība. Pedagoga pārlicība ir iekšēji saskaņota ar domu, ka izglītības uzdevums ir nevis informācijas nodošana, bet gan garīguma stiprināšana, kas palīdz dzīvot jēgpilnu un tikumīgu dzīvi.

Tiek izšķirtas sākotnējās prasmes, iemaņas un sekundārās prasmes (Maslo, Tiļļa, 2002).

Pedagoga profesionālo kompetenci raksturo šādas pamatzināšanas:

- zināšanas par citiem cilvēkiem un kultūrām, zināšanas par sevi un skolēnu;
- pedagoģijas teorijas zināšanas, amata zināšanas, priekšmeta zināšanas, zināšanas pētniecībā;
- zināšanas par psiholoģiju, dinamiku, aizspriedumu ietekmi.

Pedagoga profesionālo kompetenci raksturo šādas pamatprasmes:

- starppersonu prasmes;
- prasme pilnveidot emocionālās spējas, kritisko zinātkāri par multikulturālām problēmām;
- prasme pilnveidot spēju pozitīvi un emocionāli reaģēt uz dažādību multikulturālā vidē;
- prasme komunicēt ar skolēniem no citām kultūrām;
- prasme novērtēt atšķirības dažādu subkultūru vērtību sistēmās;
- prasme vērtēt zināšanas un prasmes skolēniem no citām kultūrām;
- prasme būt gatavam izvērtēt savas attieksmes un vērtības
- prasme reflektēt un risināt problēmas;
- mācīšanas un tehnoloģiju lietošanas prasme.

2009.gada februārī Latvijas Universitātē veiktās pedagoģijas maģistra studiju programmā studējošo pedagogu aptaujas rezultāti rāda, ka pedagogam būtu jābūt zināšanām pedagoģijā un psiholoģijā, par personības attīstību noteiktos vecuma posmos, mācāmajā priekšmetā, filosofijā, normatīvajos dokumentos, audzināšanas teorijā, bet par pedagoga kompetenci varētu liecināt prasmes sadarboties, komunicēt, plānot, lietot informācijas tehnoloģijas. Aptaujas respondenti kā būtiskas norādījuši attieksmes pret skolēniem, sevi un citiem, citiem pedagogiem, apkārtējo vidi (Andersone, 2009).

Pedagogam nepieciešama prasme darbu individualizēt un diferencēt. Ja vienā telpā un vienā laikā mācās bērni ar dažādu pieredzi, tad katram no viņiem ir gan pienākums, gan tiesības iesaistīties pedagoģiskajā procesā un saņemt nepieciešamo palīdzību. Tomēr jāievēro, ka šāda diferencēšana nevar būt ārēja, tas ir, bērns nedrīkst uztvert no pedagoga puses izvēlēto dalījumu „labākajos”, „sliktākajos” u.tml. Svarīgi koncentrēties nevis uz to, ko bērns nevar, bet uz to, ko var un spēj paveikt (Anspoka, 2009).

Pamatojoties uz kompetences satura analīzi, var apgalvot, ka pedagoga profesionālās kompetences satura komponentus var iedalīt trīs sfērās, kas pastāvīgi atrodas mijiedarbībā (Čehlova, Čehlovs, 2009):

- pedagoga izziņas kultūra (zināšanas, prasmes, izziņas pieredze);
- pedagoga psiholoģiski pedagoģiskā kultūra (attieksmju sistēma, vērtību sistēma);
- darbības didaktiskā kultūra (prasme organizēt un novērtēt darbību).

Ja kāds no šiem kompetences komponentiem iztrūkst – grūti sagaidīt sekmīgu rezultātu, tomēr praksē iezīmējas personas dotumu, īpašību problēma, proti, pedagogam zināšanas un prasmes pedagoģijā, psiholoģijā ir iespējams iegūt studiju un pašizglītības procesā, bet personības īpašības zināmā mērā ir iedzimtas. Lai gan pastāv uzskats, ka personības īpašības, mērķtiecīgi vingrinot, var veidot un attīstīt, aktuāls paliek jautājums, kā sevi realizē pedagogi, kuriem iztrūkst vai nav pienācīgā apjomā pedagoga profesionālajai kompetencei nepieciešamie dotumi, personības īpašības.

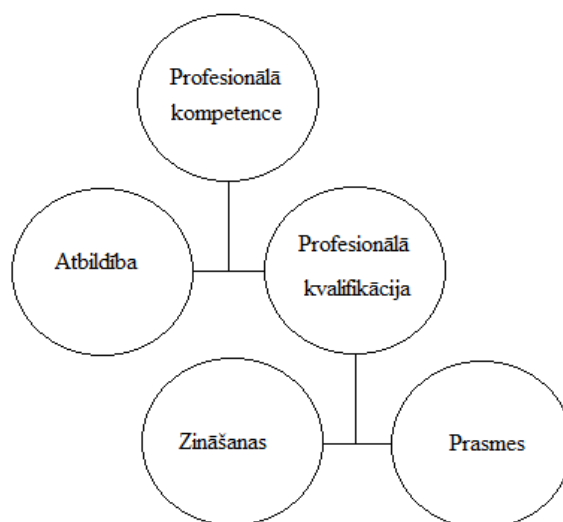
Ir vairāki pedagoga profesionālās kompetences veidošanos vai neveidošanos ietekmējošie faktori – veicinošie faktori ir pareiza profesijas izvēle, labas studiju programmas, pozitīva pieredze, kas dod pārliecību par sava darba vērtību, atsaucīgi kolēģi, bet kavējošie un demotivējošie faktori ir pārāk zema darba samaksa, kādēļ skolotājs jūtas nenovērtēts un viņam zūd motivācija strādāt, nepareiza profesijas izvēle, pārāk liela birokrātija: dokumentu rakstīšana, noformēšana un kārtošana aizņem daudz laika, tādēļ pazeminās kvalitāte darbam ar bērniem, neatsaucīgs kolektīvs (Andersone, 2009).

Izzinot pedagoga profesionālās kompetences jēdzienu un struktūru psihologu un pedagogu pētījumos, iespējams konstatēt, ka pedagoga profesionālās kompetences struktūra pastāvīgi mainās. Kāds no komponentiem tiek izvirzīts kā dominējošais, atsevišķu komponentu saturs nav priekšmetiski izmērāms vai objektīvi konstatējams. Līdz ar to lietderīgi izpētīt, kā pedagoga profesionālā kompetence tiek definēta Latvijas Republikas ārējos un iekšējos normatīvajos aktos, vai un kādas prasības pedagogu profesionālās kompetences saturam ir izvirzītas šajos dokumentos.

Izglītības likuma izpratnē pedagogs ir fiziska persona, kurai ir Izglītības likumā vai citā izglītību reglamentējošā likumā noteiktā izglītība un profesionālā kvalifikācija un kura piedalās pirmsskolas izglītības programmas īstenošanā pirmsskolā (Izglītības likums, 1998). Tātad ikviena pedagoga substance ir iegūtā izglītība un profesionālā kvalifikācija.

Izglītības likumā termins profesionālā kvalifikācija formulēts kā noteiktai profesijai atbilstošas izglītības un profesionālās meistarības dokumentāri apstiprināts novērtējums. Atkarībā no iegūstamā izglītības līmeņa un izglītības ieguves vietas profesionālā kvalifikācija var tikt apliecināta ar dažādiem izglītības dokumentiem. Dokuments apliecina, ka izglītības iestādē iegūtās zināšanas un prasmes atbilst prasībām profesionālās darbības jomā.

Profesionālās izglītības likuma izpratnē profesionālā kompetence ir profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un atbildības kopums noteiktā darba situācijā (Profesionālās izglītības likums, 1999). Tā kā jau iepriekš tika konstatēts, ka profesionālā kvalifikācija ir zināšanu un prasmju integritāte, tad var uzskatīt, ka profesionālā kompetence sastāv no diviem komponentiem (skat. 2.2.1.attēlu).

2.2.1.att., Profesionālās kompetences saturs normatīvajos aktos

Pirmajā mirklī varētu šķist, ka kompetences jēdzienā parādās jauns komponents – atbildība, tomēr jāsaprot, ka atbildība ir viena no attieksmēm, kurai raksturīga pienākumu apziņa, apzināta nepieciešamība atbildēt par savu rīcību un tās sekām, uzņemties un pildīt sabiedrības izvirzītos uzdevumus. Tā kā atbildības pakāpe normatīvajos aktos tiek uzskatīta par izmērāmu raksturlielumu (kriminālā, administratīvā, civiltiesiskā, disciplinārā), tad, iespējams, tieši tāpēc likumdevējs to iekļāvis profesionālās kompetences saturā. Saskaņā ar Profesijas standartu pedagogs atbild par sava darba kvalitāti, tomēr pastāv objektīvi šķēršļi, kā izvērtēt pedagoga darba kvalitāti. Pedagogs ir atbildīgs par sava darba kvalitāti, bet kvalitāti izmērīt nereti var tikai vairāku gadu garumā, pie tam, ja tas tiek sistēmiski, nevis impulsīvi veikts (Dreiblate, 2002).

Salīdzinot profesionālās kvalifikācijas un profesionālās kompetences jēdzienu kvantitatīvo un kvalitatīvo ietilpību, konstatējams, ka profesionālā kompetence kā jēdziens ir plašāks, bez tam profesionālā kvalifikācija ir tikai viens no profesionālās kompetences elementiem, kas apvieno noteiktas zināšanas un prasmes.

Varētu šķist, ka normatīvajos aktos pedagoga profesionālās kompetences saturs netiek pilnībā atklāts, bet nedrīkst aizmirst, ka pedagoģu raksturo ne tikai profesionālā kvalifikācija, bet arī iegūtā izglītība, tādēļ jāatgriežas pie pedagoga substances otrā struktūrkomponenta – personas iegūtās izglītības. Izglītības likuma izpratnē termins izglītība lietots kā sistematizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas process un tā rezultāts. Pie tam par izglītības rezultātu uzskatāms personas zināšanu, prasmju un attieksmju kopums (Izglītības likums, 1998). Tātad arī likumdevējs Izglītības likumā kompetences saturu atklājis līdzīgi kā pedagoģijas un psiholoģijas zinātnieku atziņās, tomēr ne pašā profesionālās kompetences jēdzienā, bet gan pedagoga, kuram piemīt profesionālā kvalifikācija, terminā.

Pastāv uzskats, ka profesionālā kvalifikācija apliecina izglītības procesā iegūto profesionālo kompetenci (Vēbers, 2011). Analizējot normatīvos dokumentus, tika konstatēts, ka profesionālā

kompetence ir plašāks jēdziens nekā profesionālā kvalifikācija, tādēļ šāds apgalvojums nevar būt loģisks. Apgalvojums varētu būt patiess gadījumā, ja ar jēdzienu profesionālā kompetence tiek saprasta amata, ko ļauj ieņemt atbilstoša profesionālā kvalifikācija, pilnvaras, nevis zināšanu, prasmju un attieksmju kopums. Turklāt kompetence, kas iegūta izglītības rezultātā, atšķiras no kompetences, ko papildina pastāvīga praktiskā darba pieredze.

Latvijā pedagoga profesionālās kompetences izvērsts saturs ir noteikts skolotāja profesijas standartā, kas apstiprināts 2004.gada 27.februārī ar Izglītības un zinātnes ministrijas rīkojumu Nr.116. Profesijas standartā norādīts, ka skolotāja profesija atbilst 5.kvalifikācijas līmenim un tajā norādīts pedagogam nepieciešamo zināšanu līmenis un prasmes atbilstoši izglītības pakāpei, kurā tiek īstenoti izglītības un audzināšanas uzdevumi (Profesijas standarts, 2004).

Saskaņā ar Profesionālās izglītības likuma 5.pantu Latvijas izglītības sistēmā ir noteikti pieci profesionālās kvalifikācijas līmeņi. Uz pedagoga profesiju attiecināms ceturtais un piektais kvalifikācijas līmenis. Ceturtais kvalifikācijas līmenis paredz teorētisko un praktisko sagatavotību, kas dod iespēju veikt sarežģītu izpildītāja darbu, kā arī organizēt un vadīt citu speciālistu darbu, bet piektais kvalifikācijas līmenis nosaka, ka tā ir noteiktas nozares speciālista augstākā kvalifikācija, kas dod iespēju plānot un veikt arī zinātniskās pētniecības darbu attiecīgajā nozarē (Profesionālās izglītības likums, 1999).

Tā kā skolotāja profesijas standartā norādīts, ka profesija atbilst piektajam kvalifikācijas līmenim, tad ir pamats izvirzīt jautājumu, vai par skolotāju var strādāt persona, kas ieguvusi pirmā līmeņa augstāko profesionālo izglītību un kuras kvalifikācija atzīta par atbilstošu ceturtajam kvalifikācijas līmenim, jo prasības attiecībā uz zināšanām un prasmēm tādā gadījumā gan ceturtajam, gan piektajam kvalifikācijas līmenim ir izvirzītas vienādas. Analizējot ceturto un piekto kvalifikācijas līmeņa atšķirības, konstatēts, ka piektās kvalifikācijas līmenis dod iespēju plānot un veikt zinātniskās pētniecības darbu pedagoģijas nozarē, proti, pedagogam jābūt ar vismaz profesionālā maģistra grādu pedagoģijā. Tomēr pedagogam nepieciešamajai izglītībai šādas prasības netiek izvirzītas. Līdz ar to pamatots varētu būt jautājums, vai skolotāja profesijas standartā paredzēto atbildību par sava darba kvalitāti var prasīt vienādā apjomā gan no ceturto, gan piekto kvalifikācijas līmeni ieguvušā pedagoga?

Lai strādātu par pirmsskolas izglītības skolotāju, nepieciešama pirmā vai otrā līmeņa augstākā pedagoģiskā izglītība un pirmsskolas skolotāja kvalifikācija. Lai izprastu pirmsskolā strādājošo pedagogu profesionālās sagatavotības un, iespējams, profesionālās kompetences atšķirības, būtiski ir saprast, ko paredz normatīvie dokumenti, kas nosaka augstāko izglītības iestāžu, kurās sagatavo pirmsskolas pedagogus, darbības mērķus un principus, kā arī piedāvāto studiju programmu saturu, jo neatkarīgi no tā, kāds profesionālās kvalifikācijas līmenis ir skolotājam, pienākumi visiem pedagogiem ir vienādi. Vai augstāko izglītības iestāžu studiju programmas var izveidot tā, lai pirmā līmeņa augstāko profesionālo izglītību (studiju ilgums parasti pusotrs līdz divarpus gadi) ieguvušie skolotāji

spētu darboties vienlīdz profesionāli un kompetenti kā speciālisti, kas ieguvuši piektā līmeņa kvalifikāciju, studiju programmu apgūstot vismaz četrus gadus? Lai gan ekonomiskā situācija valstī diktē savas darba tirgus prasības, vai personas bez teorētiskajām priekšzināšanām pedagoģijā un psiholoģijā pusotra līdz divarpus gadu laikā var iegūt pedagoga profesionālajai kvalifikācijai nepieciešamās zināšanas un prasmes?

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija, Latvijas Universitāte, Liepājas Universitāte un Daugavpils Universitāte ir tās augstākās izglītības iestādes Latvijā, kas piedāvā studiju programmas pirmsskolas izglītības skolotāja kvalifikācijas, kas atbilst piektajam kvalifikācijas līmenim, iegūšanai, bet tikai Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija un Latvijas Universitāte piedāvā studiju programmas pirmsskolas izglītības skolotāja kvalifikācijas, kas atbilst ceturtajam kvalifikācijas līmenim, iegūšanai.

Tāpat augstākās izglītības iestādes pamatdokumentā ir noteikts, ka studiju process ietver ne tikai zināšanu un prasmju apguvi, bet nodrošina arī kompetenču un attieksmju pilnveidi. Tā kā likumā netiek precizēts, ka tiks pilnveidotas profesionālās kompetences, tad jāpieņem, ka likumā ietvertais kompetences jēdziens atbilst pedagoģijas zinātnieku atziņās jau analizētajam kompetences jēdzienam, proti, kompetence kā emociju, vērtību, personisko rakstura īpašību, dotumu, zināšanu, prasmju, pieredzes, izpratnes, pārliecības un attieksmju integritāte.

Problēma šāda studiju procesa organizēšanā rodas studenta kā studiju procesā iesaistītā subjekta individualitātes aspektā, proti, lai arī augstskola nodrošinātu uz kompetenču un attieksmju pilnveidošanu balstītu studiju procesu, nozīmīgas ir studentam piemītošās personiskās rakstura īpašības, dotumi, vērtīborientācija, kā arī viņa prasme reflektēt gūtās emocijas, zināšanas, prasmes savas kompetences pilnveidei. Turklāt augstākās izglītības iestādei nav iespējams regulēt vai ietekmēt kvalifikācijas piešķiršanu personai, kurai nepiemīt pedagogam nozīmīgas rakstura īpašības, dotumi, ētiska vērtīborientācija, jo, kā iepriekš noskaidrots, tad profesionālās kvalifikācijas saturā iekļautas tikai pedagoga profesijai nepieciešamās zināšanas, prasmes un atbildība.

Lai gan pirmsskolu apstiprinātie amatu apraksti pedagogiem nav traktējams kā normatīvais dokuments, tomēr loģiski būtu, ja amata apraksta analīze tiktu veikta kontekstā tieši ar normatīvajiem aktiem, kas nosaka prasības profesionālajai kvalifikācijai un profesionālajai kompetencei.

Ar Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta 2008.gada 5.marta rīkojumu Nr.511 „Par Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs esošo amata vienību amata aprakstu paraugu apstiprināšanu” ir apstiprināts pirmsskolas izglītības skolotāja amata apraksts. Tajā iekļautie pienākumi ļauj konstatēt, kādas pedagoga profesionālās kompetences aspektus pašvaldība uzskatījusi par svarīgām pedagogam kvalitatīva izglītības rezultāta sasniegšanai (Par Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs esošo amata vienību amata aprakstu paraugu apstiprināšanu, 2008).

Analizējot pirmsskolas izglītības skolotāja amata aprakstā noteiktos pienākumus, tos iespējams sistematizēt četros prasmju blokos:

- plānošanas prasmes, kas atspoguļojas pedagogu pienākumos plānot, organizēt un novērtēt bērnu darbību atbilstoši pirmsskolas izglītības programmas mērķiem un uzdevumiem, ievērojot izglītojamo vajadzības, pieredzi, domāšanas veidu un spējas, izstrādāt un iesniegt pedagoģiskā darba tematisko plānojumu atbilstoši pirmsskolas noteiktajām prasībām, piedalīties mācību priekšmetu programmas izstrādāšanā, regulāri pilnveidot savu izglītību un profesionālo kvalifikāciju;

- didaktiskās prasmes, kas atspoguļojas skolotāja pienākumā dažādot mācību metodes, formas un tehnoloģijas, saskaņā ar bērnu spējām, mācīšanās stiliem, izvēlēties mācību aktivitātes, kas padziļina izziņas interesi un izpratni, veicināt bērnu attīstību ar stāstu, spēļu, rotaļu, dziesmu, dzejoļu, sarunu un diskusiju palīdzību;

- komunikatīvā prasme – veidot pozitīvu sadarbības vidi, uzraudzīt bērnu darbību, nodrošinot viņu drošību un risinot konfliktsituācijas, veicināt jauna bērna adaptāciju grupā, organizēt vecāku sapulces vienu reizi ceturksnī (pusgadā) un pēc nepieciešamības individuālas pārrunas par bērna attīstību, izstrādāt un aktualizēt informāciju vecākiem par norisēm pirmsskolā, jaunāko pedagoģijā un psiholoģijā, amata kompetences ietvaros konsultēt bērnu vecākus;

- pētniecības prasme – novērot bērnus un aizpildīt atbilstošas bērnu attīstības kartes, tajās norādot informāciju par viņa attīstības (personības un mācību) sasniegumiem, tās dinamiku, bērna pašnovērtējuma prasmēm, informēt bērna vecākus par viņu bērnu attīstību, regulāri veikt ierakstus skolotāja dienasgrāmatā atbilstoši normatīvos aktos noteiktajām prasībām.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 7.jūnija noteikumu Nr.431 „Pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtība” 2.punktu pedagogs ir atbildīgs par savas profesionālās kvalifikācijas pilnveidi. Trīs gadu laikā jāapgūst 36 stundas profesionālās kvalifikācijas pilnveides programmās (Pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtība, 2011). Tā kā profesionālās kvalifikācijas pilnveides nepieciešamība noteikta normatīvā dokumentā, tad tā pēc būtības ir sankciju tiesība, proti, ja pedagogs nebūs izpildījis normatīvā dokumentā noteiktās prasības attiecībā uz profesionālās kvalifikācijas pilnveidi, kontrolējošās institūcijas ir tiesīgas pedagogu par to sodīt. Tomēr loģiski būtu, ja pedagoga vajadzībai pilnveidot savu profesionālo kvalifikāciju būtu iekšēja motivācija.

Pedagoga profesionālās kompetences pilnveide sākas ar pedagoģiskās prakses izpēti un turpinās ar mācību procesa efektivitātes izaugsmi (uzlabotu praksi). Pedagoga profesionālās kompetences pilnveides vajadzību ietekmē gan izmaiņas sociālekonomiskajos apstākļos, gan bērni, viņu vecāki, kolēģi, gan izglītības iestādes vadība, eksperti (Izglītības kvalitātes valsts dienests, pašvaldības izglītības pārvaldes speciālisti u.c.), gan pedagoga pašnovērtējums, pie kam profesionālās kompetences pilnveide, kas notikusi pedagoga pašnovērtējuma rezultātā, dod lielāku pievienoto vērtību.

Pedagoģisko iemaņu un prasmju apguves mērķtiecīgs process pastiprinās, ja pedagoga praktiskā darbība iegūst pētniecisku raksturu (Stroke, 2007).

Latvijā pedagogi profesionālo kompetenci pilnveido gan pašizglītības un tālākizglītības procesā, gan piedaloties dažādos projektos. To daudzums un apjoms nodrošina iespēju ikvienam pedagogam uzlabot savu profesionālo kompetenci, tomēr jāņem vērā arī jau analizētie faktori, kas pozitīvi vai negatīvi ietekmē pedagogu profesionālās kompetences pilnveidošanos.

Zināšanu un prasmju atlasei tiek izmantotas skolotāja profesijas standartā deklarētās pedagogam nepieciešamās zināšanas un prasmes, kas 2.2.2. un 2.2.3. tabulā sistematizētas atbilstoši metodiskajai, sociālajai un personiskajai apakškompetencei.

2.2.2.tabula

Pedagoga profesijas standartā norādītās zināšanas

Apakškompetence	Profesijas standartā norādītās zināšanas
Metodiskā apakškompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Mācīšanās un mācīšanas teorija un metodika • Mācību priekšmeta didaktika • Mācību satura integrācijas pamati • Mācību organizācija (mācību metodes, mācību priekšmetu integrācijas iespējas) • Mācību vides (materiālās) organizācija • Pedagoģisko pētījumu metodes
Sociālā apakškompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Mācību vides (sociālās un emocionālās) organizācija • Saskarsmes un sadarbības veicināšana (sociālo attiecību veidošana)
Personiskā apakškompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Ētika • Vides un veselības izglītība • Veselīgs dzīves veids (fiziskā aktivitāte, veselīgs uzturs, personīgā higiēna, atkarību profilakse) • Sasniegumu vērtēšana un pašnovērtējuma veikšana

Visām apakškompetencēm nepieciešamas zināšanas psiholoģijā (vispārīgajā, attīstības, personības un sociālajā), zināšanas par atbilstoša vecumposma audzēkņu attīstības un mācīšanās īpatnībām, kā arī vecumposmu fizioloģijā. Bez tam jāņem vērā, ka minētajām zināšanām nav jābūt tikai priekšstatu vai izpratnes līmenī, bet tās ir jālieto savā pedagoģiskajā darbībā.

2.4.tabulā apkopotas skolotāja profesijas standartā norādītās prasmes. Tām nevajadzētu būt sekundārām prasmēm, kas balstās tikai uz zināšanām, bet tām vajadzētu jau būt iemaņām (Maslo, Tiļļa, 2002).

2.2.3. tabula

Pedagoga profesijas standartā norādītās prasmes

Apakškompetence	Profesijas standartā norādītās prasmes
<p>Metodiskā apakškompetence</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izvirzīt pedagoģisko mērķi darbā ar noteikta vecuma un attīstības bērniem saskaņā ar izglītības programmu • Plānot mācību un audzināšanas darbu, veicināt audzēkņa attīstību kopumā, veicinot pozitīva “Es” tēla veidošanos • Izvēlēties mācību metodes, formas un tehnoloģijas saskaņā ar audzēkņu spējām, individuālajām īpatnībām, mācīšanās stiliem, kā arī izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem • Izstrādāt vai izvēlēties mācību programmas, izvēlēties mācību un audzināšanas līdzekļus (saturu, metodes, formas u.c.), izvēlēties vai veidot mācību metodiskos materiālus • Izvēlēties mācību aktivitātes, kas padziļina izziņas interesi un izpratni • Iegūt, analizēt un atlasīt informāciju un izmantot to, noteikt un risināt problēmsituācijas • Izstrādāt radošus projektus, veikt pētniecisko darbību, pedagoģiskās darbības analīzi, izvērtēt audzēkņu personību izaugsmi • Strādāt ar pirmsskolas izglītības iestādes dokumentāciju
<p>Sociālā apakškompetence</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veidot pozitīvu saskarsmi, palīdzēt audzēknim adaptēties jaunā sociālajā un lietu vidē, balstoties uz rotaļu kā pamatmetodi • Ievērot profesionālo ētiku, toleranci pedagoģiskā procesa diferenciācijā un individualizācijā, atbilstoši audzēkņu spējām, vajadzībām un interesēm • Organizēt sadarbību ar vecākiem, skolotājiem, citiem speciālistiem un sabiedrību • Strādāt komandā • Pamatot savu un respektēt citu viedokli
<p>Personiskā</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sekmēt audzēkņu vērtībizglītību

apakškompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Veidot runas un uzvedības kultūru • Izvērtēt savu profesionālo darbību (analizēt izvēlēto mācību līdzekļu (metožu, formu u.c.) atbilstību audzēkņu spējām un izglītības mērķiem, savu sadarbību ar audzēkņiem un tās rezultātus, izvērtēt un pilnveidot savu profesionālo meistarību, veicināt sava darba efektivitāti) • Reflektēt
-----------------	---

Katra no apakškompetencēm šajā pētījumā tiek izvirzīta kā kritērijs pedagoga profesionālās kompetences noteikšanai, savukārt, katrs no kritērijiem tiek iedalīts vēl sīkāk apakškritērijos ar atbilstošiem rādītājiem. Pastāv iespēja jebkuru no kritērijiem papildināt ar citiem apakškritērijiem, tomēr šajā pētījumā izvēlēti un atlasīti apakškritēriji, kas ļautu izdarīt jaukta vecuma grupās strādājošo pedagogu profesionālās kompetences vispārīgu izvērtējumu (skat.2.2.2.attēlu).

2.2.2.attēls. Pedagoģiskajai kompetencei noteiktie kritēriji un apakškritēriji

Metodiskā apakškompetence ietver tādas kritērijus kā didaktiskumu, konceptuālu/analītisku domāšanu, plānošanu un organizēšanu. Metodiskās apakškompetences kritērijus pedagogu darbībā iespējams noteikt pēc rādītājiem:

- prasme izvēlēties mācību metodes, formas un tehnoloģijas saskaņā ar audzēkņu spējām, individuālajām īpatnībām, mācīšanās stiliem, kā arī izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem;
- prasme izvirzīt pedagoģisko mērķi darbā ar noteikta vecuma un attīstības bērniem saskaņā ar izglītības programmu,
- prasme izstrādāt vai izvēlēties mācību programmas, izvēlēties vai veidot mācību metodiskos materiālus;

- prasme saskatīt sakarības starp situācijām un procesiem, kuri nav acīmredzami saistīti, identificēt būtiskākos jautājumus un pamatcēloņus sarežģītās situācijās;

- prasme domāt vispārinājumos, problēmas/situācijas izpratne, sadalot to daļās un saskatot cēloņu/seku sakarības;

- prasme izdarīt atbilstošus secinājumus;

- prasme sastādīt plānu, noteikt prioritātes, organizēt un kontrolēt savu un citu darbu īsā un ilgstošā laika termiņā.

Bērncentrētu pieeju un radošu/elastīgu domāšanu kā sociālās apakškompetences kritērijus pedagoģu darbībā iespējams noteikt pēc rādītājiem, kas raksturo pedagoga:

- prasmi savu pedagoģisko darbību mainīt atbilstoši bērnu vajadzībām un interesēm;

- prasmi saprātīgi mainīt plānus un prioritātes atbilstoši apstākļu, darba prasību, situāciju vai iestādes/nozares vajadzību izmaiņām

- spēju šaubīties par tradicionāliem risinājumiem pedagoģiskā mērķa sasniegšanā;

- izpratni un iejūtības parādīšanu;

- pārlicību, veicot mācību un audzināšanas darbu;

- interesi pētīt alternatīvas un atsaukties radošiem risinājumiem, izmantojot intuīciju, eksperimentus un jaunus skatījumus.

Personiskā apakškompetence ietver tādas kritērijus kā komunikācija, darbs komandā un pašnovērtējums. Personiskās apakškompetences kritērijus pedagoģu darbībā iespējams noteikt pēc rādītājiem, ko raksturo:

- prasme veidot runas un uzvedības kultūru, uzklaut citus un veidot efektīvu komunikāciju, kas nodrošina atklātu saziņu iesaistīto personu starpā;

- prasme uzturēt koleģiālas attiecības un sadarboties ar kolēģiem, apmainīties ar nozīmīgu informāciju;

- prasme izvērtēt savu profesionālo darbību (analizēt izvēlēto mācību līdzekļu (metožu, formu u.c.) atbilstību audzēkņu spējām un izglītības mērķiem, savu sadarbību ar audzēkņiem, izvērtēt un pilnveidot savu profesionālo meistarību, veicināt sava darba efektivitāti);

- prasme reflektēt.

Lai gan ikvienam no rādītājiem ir būtiska nozīme pedagoga profesionālās kompetences izvērtējumā, īpaši jāatzīmē personiskās apakškompetences rādītāji, kas saistīti ar prasmi pedagogam izvērtēt savu profesionālo darbību un prasmi reflektēt, jo tie ietekmē jebkuru no pārējiem rādītājiem – bez prasmes analizēt, pašnovērtēt un reflektēt pedagogs nespēj ne jēgpilni un kvalitatīvi darboties, ne arī citos pedagoga profesionālās kompetences rādītājos sasniegt augstu līmeni, jo, „tikai pedagoģiskās

analīzes rezultātā ir iespēja pēc būtības izvērtēt pedagoģisko procesu un tā rezultātus, noteikt to savstarpējo sakarību” (Gailīte, 2000, 7.lpp).

Pedagoģiskās analīzes rezultātā ne tikai izzina vai noskaidro faktus, parādības, attiecības, rezultātus, bet sniedz arī to izvērtējumu un plāno tālāko darbību. Tieši analīze parāda konkrētas iestādes vēlamākos attīstības ceļus, balstītus uz iekšējām rezervēm un vajadzībām. Tāpēc par pedagoģisko analīzi var nosaukt tādu izziņas procesu, kurš nosacīti sastāv no trīs savstarpēji saistītiem posmiem: faktu, parādību, rezultātu konstatācija; to izskaidrojums un tālākās darbības prognozēšana. Tikai kvalitatīva pedagoģiskā analīze ir noderīga un perspektīva, jo tā gan atklāj jomas, kurās darbība ir uzlabojusies, kur veicas labi un kur tas var kļūt par pamatu iestādes tālākai attīstībai, gan iezīmē šķēršļus un problēmas, kuras nepieciešams risināt, gan nosaka pedagoģisko darbinieku vajadzības un izvirza konkrētus uzdevumus pedagoģu grupas, visa kolektīva, atsevišķa darbinieka profesionālās kompetences attīstībai, gan izvirza darbības prioritātes tuvākam un tālākam laikam.

Lai nodrošinātu pedagoģiskās analīzes kvalitāti, ir jāņem vērā šādi nosacījumi (Gailīte, 2000):

- jāizvirza motivēts un konkrēts analīzes mērķis un uzdevumi;
- jānosaka analīzes saturs;
- jāizvēlas atbilstošākās datu vākšanas, apstrādes un analīzes metodes;
- pedagoģiskais process un tā rezultāti jāanalizē kopsakarībās;
- analīzes procesā jāiekļauj ne tikai iestādes vadība, bet arī pedagogi, nepieciešamības gadījumā – profesionāli eksperti;
- analīze jābalsta uz pašanalīzi.

Katrs no rādītājiem var tikt novērtēts atbilstoši kādam no līmeņiem: 1. līmenis – iesācējs; 2. līmenis – prasmīgs iesācējs; 3. līmenis – kompetents izpildītājs; 4. līmenis – eksperts.

1. līmenis raksturo rīcību, kas vairumā gadījumu neatbilst prasībām vai ir pilnīgi pretēja vēlamajai. Pedagoģis strādā pēc citu izstrādātiem plāniem, apstākļu kopumu uztver situatīvi, reti spēj saskatīt cēloņsakarības.

2. līmenis raksturo rīcību, kas vairumā gadījumos atbilst prasībām, bet kopumā to nepieciešams pilnveidot. Pedagoģis spēj daļēji paredzēt nepieciešamos pasākumus ilgtermiņa mērķa sasniegšanai, veic apzinātu plānošanu, prasmīgi rīkojas standartizētās situācijās.

3. līmenis raksturo rīcību, kura atbilst un reizēm pārsniedz prasības lielākajā daļā gadījumu. Pedagoģis prasmīgi saskata situācijas veselumu, redz to, kas konkrētajā situācijā ir svarīgākais, uztver novirzes no normas, prot pieņemt lēmumu pedagoģiskās situācijas risinājumam.

4. līmenis raksturo tādu rīcību, kura pastāvīgi pārsniedz prasības. Pedagoģis intuīcijas līmenī spēj pieņemt pareizus lēmumus un rīkoties konkrētā situācijā, konceptuālā domāšana prevalē pār analītisko, ko izmanto tikai jaunās situācijās vai gadījumos, kad rodas problēmas.

3. PIRMSSKOLAS PEDAGOĢISKĀ PROCESA ORGANIZĀCIJA LATVIJĀ VĒSTURISKĀ SKATĪJUMĀ

Pirmsskolas vecuma bērnu uzraudzības, audzināšanas un mācību iestāžu rašanās, izveides un attīstības posms Latvijā ir cieši saistīts ar šo iestāžu rašanās vēsturi Eiropas valstīs un Krievijā. Pirmsskolas izglītības iestāžu izveides pirmsākumi Rīgā meklējami mazo bērnu patversmju un to atsevišķo grupu izveidē, kuru darbības pamats nolikumos ir noteikts „bērnu no 3 līdz 12 gadu vecumam pārraudzība dienā, kad viņu vecāki vai aizgādņi aizņemti darbā”.

1910. – 1912.gads tiek uzskatīti par pirmsskolas izglītības sistēmas izveidošanās laiku Latvijā. Kā pirmais Latvijas bērnudārzs tiek minēts Rīgas Latviešu biedrības Katrīnas bērnu patversme maziem bērniem un kā pirmā tieši bērnudārzam celtā ēka un bērnudārzs tiek uzskatīta A.Dombrovska fabrikas Zaļā skola (Jonīte, 2011). Par dienas ritu un tā laika pedagoģisko procesu ieskatu varam gūt no Valdas Zariņas- Adamovičas atmiņām par 1911.-1912. gada periodu: „Katru piektdienu notika sapulcēšanās vadītājas (M.Rinks) istabā un kopīgi sastādījām nākamās nedēļas darba plānu. Katrai nedēļai vai dienai bija sava tēma, ap kuru grupējās visi darbi. Darbi saistījās ar lasītām pasakām un dzejoļiem. Mācījāmies no galvas Aspazijas dzejoli „Pasaciņa”. Pēc tam no zila papīra izgriezām puķu iemauktiņus, no pērlēm vērām pavadiņu.

Stundas sākās deviņos, bet bērni nāca agrāk. Trijos bērni gāja mājās. Mēs uzkopām klases telpas un pēc maza pārtraukuma sākām gatavoties nākamās dienas darbiem: meklēt vajadzīgos papīrus, zīmēt paraugus izgriešanai utt.

Labā laikā ar bērniem gājām staigāt pa mežu vai Ziemeļblāzmas parku, bet ziemā vai sliktā laikā gājām rotaļās zālē vai soļojām pēc mūzikas. Bija izveidots arī bērnu orķestris. Tajā gadā Zaļajā skolā notika bērnudārznieču sagatavošanas kursi un bija pieteikušās 7 kursantes” (Jonīte, 2011., 37.lpp.)

Laika posmā no 1918.gada novembra līdz 1940.gada 17. jūnijam Latvijas pirmsskolas izglītības iestāžu izveides sistēmu tikai uz vēsturiski īsu brīdi demokratizē Latvijas brīvvalsts izveides un attīstības laiks: Latvijas brīvvalsts likumi un tā laika progresīvie pedagogi- K.Dēķens, M.Štāls, arī bērnu ārsts J.Nīmanis.

Ar Latvijas Aizgādības ministrijas Izglītības nodaļas rīkojumu 1918.gada decembrī visas siles un bērnudārzi Latvijā tika nodoti Izglītības nodaļu pārziņā un pārdēvēti par bērnudārziem, kuros uzņēma bērnus no 6 nedēļu vecuma līdz 8 gadu sasniegšanai.

Vēsturiski nozīmīga ir arī 1928.gadā notikusī Pirmā Baltijas bērna un mātes aizsardzības konference, kurā M.Rinks uzstājās ar referātu, kurā norādīja, ka bērnudārzs nav tikai bērnu kopšanas iestāde, bet tam ir gan pedagoģiska, gan sociāla nozīme. Savā uzrunā viņa puda uzskatu, ka bērnam bērnudārzs būtu jāapmeklē tāpēc, ka viņam vajadzīgi rotaļu biedri un bērna prieks ir ne mazāk svarīgs

kā veselība. Referātā viņa uzsvēra rotaļu lielo nozīmi bērna dzīvē un meklēja cēloņus, kas traucē bērna dvēseles attīstībai (Jonīte, 2011.).

1940.gadā bērnu ārsts J.Nīmanis publicē savu grāmatu „Mazbērns”, kurā apkopojis bērna (no gada līdz 7 gadu vecumam) attīstības, audzināšanas, aprūpes, ēdināšanas, slimību un veselības aprūpes pamatus. Grāmatas nodaļā par audzināšanas tēmu varam gūt priekšstatu par tā laika sabiedrībā valdošo attieksmi un uzskatiem: „Vecāku mīlestības vien nepietiek, lai audzinātu bērnu. Vajadzīgas vēl audzinātāja spējas un talants. Ja vecākiem šo audzinātāju spēju nav un viņi šim atbildīgam darbam nav sagatavoti, bet viņiem ir materiālās iespējas, tad bērnam jāņem mājas pedagogs- audzinātājs, bet, ja vecākiem arī sociālekonomiskie apstākļi bēdīgi, tad bērns vecumā no 3- 7 gadiem sūtāms bērnudārzā. Bērnudārzi ir uzskatāmības skola, skola, kura bērnos ierosina ar interesantu priekšmetu palīdzību pašdarbību, ieaudzina disciplīnu, pieradina pie darba, pie skolas gaitām un uzdevumiem, Bērnudārzos bērni viegli ar lielāko interesi piesavinās valodu, lasīšanu un rakstīšanu ar bilžu, gleznu un citiem palīgīdzekļiem. Nav tādēļ jābrīnās, ka labs audzinātājs ar šādām metodēm un līdzekļiem iemāca bērnus lasīt un rakstīt laikus-ielaikus, bet slikts audzinātājs (pie kādiem jāpieskaita diemžēl arī mūsu vecmāmiņas, kas mūs apmācīja grāmatā ar urbuli rokā pie sausās, nedzīvās Bībeles) ar lielām grūtībām bērna 6-7 dzīves gados” (Jonīte, 2005.,4.-5.lpp.).

Par Latvijas brīvvalsts laika bērnudārza dienas gaitas organizatorisko struktūru liecina 1934.gada 22.februārī Rīgas pilsētas valdes sēdē apstiprinātie „Rīgas pilsētas sociālās apgādības nodaļas bērnudārzu iekšējās kārtības noteikumi”. Noteikumos ir noteikts, ka bērnudārzi atvērti katru dienu no plkst. 7.00 līdz 18.00 un bērnus uzņem sākot no 7 mēnešu līdz 8 gadu vecumam. Grupu darbības laiks atsevišķās grupās ir no 8.00 līdz 16.00, bet pārējo laiku dzīvo kopgrupās dežūrējošo audzinātāju uzraudzībā. Dežūrējošo audzinātāju uzdevums ir raudzīties uz kārtību bērnudārzā, bērnus attiecīgi nodarbinot.

Grupu darbībā noteikts, ka no plkst. 8.00 līdz 9.00 bērni ietur brokastis, bet no plkst. 9.00 līdz 12.00 notiek bērnu nodarbināšana, kur 1. Nodarbināšana notiek telpā, bet 2. Nodarbināšana svaigā gaisā, ja laika apstākļi to atļauj. No plkst. 12.00 līdz 14.00 pusdienu un atpūta, no plkst. 14.00 līdz 15.00 pasakas, stāsti, brīvās rotaļas, darbi dārzā, bet no plkst.15.00 līdz 16. 00 launags.

Kopš 1932.gada vasaras mēnešos visi Rīgas 17 bērnudārzu bērni izbrauc vasaras nometnēs, kur rūpējas par viņu atpūtu un veselības nostiprināšanu. Piemēram, Rīgas pilsētas bērnudārza Jelgavas ielā 11 paidagoģiskās padomes sanāksmē 1936.gada 16.septembrī tika aktualizēts jautājums par bērnu veselības stāvokli pēc vasaras atpūtas un secināja, ka „caurmērā bērni pieņēmušies svarā un arī citādi, veselības ziņā, vasaru labi pavadījuši, tikai „varēja būt brūnāki”- piebildusi bērnudārza pārzine J.Zupāne. Bērni, ar retiem izņēmumiem, ēduši dūšīgi bez liekas skubināšanas”. Šiem izņēmumiem apetīti paredzēja uzlabot ar vērmelēm.

Pēc Latvijas pievienošanas Padomju Savienībai bērnudārzi kļuva par Tautas izglītības sistēmas pirmo posmu un to attīstību noteica komunistiskās partijas lēmēj institūcijas.

1944. gada 15. decembrī PSRS Izglītības Tautas Komisariāts apstiprināja „Bērnudārzu statūtus”, kuros bija noteikts, ka bērnudārzs ir padomju sabiedriskās audzināšanas valsts iestāde bērniem no 3 līdz 7 gadu vecumam un tās mērķis – nodrošināt vispusīgu attīstību un audzināšanu. Statūti paredzēja, ka bērnudārzā darbam jānorit bērnu dzimtajā valodā, un arī to, ka privātām personām nav tiesības organizēt bērnudārzus.

Jaunākā vecuma bērni līdz pat 1959. gadam atradās Veselības aizsardzības ministrijas pārziņā, no 3 mēnešu vecuma līdz 3 gadiem audzināšana un aprūpe tika nodrošināta zīdaiņu namos un mazbērnu novietnēs, kur bērnus aprūpēja medmāsas un aukles- sanitāres.

1959. gada 21. maijā PSKP CK un PSRS Ministru padome izdeva speciālu lēmumu „Par pasākumiem bērnu pirmsskolas iestāžu tālākas attīstības veicināšanai, pirmsskolas vecuma bērnu audzināšanas un medicīniskās apkalpošanas uzlabošanai”, kas paredzēja jauna tipa pirmsskolas vecuma bērnu iestādes izveidi, apvienojot mazbērnu novietnes un bērnudārzus, tādējādi nodrošinot šo iestāžu pēctecību. Noteica nepieciešamību pēc jaunas audzināšanas programmas izstrādes un uzdeva to veikt Pedagoģisko Zinātņu akadēmijai. Šis partijas un valdības izdotais lēmums bija kardinālu pārmaiņu pamats ilgstošām pārmaiņām un pirmsskolas izglītības sistēmas pilnveidei. Ar to laiku arī aizsākās „nopietna” pedagoģiski organizatoriskā darba plānošana- apstākļu pilnveidošana audzināšanas un mācību darbam.

1967. gadā aprīlī Latvijas PSR notika pāreja uz 5 darba dienu nedēļu, tas ietekmēja arī bērnudārzu darba organizāciju, līdz tam audzinātājs darba dienā strādāja 6h, pārkārtojoties uz piecu darba dienu nedēļu, katru dienu darba laiks tika pagarināts par 1h (kopā 35h, iepriekš bija 36h nedēļā), savukārt tehniskajam personālam tā arī palika 8h dienā (nedēļā 41h vietā, jāstrādā 40h). Samazināto slodzi darbinieki atstrādāja 7 darba sestdienās gada laikā.

No bērnudārza darba laika piedāvājuma, darba diena tika organizēta ar 9 stundu darba laiku, 12 stundu un diennakts. Attiecīgi tam ar normatīvu bija noteikts štata vienību saraksts un skaits. No pirmsskolas darba organizācijas skatījuma, netika pieļauts, ka bērnu grupas rīta vai pēcpusdienas cēlienos apvieno. Tika norādīts, ka tajā laikā audzinātājam ar bērniem ir jāveic individuālais darbs, vai jāveido jauni mācību līdzekļi, kā arī jāremontē atribūti un rotaļlietas, kas nepieciešamas pedagoģiskajā procesā.

Kopš tā laika audzinātājam tika noteikts darbs maiņās. Grafiskā gan varēja noteikt, ka pirmajā maiņā ir darba laiks 6h 30 min., bet otrajā – 7h 30 min, vai attiecīgi 6 un 8 h katrā maiņā (LPSR 16.05.67. pavēle Nr.78).

Interesanti bija arī grupu komplektēšanas un bērnu uzņemšanas nosacījumi: ar septiņus gadus veco bērnu aiziešanu uz skolu beidzās mācību gads bērnudārzā. Septembrī audzinātāji sāka strādāt ar savām grupām pēc jaunā mācību gada mācīšanas un audzināšanas programmas.

Grupu komplektēšanu bērnudārzā ar vairākām grupām veica ar lielu atbildības sajūtu, ievērojot bērnu intereses: 1) grupās bija jābūt tikai viena vecuma bērniem, 2) katru grupu ar vienu un to pašu sastāvu, sākot no 2 gadu vecuma līdz aiziešanai uz skolu, vada vieni un tie paši audzinātāji.

Turklāt īpaši tika pievērsta uzmanība, lai nepieļautu, ka atsevišķi piecus vai sešus gadus veci bērni paliktu otru gadu tajā pašā grupā, atkārtoti mācītos to pašu programmas vielu. Jo pastāvēja uzskats, ja bērnus nenodarbina atbilstoši savai attīstības pakāpei, tad viņiem interese par bērnudārzu zūd. Turklāt, mehāniska atkārtošana bīstama ne tikai tāpēc, ka bērni no tās negūst nekā jauna savai tālākai attīstībai, bet arī tādēļ, ka pierod bezmērķīgi pavadīt laiku, formāli izturēties pret audzinātājas prasībām un uzdevumiem un zinātkāres vietā rodas vienaldzība.

Mainoties laikam, mainās arī sistēmas. Pieprasījums rada piedāvājumu, kas veido attīstību. Daudzi fakti no bērnudārzu vēstures par pedagogiskā procesa organizāciju liek šodien pasmaidīt, bet tai pat laikā varam gūt kādu viedu atziņu. Ne vienmēr pirmsskolas izglītības procesa nodrošināšanai tandēmā strādāja divas skolotājas un aukle. Turklāt prasmīgi plānojot, ir iespējams darba organizāciju veidot mazliet citādi, kā ierasts.

4. JAUNA DARBA ORGANIZĀCIJAS MODEĻA MEKLĒJUMI UN IEVIEŠANA PIRMSSKOLAS PEDAGOĢISKĀ PROCESA NODROŠINĀŠANAI

Mūsdienu ģimene labprāt sava pirmsskolas vecuma bērna audzināšanu un izglītošanu uztic pirmsskolas izglītības iestādei. Ir mainījusies arī iepriekšējā tendence „bērnu agrāk par 3 gadu vecumu nevest bērnudārzā”. Sociāli ekonomiskā situācija valstī šajā ziņā ir ieviesusi būtiskas izmaiņas, šodien vecākiem pirmsskolas izglītības iestādes sniegtais pakalpojums ir nepieciešams bērnam, sasniedzot pusotra gada vecumu un atsevišķos gadījumos pat agrāk.

Ik gadu palielinot vietu skaitu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs, gan uzsākot pirmsskolas programmas īstenošanu skolu telpās, gan būvējot un renovējot jaunas pirmsskolas izglītības funkcijas nodrošināšanai paredzētas ēkas, Rīgā joprojām ir bērni, kuriem vietas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs nevar nodrošināt.

Rīgas pilsētas pašvaldība 2011. gada 19. maijā, lai nodrošinātu pirmsskolas vecuma bērniem plašāku pirmsskolas izglītības nodrošināšanas iespēju, pieņēma saistošos noteikumus Nr. 123 „Kārtība, kādā Rīgas pilsētas pašvaldība īsteno pirmsskolas izglītības nodrošināšanas funkciju”. Noteikumos ir paredzēta iespēja vecākiem saņemt mācību maksas samazinājumu, ja bērns pirmsskolas izglītību iegūst privātajā izglītības iestādē.

Šī pieņemtā norma ir veicinājusi privātā izglītības iestāžu tīkla strauju pieaugumu, kā rezultātā Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs ir ievērojami palielinājies darbinieku vakanču skaits.

Līdz šim pedagoģiskā personāla piesaistē Rīgas pašvaldība ir sekmējusi gan atbilstošas izglītības iegūvi pirmsskolas izglītības iestāžu darbiniekiem, apmaksājot studiju maksu, gan Rīgas pašvaldības budžetā ik gadu tiek plānots atalgojuma palielinājums Ls 50 apmērā uz pedagoģisko likmi, tomēr skolotāju trūkums joprojām būtiski ietekmē pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu darbu.

Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs pamatā tiek īstenota tradicionālā pedagoģiskā procesa organizācijas forma - ar divām pirmsskolas izglītības skolotājām un vienu pirmsskolas skolotāja palīgu grupā. No laika piedāvājuma - lielākā daļa Rīgas pašvaldības PII pedagoģisko procesu īsteno ar 12 stundu darba laiku, atsevišķas grupas 3,5 stundu darba laiku un pamatā speciālajās pirmsskolas izglītības programmās 24 stundas. Analizējot PII grupu piepildījumu rīta un vakara cēlienā, ir vērojams atšķirīgs grupu piepildījums, kas ļauj secināt, ka pastāv iespējas organizēt darbu savādāk, vienlaikus optimāli izmantojot gan intelektuālo cilvēkresursu, gan komunālo maksājumu resursus PII.

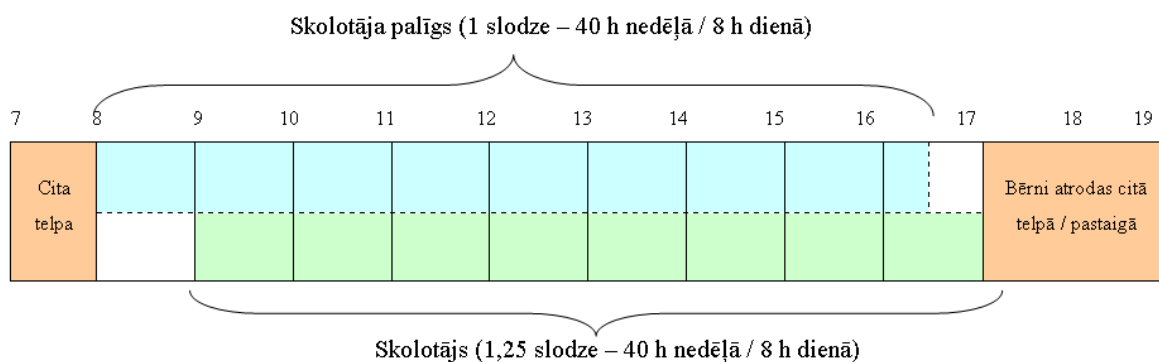
Lai konceptuāli risinātu Rīgas pilsētas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu personāla trūkumu – tika piedāvāti ieviešanai vairāki darba organizācijas formu modeļi, kas varētu kalpot kā iespējams risinājums, lai nepārtrauktu vairāku pirmsskolas izglītības iestāžu pedagoģisko darbu.

Veicot aprēķinus, lai jauna modeļa darba organizācija nepārsniegtu paredzēto finansējumu, izvērtējot esošo darbinieku resursu, vienlaikus respektējot pirmsskolas darba specifiku un iesēju nodrošināt nepārtrauktu pedagoģisko procesu- Pirmsskolu nodaļa sagatavoja vairākus modeļu variantus:

B modelis.

Ņemot vērā, ka rīta un pēcpusdienas cēlienā bērnu skaits nav tik liels, var skatīt iespēju bērnus sagaidīt citā grupā vai speciāli iekārtotā telpā (rotaļu istabā) līdz brokastīm vai brīdim, kad atnāk grupu skolotājas. Grupā strādā 1 skolotāja (no plkst. 9.00 – 17.00) un 1 skolotāja palīgs (no plkst. 8.00 – 16.30), bet rīta un pēcpusdienas cēlienā atbilstoši bērnu skaitam un laikam noteikts skolotāju skaits, kuri darbojas kopā ar vairāku grupu bērniem, organizējot mērķtiecīgu bērnu darbību (rīta rosmi, rotaļas, pastaigas organizācija, darbu ar vecākiem utt.).

Šī modeļa stiprās puses varētu būt tas, ka bērni var komunicēt ar dažādu grupu un vecuma bērniem (tajā pat laikā ar latviešu vai mazākumtautību), organizēt kopīgas rotaļas un pasākumus, kas ļauj veiksmīgāk integrēt bērnus, kā arī racionāla darba laika izmantošana.

4.1. att., **B modeļa shēma**

C modelis.

Ja grupā strādā 3 skolotāji ar dažādu izglītības līmeni un pieredzi pedagoģiskajā darbā. Pamata skolotāja – ar 2. līmeņa izglītību strādā ar bērniem grupā, piemēram, no plkst. 8.30 – 16.30 un paralēli veic mentora pienākumus, palīdzot jaunajiem skolotājiem, kuri vēl studē augstskolā (iziet praksi) vai pēc studijas beigšanas iegūst pieredzi darbā ar bērniem. Otrā grupas skolotāja darba grafiku sastāda ņemot vērā studenta iespējas, un saskaņojot to ar iestādes administrāciju.

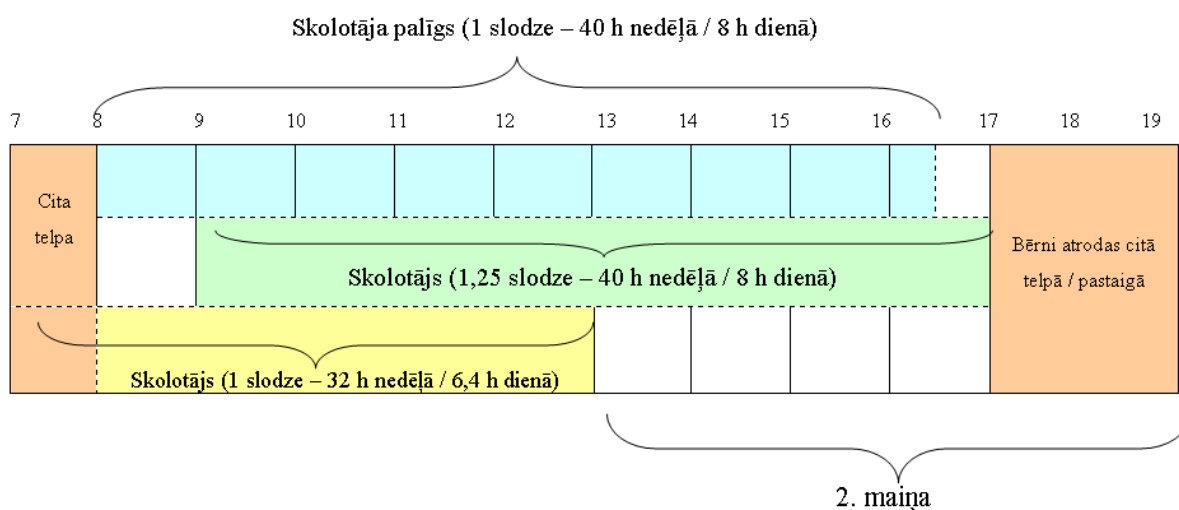
Šī modeļa stiprās puses ir saistītas ar jauno skolotāju iespēju praksē iegūt pieredzi, bet vājās puses – otrai skolotājai darba laiks tiek pielāgots (ir mainīgs) studenta iespējām.

Plānots, ka telpu uzkopšanu šajā modelī veic apkopēji.

D modelis.

Nosakot grupai 2,25 skolotāja un 1 skolotāja palīga amata vienības, var piedāvāt izmantot šādu grupas organizācijas modeli (skat. 9.attēlu).

Strādājot pēc šāda modeļa, grupā ir paredzēta 1 pamata skolotāja, kura strādā 1,25 slodzes katru dienu vienā laikā (piemēram, no plkst. 9.00 līdz 17.00), bet otra skolotāja strādā maiņās, pieņemot citu grupu bērnus. Tas nozīmē, ka katru otro dienu (ja nav saskaņots ar iestādes administrāciju savādāk) pamata skolotāja rīta cēlienā ir viena, taču, ja otra skolotāja strādā rīta cēlienā, viņa piedalās nodarbībās, strādājot ar bērnu apakšgrupām vai veic individuālu darbu ar bērnu, bet, ja pēcpusdienas cēlienā – ar pamata skolotāju kopīgi plāno turpmākās dienas darbu un veic obligātās dokumentācijas aizpildīšanu, apmeklē konsultācijas, sapulces utt. Otrās skolotājas darba laika grafiku var pielāgot pēc nepieciešamības: ja ir paredzēta vecāku sapulce, pasākumi utt., darba laiku nosaka pēcpusdienas cēlienā.

4.2. att., D modeļa shēma

Un tika sagatavots projekts arī modelim „1+2”, kuru aprobējām 21 Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē (39 grupās).

4.1. Pētījuma metodoloģiskais pamatojums

Empīriskais pētījums tika veikts laika posmā no 2013.gada 11.februāra līdz 2013.gada 11.maijam.

Kādi priekšnosacījumi nepieciešami pedagoģiskā procesa nodrošināšanai, lai bērns iegūtu pirmsskolas izglītību atbilstoši savām spējām, tika veikts empīriskais pētījums, ko pēc izvēlētajām metodēm var klasificēt kā kvalitatīvo pētījumu. Pēc datu apstrādes un iegūtajiem rezultātiem pētījumam ir konstatējošā pētījuma iezīmes.

Lai apzinātu esošo situāciju un noskaidrotu, vai pedagoģiskā procesa norisi un kā pirmsskolas izglītības programmas īstenošanu ietekmē grupas darba organizācijas maiņa, ieviešot modeli „1+2”, pētījuma ietvaros tika izmantotas šādas empīriskās metodes:

- anketēšana, lai apzinātu grupas personāla izglītības līmeni un darba stāžu;

- novērošana, lai noskaidrotu, kādas zināšanas un prasmes nepieciešamas kvalitatīva pedagoģiskā procesa organizēšanai;

- pārrunas, lai noskaidrotu modeļa „1+2” organizācijas stiprās un vājās puses.

Ar šīm empīriskajām metodēm tika iegūti dati, kuru apstrādei un analīzei tika izmantotas tādas statistiskās metodes kā datu statistiskā analīze un kvalitatīvā kontentanalīze.

Par pētījuma bāzi ir izvēlētas Rīgas pilsētas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes, kurās pedagoģiskais process tiek organizēts modeļa „1+2” ietvaros un pēc nejaušības principa viena izvēlēta PII, kurā pedagoģiskais process tiek organizēts tradicionāli – divi pirmsskolas izglītības skolotāji un viens pirmsskolas skolotāja palīgs. Saskaņā ar Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta sniegtajiem datiem līdz 2013.gada 15.martam 21 PII (39 grupās) pedagoģiskā procesa nodrošināšanai ir ieviests modelis „1+2”.

Pirmsskolas pedagogu anketēšana veikta 2013.gada aprīļa mēnesī. Visās apzinātajās pētījuma bāzes PII elektroniski tika izsūtīta 21 anketa. Atpakaļ apstrādei un analīzei tika saņemtas 20 aizpildītas anketas. Novērošanai un pārrunām respondenti atlasīti pēc nejaušās gadījumatlases principa tā, lai vismaz viens respondents būtu no katra piedāvātā modeļa „1+2” varianta.

Lai ievērotu pētījuma ētikas principus, respondentiem tika nodrošinātas tiesības uz pašnoteikšanos. Pēc pētījuma beigām respondentiem tiks sniegta atgriezeniskā saite par pētījumā iegūtajiem rezultātiem un secinājumiem.

4.2. Pētījuma norise un iegūto rezultātu analīze

4.2.1 Pētāmās vides raksturojums

Iepazīstoties ar Pirmsskolu nodaļā pieejamajiem materiāliem, tika noskaidrots, ka, ja iestādē ilgstoši ir pirmsskolas izglītības skolotāja vakance, iestādes vadītāja var izskatīt iespēju grupā ieviest modeli „1+2” nepārtraukta pedagoģiskā procesa darbības nodrošināšanai.

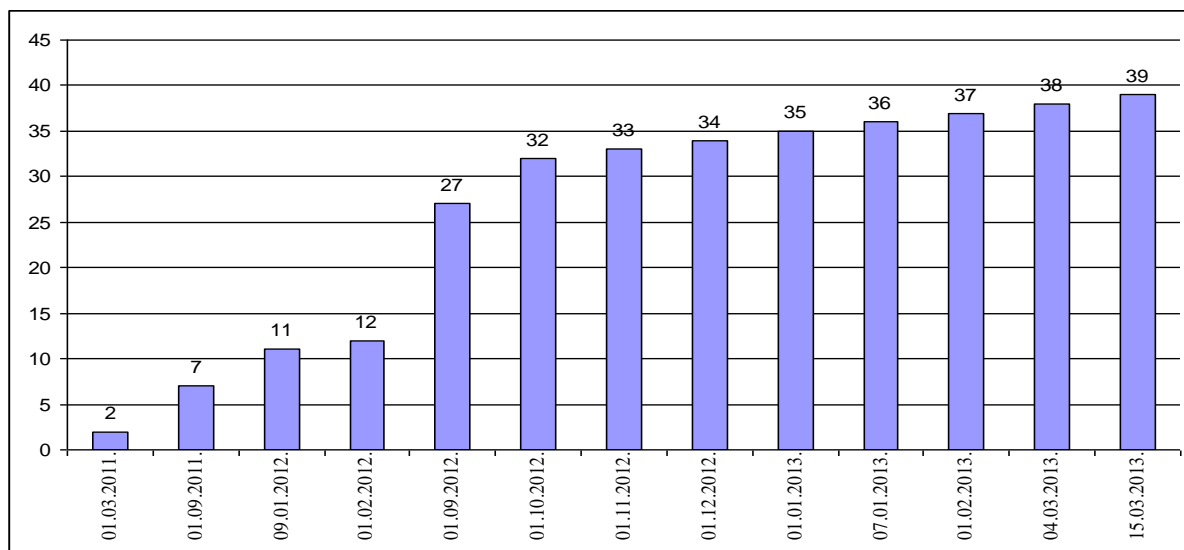
Pirms iestādes vadītājs pieņem lēmumu, viņa iepazīstas ar piedāvātajiem modeļu variantiem, 2012. gadā veikto SVID analīzi, kā arī piedalījās Pirmsskolu nodaļas organizētajā konsultācijā, lai saņemtu atbildes uz visiem interesējošajiem jautājumiem. Pirmsskolas kā atbilstošāko izvēlējās modeli „1+2”, tomēr ar dažādiem variantiem.

Grupā, kurā ievieš modeli „1+2”, nosaka 1,25 pirmsskolas izglītības skolotāja amata vienības (1,333 likmes), bet skolotāja palīgu amatu vienību skaits var būt dažāds, atkarībā no varianta (skat. 1. pielikumu). Noteiktās skolotāja palīgu amata vienības, kas paredzētas atkarībā no izvēlēta modeļa varianta, vadītāja var sadalīt pēc nepieciešamības.

Tiek piedāvāti četri modeļa „1+2” varianti:

1. variants modelim „1+2”(skolotāja palīgs – 1,5 amata vienības);
2. variants modelim „1+2”(skolotāja palīgs – 1,6 amata vienības);
3. variants modelim „1+2”(skolotāja palīgs – 1,7 amata vienības);
4. variants modelim „1+2”(skolotāja palīgs – 1,75 amata vienības).

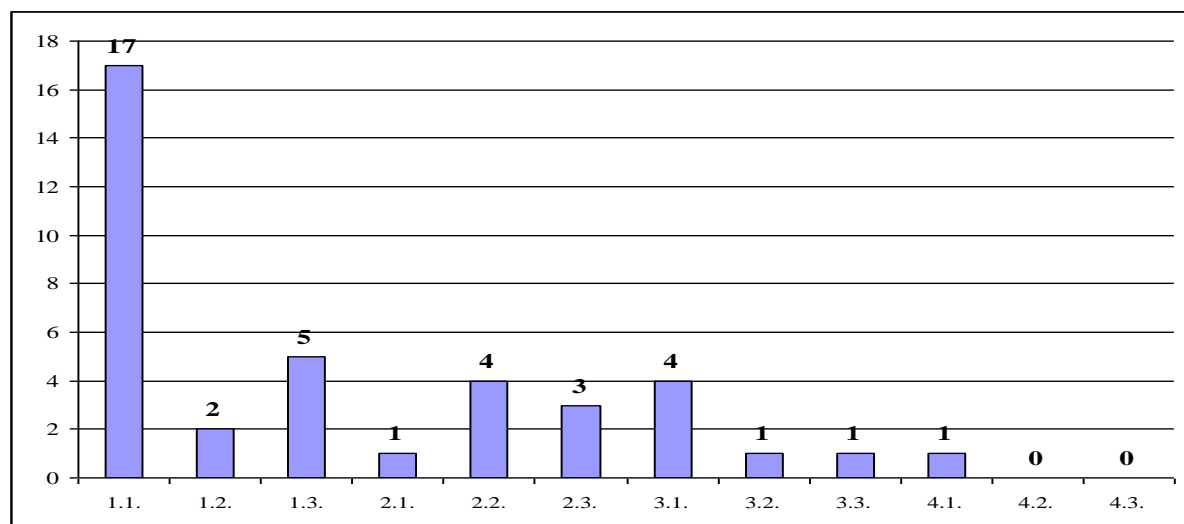
Modeļa „1+2” ir ieviešanas laika grafiks (39 pirmsskolas grupās – 21 iestādē (t.sk., vienā skolā) – skat. 4.2.1.1.att.

4.2.1.1. att., Modeļa „1+2” grupu skaits

Vislielākais pirmsskolas izglītības skolotāju vakanču skaits parādījās 2012. gada vasarā, kad zemā atalgojuma dēļ darba tiesiskās attiecības izbeidza pat vairāki pedagogi no vienas PII.

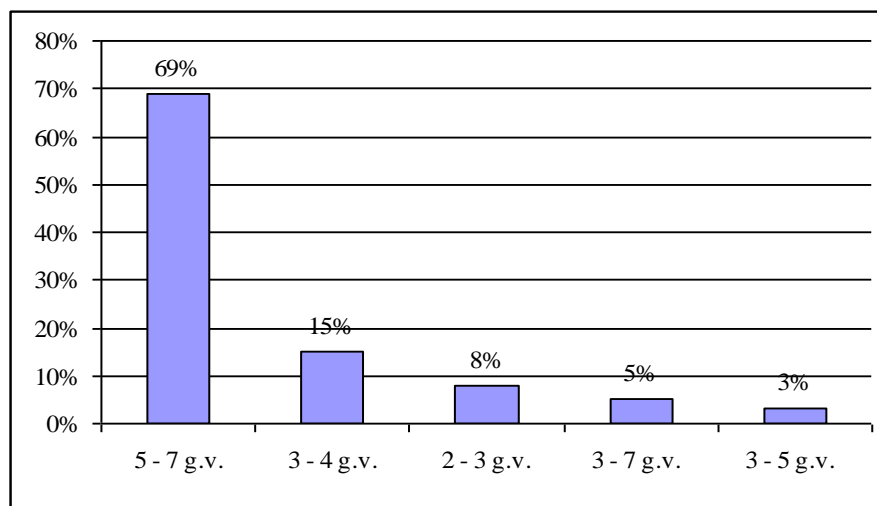
Kā norādīts 4.2.1.2. attēlā, biežāk izvēlas modeļa 1.1. variantu (17 grupās – 44%), 1.3. variantu (5 grupās – 13%), 2.2. un 3.1. variantus (4 grupās – 10%). Kā pamatojums izvēlei tiek minēts pirmsskolas izglītības skolotāja atalgojums.

4.2.1.2.att., Modeļa „1+2” grupu skaits atkarībā no izvēlētā varianta

Atalgojumu pirmsskolas izglītības skolotājam un skolotāju palīgiem nosaka, iekļaujoties vienas grupas algu fonda ietvaros. Vadītājs pirmsskolas izglītības skolotājam var palielināt algas likmi katru gadu uz 1.septembri un 1.janvāri, pamatojoties uz pirmsskolā izstrādātajiem kritērijiem un pirmsskolas pedagogu profesionālās darbības kvalitātes komisijas lēmumu.

Šobrīd modelis „1+2” pārsvarā tiek ieviests vecākā un sagatavošanas vecuma grupās (69%) un vidējā vecuma grupās (15%) – skat. 4.2.1.3.attēlu.

4.2.1.3.att., Modeļa „1+2” grupu skaita sadalījums pa vecuma grupām

Ja pirmsskolas vadītājs nolemj kādā grupā ieviest modeli „1+2”, tad:

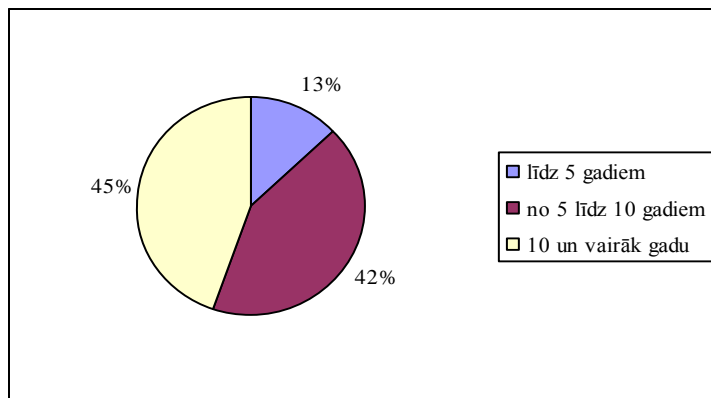
Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamentā iesniedz iesniegumu, kurā norāda argumentētu pamatojumu modeļa „1+2” ieviešanai konkrētajā grupā un izvēlētā modeļa „1+2” variantu, kā arī apliecina pirmsskolas izglītības skolotāja un skolotāju palīgu profesionālās pieredzes atbilstību amata prasībām;

- aktualizē iepriekš izstrādāto un apstiprināto pirmsskolas izglītības skolotāja un skolotāja palīga amata aprakstu atbilstoši grupas darba organizācijas specifikai;
- veic nepieciešamās izmaiņas pedagoģisko un saimniecisko darbinieku amatu un algu sarakstā;
- informē bērnu vecākus par izmaiņām grupas darba organizācijā.

4.2.2 Aptauja

Aptauja tika veikta 20 PII, kurās darbojas modelis „1+2”, lai noskaidrotu 38 grupu pirmsskolas izglītības skolotāju un 76 skolotāju palīgu izglītības līmeni un darba stāžu (skat. 2. pielikumu).

Pirmsskolas izglītības skolotāju pedagoģiskais darba stāžs līdz 5 gadiem ir 5 pedagogiem (13%), no 5 līdz 10 gadiem – 16 pedagogiem (42%), bet 10 un vairāk gadu – 17 pedagogiem (45%). Rezultāti (skat. 4.2.2.1.att.) norāda, ka šajās grupās pārsvarā strādā pedagogi ar lielu darba stāžu un pieredzi.

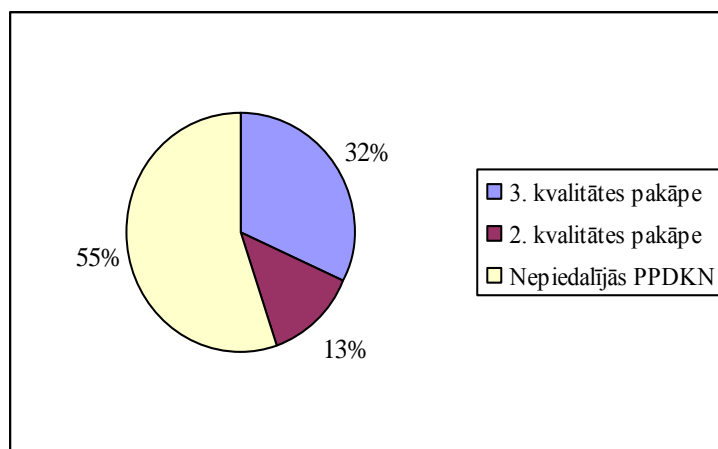

4.2.2.1.att., Skolotāju pedagoģiskais darba stāžs

Šobrīd turpinās pedagogu profesionālās darbības kvalitātes novērtēšana, kuras mērķis ir veicināt katra pedagoga patstāvīgu profesionālo kompetenču pilnveidi un profesionālās karjeras izaugsmes iespējas, palielinot pedagoga atbildību par mācību un audzināšanas darba rezultātiem.

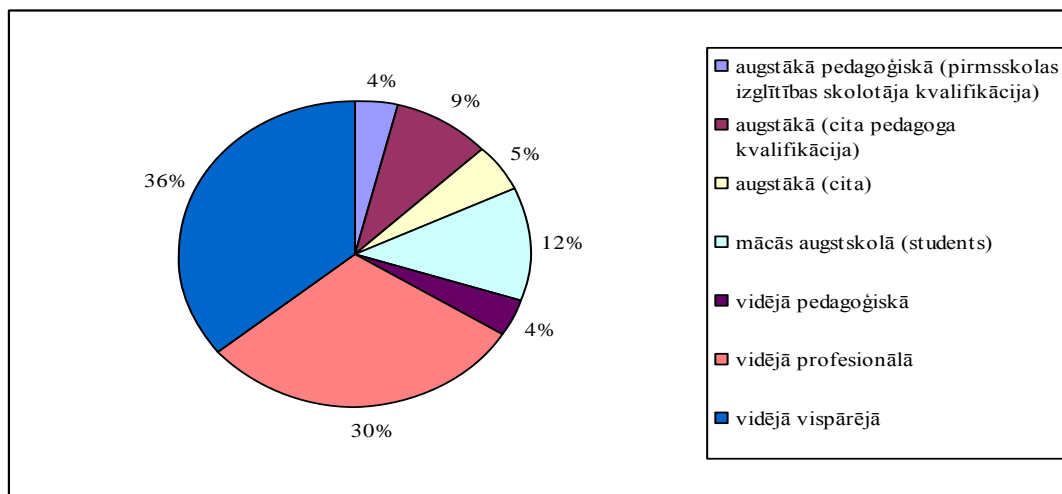
Augstākā izglītība ne vienmēr garantē panākumus darbā, svarīgāka ir pedagoga pamatkompetenču (personiskās, profesionālās un sociālās kompetences) vienlaicīga un nepārtraukta attīstība un realizēšanās ikdienas situācijās, kas ietekmē profesionālo darbību un tās rezultātus pedagoģiskajā procesā (mācību un audzināšanas darbā). Pedagoga kvalitātes pakāpe ir pedagoga profesionālās darbības kvalitātes rādītājs, kas raksturo viņa profesionālās darbības līmeni.

Kā norāda aptaujas rezultāti (skat. 4.2.2.2.att.), no 38 pirmsskolas izglītības skolotājiem, kuri strādā grupā pēc modeļa „1+2”, 12 pedagogi (32%) ieguvuši 3.kvalitātes pakāpi, 5 (13%) – 2.kvalitātes pakāpi, bet 21 pedagogs (55%) vēl nav novērtēts.

4.2.2.2.att., Pedagogu profesionālās darbības kvalitātes pakāpe.

Skolotāju palīgu izglītības līmenis. Lai nodrošinātu pedagoģisko procesu visas dienas laikā, ir nepieciešama kompetence pamatzināšanas un prasmes pedagoģijā un psiholoģijā. Aptaujas rezultāti norāda, ka šajās grupās strādā skolotāju palīgi gan ar pedagoģisko, gan citu profesionālo izglītību.

4.2.2.3.att., Skolotāju palīgu izglītības līmeņi

Kā redzams 4.2.2.3. attēlā, šobrīd pirmsskolu grupās, kurās ieviests modelis „1+2”, strādā 14 (18%) skolotāju palīgu ar augstāko pedagoģisko izglītību, 9 (12%) – mācās augstskolā (studenti), 3 (4%) – ar vidējo pedagoģisko izglītību, 23 (30%) - vidējo profesionālo izglītību un 27 (35%) – ar vidējo vispārējo izglītību.

Tā kā pedagogi ar citu augstāko pedagoģisko izglītību neatbilst normatīvo aktu prasībām (nav pirmsskolas izglītības skolotāja vai 1. – 4.klašu skolotāju kvalifikācija), lai veiktu pirmsskolas izglītības skolotāja pienākumus, viņi pieņem darba piedāvājumus strādāt modeļa „1+2” grupā. Diemžēl tas netiek ieskaitīts pedagoģiskā darba stāžā, kā arī atalgojums ir zemāks, kā pedagogiem normatīvajos aktos noteikts.

Par skolotāju palīgiem strādā pedagogi, kuri ir ieguvuši pirmsskolas izglītības skolotāja kvalifikāciju, bet ir jau sasnieguši pensijas vecumu vai tikko ir pabeiguši augstskolu un nav pieredzes darbā ar bērniem. Skolotāju palīgiem, kuri nestrādā pilnu slodzi, pārsvarā ir vidējā vispārējā izglītība.

Kursi, konsultācijas. Lai skolotāju palīgiem sniegtu atbalstu un nepieciešamās zināšanas, strādājot ar bērniem rīta un pēcpusdienas cēlienā, no esošajiem 76 skolotāju palīgiem, 47 (62%) apmeklēja Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskā centra (RIIMC) 18 stundu programmu „Skolotāju palīgu loma mācību un audzināšanas procesā pirmsskolā”.

Studiju programmas saturā iekļautas tēmas, lai pilnveidotu skolotāju palīgu pieredzi darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem un veicinātu sadarbības veidošanos ar bērnu vecākiem. Kursu programmā tika iepazīstināti ar pirmsskolas vecuma bērnu attīstības īpatnībām, analizēja bērniem iespējamās mācību grūtību cēloņus un ar to saistītās uzvedības problēmas, vecāku un bērnu attiecību modeļus un pirmsskolas skolotāja palīga lomu izglītības un audzināšanas procesā.

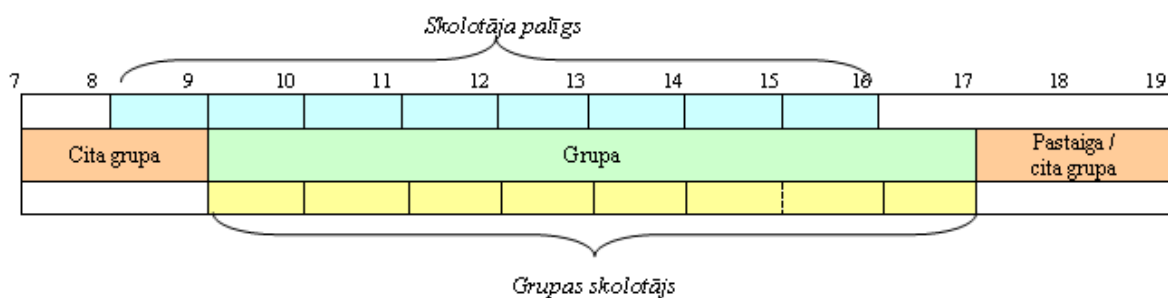
4.2.3 Pārrunas

Pārrunas tika veiktas ar 20 PII (95%) vadītājiem un/vai vadītāju vietniekiem/metodiķiem ar mērķi noskaidrot modeļa „1+2” darba organizācijas formas stiprās un vājās puses. Pārrunās iegūtās informācijas kontentanalīzes rezultāti ir apkopoti tabulā (skat. 3. pielikumu).

Ņemot vērā, ka pēdējos divos gados vairākās PII ilgstoši (līdz 5 mēnešiem) ir pirmsskolas izglītības skolotāju vakances, par iemeslu minot: gan aizbraukšanu uz ārzemēm, gan zemo pedagoga atalgojumu, gan iespēju strādāt privātajās pirmsskolas izglītības iestādēs vai citu darbu ar labāku darba samaksu, vadītāji ir spiesti izskatīt citas alternatīvas, lai nodrošinātu nepārtrauktu un pēctecīgu pedagoģiskā procesa norisi grupā.

Līdz brīdim, kad tiek pieņemts lēmums par modeļa „1+2” ieviešanu grupā, vadītājs ar rīkojumu diviem līdz trim pedagogiem nosaka aizvietošanu, bet, ja tas turpinās ilgāk par 1 mēnesi – skolotāju tarifīcē līdz 40 h nedēļā. Tas nozīmē, ka grupā, kurā ir vakance, strādā vairāki pedagogi, kuriem pēc vadītāju vietnieku/metodiķa novērotā nav vienotas prasības, strādā nenoteiktās dienās, nav vienas skolotājas, kura uzņemas atbildību par grupas darbu, apgrūtināta pedagoģiskā procesa plānošana, nav kvalitatīva bērnu attīstības novērošana utt., kas apgrūtina arī bērnu adaptācijas periodu īpaši mācību gada sākumā.

Kā otru risinājumu pirmsskolu vadītāji mēdz izmantot personāla organizatorisko pārstrukturizāciju, t.i., maina grupas darba organizācijas modeli (skat. 4.2.3.1. attēlu), nosakot pamata grupas skolotājas darba laiku, piemēram, katru dienu no plkst. 9.00 – 17.00, bet rīta un pēcpusdienas cēlienos nepieciešamības gadījumā bērnus nodrošina blakus / citā grupā:

4.2.3.1. att., Grupas darba organizācijas modeļa izmaiņas, ja jāaizvieto ilgstošā prombūtnē esošs pedagogs vai ir vakance

Praksē novērots, ka šādos gadījumos neapmierinātību mēdz izrādīt gan vecāki, gan blakus/citu grupu skolotāji, gan paši bērni, jo vienas dienas laikā var būt situācijas, ka rīta cēlienā bērns atrodas

vienā grupā, pēcpusdienas cēlienā – citā, kā arī tas nenodrošina kvalitatīvu pedagoģisko procesu. Ar laiku esošās skolotājas nogurst, nav motivētas un izrāda neapmierinātību.

Diemžēl iepriekš minētie risinājumi nav veiksmīgi, ja šāda situācija ir ilgstoša laika periodā. To apgrūtina arī fakts, ka vairāki pedagogi zemā atalgojuma dēļ strādā divās darba vietās, tādēļ nepieciešamības gadījumā grupās mēdz strādāt gan vadītājas, gan vadītāju vietnieki/metodiķi, gan latviešu valodas, mūzikas vai sporta skolotājas.

Pārrunu laikā tika noskaidrots, ja, piemēram, iestādē atver papildu grupas, ir ļoti grūti atrast vairākus skolotājus uz vakantām vietām, tādēļ, pieņemot jebkuru „strādātgrībētāju”, viņas neiztur pārbaudes laiku un tiek uzteiktas darba tiesiskās attiecības (nav pedagoģiskās pieredzes, neprot organizēt bērnu darbību, attieksme pret darbu utt.), kas ietekmē grupas bērnu adaptāciju, sadarbību ar vecākiem.

Lai risinātu šādas situācijas, kurām ir tendence pieaugt, kā vienu no alternatīvajiem grupas darba organizācijas veidiem Rīgas pilsētas pašvaldībā tiek piedāvāts modelis „1+2”, kas:

1) nodrošina nepārtrauktu un sakārtotu dienas ritmu („grupā ir viena stabila skolotāja, kura nes atbildību par grupas darbu kopumā”);

2) atrisina skolotāju trūkuma problēmu („notiek konkurence starp tradicionālo grupu skolotājiem, kas veicina kvalitatīvu pedagoģiskā procesa rezultātu”).

Uz jautājumu, vai ir kādi nosacījumi, kurā grupā ievieš un kurš skolotājs strādā pēc modeļa „1+2”, pārrunu laikā iegūtās atbildes norāda, ka:

1) pārsvarā to ievieš grupā, kurā ir „ilgstoša vakance un esošā skolotāja pati labprāt pieņem piedāvājumu strādāt pēc šāda modeļa”;

2) ja grupā, kurā ir vakance, strādā skolotāja, kura nevēlās vai neatbilst iestādē izvirzītajām prasībām, tiek veikta organizatoriska rakstura izmaiņas grupā (skolotāju maiņa uz citu grupu);

3) „piedāvā profesionālajai, ar lielu pedagoģisko pieredzi darbā skolotājai, lai nemeklētu citu darbu” ;

4) „tiek piedāvāts skolotājiem, kuri šobrīd strādā citā iestādē blakus darbā, pārnākt strādāt vienā darbavietā”.

Iepriekš minētās atbildes liecina, ka ar laiku varētu notikt pirmsskolas izglītības skolotāju konkurence savā starpā un starp PII, pirmsskolas izglītības skolotāji strādātu vienā darbavietā uz izdevīgiem nosacījumiem, kas savukārt paaugstinātu pedagoģiskā procesa un pirmsskolas izglītības skolotāja profesionālās darbības kvalitāti.

Uz jautājumu, kā tika atlasītas un kādas prasības tika izvirzītas skolotājiem, kuri strādā grupā pēc modeļa „1+2”, atbildes bija sekojošas:

1) skolotājas, kuras pēc vadītājas sniegtās informācijas, bija izteikušas vēlmi grupā strādāt pēc modeļa „1+2”;

2) „vispirms tiek piedāvāts strādāt skolotājiem, kuriem ir liela pedagoģiskā pieredze un ir piedalījušies pedagoģu profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanā”;

3) „uz vakanto vietu pieņemts jauns darbinieks, kurš piekritis uzsākt darba tiesiskās attiecības pie nosacījuma, ka varēs strādāt grupā, kurā ievieš darba organizācijas modeli „1+2”.

Galvenās prasības, kādas tiek izvirzītas pirmsskolas izglītības skolotājam:

- brīvprātības princips;
- viena darbavieta, pamatdarbs;
- pabeigta (2.līmeņa) augstākā pedagoģiskā izglītība, pirmsskolas izglītības skolotāja kvalifikācija;

- skolotāja pedagoģiskā darba pieredze;
- profesionālās darbības kvalitāte, pirmsskolas pedagoga profesionālās kompetences kritēriji.

Pārrunu laikā visi respondenti norādīja, ka ir nepieciešams ievērot brīvprātības principu, jo tikai tad pirmsskolas izglītības skolotājs būs motivēts darbam, būs pozitīva attieksme pret pārmaiņām grupā un spēs pārliecināt citus pedagogus un bērnu vecākus par nepārtraukta pedagoģiskā procesa nodrošināšanas iespējamību, mainot darba organizācijas formu.

Ne mazāk svarīgs nosacījums ir, lai skolotājam būtu jau pabeigta augstākā izglītība ar atbilstošu kvalifikāciju un pieņemta pamatdarbā, jo skolotāja pienākumus veic viena katru dienu (8 stundas) sadarbībā ar skolotāju palīgiem.

Ja iestādē uz vakanci ir vairāki pretendenti, tiek ņemta vērā pedagoģiskā darba pieredze un profesionālās darbības kvalitātes izvērtējums, jo būs vienai jāatbild par pedagoģiskā procesa kvalitāti un darbu grupā.

Ņemot vērā pirmsskolas pedagoga profesionālās kompetences noteiktos kritērijus (metodiskā, sociālā un personiskā) un apkopojot pārrunas rezultātus, var noteikt šādus rādītājus, kas ir nepieciešami pedagoģu darbībā, strādājot pēc modeļa „1+2”:

1. Metodiskā kompetence - prasme izvēlēties mācību metodes un formas; prasme izvirzīt pedagoģisko mērķi un uzdevumus atbilstoši pirmsskolas izglītības vadlīnijām; elastīgi reaģēt un izprast pamatcēloņus sarežģītās situācijās; prasme secināt, sastādīt plānu.

2. Sociālā kompetence – prasme savu pedagoģisko darbību mainīt atbilstoši bērnu vajadzībām un interesēm; izpratni, pārliecību, veicot mācību un audzināšanas darbību; spēja meklēt radošus risinājumus.

3. Personiskā kompetence – prasme veidot runas un uzvedības kultūru, uzklaustīt citus un veidot efektīvu komunikāciju; prasme uzturēt koleģiālas attiecības un sadarboties ar kolēģiem; prasme izvērtēt savu profesionālo darbību – analizēt izvēlēto metožu un formu atbilstību bērnu spējām, savu sadarbību ar bērniem un viņu vecākiem, tās rezultātus; izvērtēt un pilnveidot savu profesionālo

meistarību, veicināt sava darba efektivitāti. Kā vissvarīgākās rakstura īpašības tiek minētas: atbildības sajūta; attieksme pret darbu un sadarbības prasmes ar vecākiem.

Kā tika atlasīti un kādas prasības tika izvirzītas skolotāju palīgiem?

Darbam grupā, kurā ievieš modeli „1+2”, skolotāju palīgu atlasei izvirzīti šādā secībā:

- 1) piedāvā esošās grupas skolotāju palīgam, saglabājot savu slodzi, mainīt darba laiku;
- 2) veic organizatoriska rakstura izmaiņas grupā, pārceļot skolotāju palīgu, kam ir pieredze darbā ar bērniem pirmsskolā, uz / no citas grupas pēc brīvprātības principa;
- 3) pieņem jaunus darbiniekus.

Analizējot skolotāju palīgu amata aprakstā norādītos pienākumus (skat. 3.pielikumu), tos nosacīti var iedalīt divās daļās: saimnieciskajos un sadarbībā ar skolotāju veicamajos pienākumos.

Profesiju klasifikatorā profesijas klasificētas grupās atbilstoši Starptautiskās Darba organizācijas noteiktiem kodiem, kā arī noteiktas to kvalifikācijas pamatprasības un profesionālās darbības pamatuzdevumi. Skolotāju palīgu, kuri strādā grupā pēc modeļa „1+2” amata aprakstā iekļauti šādi pienākumi:

- palīdzēt un sniegt pedagoģisku atbalstu bērnam organizēt savu darbību, strādājot ar viņu apakšgrupās vai individuāli pēc pirmsskolas izglītības skolotāja norādījumiem;
- nodrošināt rīta un pēcpusdienas cēlienā bērna spējām atbilstošas radošās un sporta aktivitātes, brīvā laika pavadīšanu;
- veicināt bērnu pašapkalpošanās, higiēnisko iemaņu un kulturālās uzvedības veidošana;
- piedalīties grupas organizētajos pasākumos iestādē un ārpus tās;
- veicināt jauna bērna adaptāciju;
- palīdzēt pirmsskolas izglītības skolotājam darbā ar bērniem dažādās dienas aktivitātēs;
- nepieciešamības gadījumā sniegt bērnam pirmo medicīnisko palīdzību;
- nodrošināt grupas telpu tīrību un kārtību.

Salīdzinājumā ar pirmsskolas grupu skolotāju palīgu amatu aprakstiem, tas ir papildināts ar pienākumiem, kas saistīti ar patstāvīgo darbu ar bērniem rīta un pēcpusdienas cēlienā. Saskaņā ar skolotāju palīgu amata aprakstu, var izdalīt nepieciešamās zināšanas un prasmes darbā ar bērniem:

- zināšanas pedagoģijā, un psiholoģijā;
- zināšanas par bērnu individuālajām attīstības īpatnībām
- metodikā;
- prasmi organizēt bērnus;
- prasmi reaģēt un risināt problēmas;
- prasme komunicēt un sadarboties ar vecākiem;

- prasme uzturēt koleģiālas attiecības;
- prasme brīvi pārvaldīt valsts valodu;
- prasme sniegt medicīnisko palīdzību.

Kā norāda respondenti, vislielākās problēmas pastāv atrast skolotāju palīgus uz nepilnu slodzi.

Kā tika informēti vecāki par modeļa „1+2” ieviešanu grupā? Kāda bija un vai ir mainījusies vecāku attieksme?

Lai savlaicīgi informētu vecākus par izmaiņām grupas darba organizācijā, tika organizētas vecāku sapulces, individuālas pārrunas ar skolotāju un/vai administrācijas pārstāvjiem, norādot gan pozitīvās, gan negatīvās puses.

Ja grupā ir bijusi ilgstoša vakance un aizvietošanu iepriekš veica vairāki pedagogi, vecāki neiebilda pret modeļa „1+2” ieviešanu grupā un uzskatīja kā labu variantu. Piedāvātais risinājums tika pieņemts ar izpratni, pamatojot to ar „stabilitātes sajūtu, skaidrību un normālu darba atsākšanos”.

Dažu grupu vecākiem bija nepieciešama plašāka informācija par modeļa „1+2” darbību, akcentējot pozitīvos aspektus, kā arī esošās situācijas izskaidrošana.

Kā viens no vecāku satraukuma iemesliem ir – kā satikt skolotāju? Lai arī praksē pirmsskolas grupās gan rīta, gan pēcpusdienas cēlienā vecāki var sastapt grupas skolotāju un saņemt atbildes uz viņus interesējošajiem jautājumiem, tie visbiežāk ir saistīti ar bērna labsajūtas noskaidrošanu, bērna aktivitāti, uzvedību, ēdināšanu utt. Parasti tas notiek laikā, kad skolotāja nodarbojas ar bērniem un ir aizņemtas, ir atbildīgas par bērnu drošību.

Saskaņā ar iestādes gada plānu (3- 4 reizes gadā) tiek organizētas vecāku sanāksmes vai sapulces par aktuāliem jautājumiem.

Vecāki var saņemt informāciju un noskaidrot arī sadzīviskus jautājumus pie skolotāju palīgiem, kuri strādā rīta vai pēcpusdienas cēlienā. Pārrunas, kas saistītas ar bērna attīstību, pedagoģiskā procesa saturu utt., skolotāja organizē individuālas tikšanās, konsultācijas, vecāku sapulces vai izmanto citas sadarbības formas (e-pasts, informācija vecāku stendā, atklātā durvju diena utt.). Šādi mērķtiecīgi organizēta informācijas aprīte starp skolotāju un vecākiem, sniedz drošības sajūtu par grupas pedagoģiskā procesa norisi un nodrošina atgriezenisko saiti ar skolotāju.

Pārrunu laikā respondenti norādīja, ka vecāki ir apmierināti ar grupas personāla darbu, pamatojot to, ka līdz šim nav saņemta neviena sūdzība saistībā ar modeļa „1+2” ieviešanu grupā un tās darbību. Lai varētu izanalizēt vecāku attieksmi, ir nepieciešams veikt vecāku aptauju.

Apkopojot pārrunās iegūto informāciju, var konstatēt, ka pirmsskolas administrācijai savlaicīgi pirms modeļa „1+2” ieviešanas grupā vecākiem jāsniedz informācija, izskaidrojot esošo situāciju un norādot modeļa „1+2” stiprās un vājās puses. Neskaidrība un savlaicīga informācijas nesniegšana parasti rada neapmierinātību no vecākiem savukārt, skaidrojot un uzklusot viņu bažas, tikai veicina pozitīvu sadarbību. Vecākiem ir svarīgi, lai viņus procesā redz kā sadarbības partnerus.

Kur un kādas konsultācijas saņem skolotāju palīgi?

Pārrunās respondenti norāda, ka skolotāju palīgiem, kuri strādā grupā pēc modeļa „1+2”, konsultācijas par pedagoģisko procesu sniedz:

1) grupu skolotāja („iepazīstina par pedagoģisko darbu grupā, izrunā, kā risināt problēmsituācijas ar bērniem un viņu vecākiem”; „saņem uzdevumus bērnu individuālajam darbam vai kādai konkrētai bērnu grupai, lai nostiprinātu dienā apgūto”; „konsultācijas par mācību procesa organizēšanu”; „par rotaļu organizēšanu un dažādu materiālu izmantošanu”; „par bērnu uzvedības modeļiem” utt.);

2) vadītāja vietnieks / metodiķis („tika sniegta konsultācija par bērnu vecumposma īpatnībām, individuālo darbu ar bērniem, pastaigu organizēšanu un sadarbību ar vecākiem”; „novēro skolotāja palīga līdzdalību skolotājas organizētajā nodarbību laikā”; „pēcpusdienas cēlienā vēro bērnus rotaļās un pastaigu laikā”; „sniedz praktiskus padomus ikdienas darba organizēšanai” utt.);

3) iestādes vadītāja („sniedz metodiskus norādījumus”, „ir iespēja konsultēties” utt.).

Analizējot iegūto informāciju, var secināt, ka lielāko atbalstu skolotāju palīgiem sniedz grupas skolotāja, kura ikdienā sniedz praktiskus un metodiskus ieteikumus darbam ar bērniem pēcpusdienas cēlienā. Ņemot vērā, ka rotaļa ir jāaplūko kā bērna patstāvīga darbība un ka tas ir kā pamats bērna audzināšanas un attīstības nodrošināšanā, par šo tēmu konsultāciju ir diezgan maz.

Vadītāju vietnieki/metodiķi pārsvarā konsultē par šādām tēmām: bērnu vecumposma īpatnības, pastaigu organizēšana, sadarbības formas ar vecākiem, atbild uz konkrētiem skolotāju palīgu jautājumiem. Ja ir nepieciešams, organizē konsultācijas, kurās skolotāju palīgi piedalās kopā ar skolotājām, lai kopīgi risinātu aktuālos jautājumus.

Pārrunu laikā noskaidrojās, ka lielu atsaucību guva RIIMC organizētie kursi „Skolotāja palīga loma mācību un audzināšanas procesā pirmsskolā”, kurā tika sniegtas zināšanas par pedagoģiskā procesa organizēšanu. Diemžēl šos kursus pārsvarā apmeklēja tie skolotāju palīgi, kuri strādā pilnu slodzi.

Norādiet stiprās un vājās puses, organizējot pedagoģisko procesu grupā, kurā īsteno modeli „1+2”?

Apkopojot pārrunās iegūto informāciju, kā stiprās puses tiek norādītas:

- mācību un audzināšanas darba plānošana;
- pedagoģiskā procesa pēctecības nodrošināšana;
- atbildība par pedagoģiskā procesa plānošanu, organizēšanu un norisi;
- bērnu attīstības un sasniegumu novērtēšana;
- laba skolotājas sadarbība ar skolotāju palīgiem;
- skolotāju palīgu aktīva līdzdalība ikdienas darbā;
- pedagoģiskās pieredzes iegūšana skolotāju palīgiem;

- konkurences veidošanās starp citu grupu skolotājām;
- pozitīvas saskarsmes veidošana (vienotas prasības izteikšana, bērnu adaptācija, disciplīna);
- dažādu sadarbības formu izmantošana darbā ar vecākiem;
- modeļa „1+2” ieviešana grupā, lai risinātu pedagogu trūkumu;
- skolotāju palīgu pieredze darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem un izglītības līmenis;
- skolotāju un skolotāju palīgu motivācija (darba laiks, atalgojums).

Respondentu atbildes uz šo jautājumu apkopotas pa jomām:

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses
Pedagoģiskā procesa plānošana	„vienam pedagogam ir vieglāk plānot pedagoģisko darbu”, „vieglāk plānot darbu, pedagoģiskā procesa saturu un nodrošināt pēctecību”, „skolotāja var savlaicīgi un mērķtiecīgi plānot un īstenot savas ieceres”	
Darbs ar bērniem	„vienotas prasības”, „par pedagoģiskā procesa norisi atbildību uzņemas viens skolotājs”, „skolotāju palīgi iegūst pieredzi pedagoģiskajā darbā”, „skolotāju palīgi tiek iesaistīti dažādās aktivitātēs”, „pedagoģiskā procesa nodrošināšanā aktīvi iesaistās un līdzdarbojas skolotāju palīgi”	„skolotāju palīgiem grūtības sagādā bērnu darbības organizēšana pēcpusdienas cēlienā”, „maz laika sanāk individuālajam darbam ar bērnu”, „skolotāju palīgiem nav pieredzes pirmsskolas vecuma bērnu darbības organizēšanā”, „rīta cēliens mēdz būt sasteigts, jo vecāki izmanto iespēju satikt skolotāju”, „ja grupā notiek bērnu ēdināšana, skolotāju palīgs nodarbībās piedalās vēlāk”
Bērnu izpēte	„vieglāk novērtēt katra bērna sasniegumus”, „novērot bērnu attīstību”, „bērni ir disciplinētāki”	
Pirmsskolas izglītības programmas īstenošana	„arī strādājot pēc modeļa, var īstenot pirmsskolas izglītības programmu”, „ir labāki rezultāti, nekā, ja vakanci aizvietotu vairāki pedagogi...”	„skolotājai ir daudz jāstrādā ar skolotāju palīgiem, lai īstenotu izvirzītos uzdevumus, jo nav zināšanas metodikā”, „pēcpusdienas cēlienā viss ir atkarīgs no skolotāja palīga prasmēm darbā ar bērniem un vecākiem, tāpēc nepieciešami regulāras konsultācijas vai kursi”
Darba kvalitāte	„darba kvalitāte ir augstāka, jo šajā grupā strādā labākie kadri”, „šajā grupā darbinieki ar lielu atbildību veic savus pienākumus”	„grūtības sagādā pasākumu sagatavošana un organizēšana”, „skolotāju palīgi nav kompetenti dažos pedagoģiskajos jautājumos, trūkst nepieciešamo zināšanu un prasmju”
Darbs ar vecākiem	„pēc nepieciešamības, mainot darba laiku, organizē tikšanos ar vecākiem rīta vai pēcpusdienas cēlienā, kas ir daudz lietderīgāk un produktīvāk”, „izmantojot vairāk citas	„skolotāja sava darba laika ietvaros nesatiek vecākus”, „skolotāju palīgiem ir nepieciešamas zināšanas saskarsmes psiholoģijā”, „skolotāju palīgiem grūtības sagādā ieinteresēt un

	sadarbības formas (e-pasts, individuālas tikšanās, vecāku sapulces, atklātā durvju diena)”	iesaistīt vecākus piedalīties iestādes organizētajos pasākumos”
Kadri	„par skolotāju palīgiem strādā darbinieki ar pedagoģisko izglītību (pedagoģiskā skola, students), kas ir nosacījumi labiem rezultātiem”, „skolotājam ir iespēja strādāt vienā iestādē, saņemt lielāku atalgojumu”, „risina skolotāju trūkuma problēmu”, „ir motivācija (darba laiks, atalgojums)”	„grūti atrast skolotāju palīgu uz nepilnu slodzi, kam var uzticēt bērnus”, „zemā atalgojuma dēļ nevar atrast atbildīgus, inteligentus skolotāju palīgus”, „skolotāju palīgi nedrīkst aizvietot skolotāju, nesāņem piemaksu par papildu veikto darbu”, „izvēloties skolotāju palīgus, jāņem vērā viņa izglītības līmenis, rakstura īpašības un attieksme pret bērniem, citādi rodas problēmsituācijas”, „modeļi nevar ieviest, ja skolotājas atrodas dekrētā”.
Tehnoloģijas		„grupā nepieciešams ieviest datorus, lai varētu elektroniski veikt pedagoģiskā procesa plānošanu”, „...sazināties ar vecākiem”

Kā vājās puses norādītas:

- skolotāju palīgiem nav pieredzes patstāvīgi organizēt bērnu darbību pēcpusdienas cēlienā;
- pastaigu organizācija (rotaļas, fiziskās aktivitātes);
- skolotāju palīgiem nepieciešamas praktiskas un metodiskas konsultācijas;
- pasākumu organizēšana;
- skolotājas sava laika ietvaros nesatiek vecākus;
- skolotāju palīgu zemais atalgojums attiecībā pret augstām prasībām un atbildību;
- pedagogu prombūtnes laikā skolotāju palīgiem netiek samaksāta piemaksa par darba intensitāti;

- modeļi „1+2” nevar ieviest, ja skolotāji atrodas dekrēta atvaļinājumā;
- grupā nav pieejams dators (plānošanai, saziņai ar vecākiem).

„Ko ieteiktu citām iestādēm, kuras vēlas grupā ieviest modeļi „1+2”?

Respondenti citām iestādēm, kuras grupā vēlās ieviest modeļi „1+2”, iesaka:

- 1) pirms modeļa „1+2” ieviešanas grupā vadītājam izvērtēt esošo situāciju un iespējas savā iestādē;
- 2) labs risinājums, lai nodrošinātu nepārtrauktu, sistemātisku pedagoģisko procesu;
- 3) ievērot brīvprātības principu;
- 4) atbildīgi atlasīt grupas personālu, komandu (savstarpējās attiecības, sadarbība utt);
- 5) izvēlēties skolotāju, kurai ir atbildības sajūta, liela pieredze pedagoģiskajā darbā un piemīt optimisms;

- 6) izvēloties skolotāju palīgus, ņemt vērā nevis izglītību, bet viņa attieksmi pret bērniem, vecākiem un darbu, pieredzi darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem, kā arī saskarsmes kultūru;
- 7) pievērst uzmanību personāla veselības stāvoklim.

4.2.4 Dienas gaitas novērošana grupās, kurās strādā pēc jaunā darba organizācijas modeļa

Pirmsskolas izglītībā bērnu izglītošanās notiek visā pedagoģiskajā procesā atbilstoši mācību darbības pamatprincipiem. Dienas gaitas novērošana tika veikta:

- 4 grupās, kurās strādā pēc modeļa „1+2”, ar mērķi noskaidrot, kādas zināšanas un prasmes ir skolotāju palīgiem, organizējot darbu ar bērniem, un vai tās ir pietiekošas, lai rīta un pēcpusdienas cēlienā patstāvīgi nodrošinātu pedagoģiskā procesa norisi;
- 1 grupā, kurā izmanto tradicionālo darba formu, ar mērķi noskaidrot, vai, izmantojot citas darba organizācijas formas, tas var ietekmēt pedagoģiskā procesa kvalitāti.

Apkopojot iegūtos rezultātus (skat. 4. pielikumu), analīze veikta par rīta un pēcpusdienas cēlienā novēroto, jo tajā laikā skolotāju palīgi savus pienākumus veic bez skolotājas līdzdalības, patstāvīgi. Tas ļauj objektīvi novērtēt viņu prasmi un esošās zināšanas (pedagoģijā, psiholoģijā, metodikā) pielietot praksē, darbojoties ar bērniem.

Skolotāju palīgu amatu aprakstā iekļautie pienākumi nosaka:

- palīdzēt un sniegt pedagoģisku atbalstu bērnam organizēt savu darbību, strādājot ar viņu apakšgrupās vai individuāli pēc pirmsskolas izglītības skolotāja norādījumiem;
- nodrošināt rīta un pēcpusdienas cēlienā bērna spējām atbilstošas radošās un sporta aktivitātes, brīvā laika pavadīšanu.

Lai rīta un pēcpusdienas cēlienā skolotāju palīgi varētu patstāvīgi organizēt bērnu darbību, ir nepieciešamas šādas zināšanas un prasmes:

- laba saskarsmes kultūra (bērnu sagaidīšana, informācijas nodošana vecākiem utt.);
- prasme izvēlēties atbilstošu bērnu darbības organizācijas formu (individuālais darbs (pašnodarbība), darbs ar bērnu apakšgrupu vai ar visu bērnu grupu);
- prasme pielietot teorētiskās zināšanas praksē (pēc skolotājas norādījumiem veikt noteiktus uzdevumus, ievērojot bērnu intereses, vajadzības un spējas);
- prasme noorganizēt visai bērnu grupai sporta aktivitātes vai rotaļas, ievērojot bērnu vecuma attīstības īpatnības (metodika).

Pamatojoties uz apkopoto (tabula 3.3.1.) informāciju par 8 skolotāju palīgu, kuri strādā pēc modeļa „1+2”, un 2 skolotāju, kuri izmanto tradicionālo darba formu, darbību rīta un pēcpusdienas cēlienā, tika konstatēts, ka:

- skolotāju palīgi rīta cēlienā pārsvarā izmanto individuālo darbu ar bērniem (pilda skolotājas norādījumus) vai dod iespēju bērniem pašiem izvēlēties nodarbi, pievēršot uzmanību bērnu disciplīnai. Sarunas ar vecākiem rīta cēlienā nepieļauj izmantot citas darba formas;

- skolotāju palīgiem ir nepieciešams pilnveidot saskarsmes prasmes – prasmi sarunāties, veidot attiecības, kas balstītas uz savstarpēju uzticēšanos, prasmi veidot ap sevi pozitīvu psiholoģisko gaisotni. Pilnveidojot šīs prasmes, veidosies pozitīva gaisotne grupā, spēš veiksmīgāk izprast situāciju un atbilstoši rīkoties, vieglāk pieņems dažādu uzvedības stilu vecākus;

- skolotāju palīgiem nākas uzņemties vadību rīta un pēcpusdienas cēlienā un tādēļ ir jāattīsta arī sociālās prasmes – spēju strādāt komandā, izprast citu cilvēku noskaņojumu, spēju produktīvi strādāt arī mainīgos darba apstākļos, radošumu, spēju pārliecināt, motivēt un risināt konfliktus;

- rīta rosmē skolotāja palīgs darbojas kopā ar bērniem, prot ieinteresēt bērnus, bet nepievērš uzmanību to izpildes kvalitātei (nepieciešama metodiska konsultācija);

- pēcpusdienas cēlienā skolotāju palīgi pārsvarā izmanto darbu ar visu grupu (darba lapas aizpildīšana, zīmēšana);

- pastaigu laikā netiek mērķtiecīgi organizētas rotaļas un sporta aktivitātes visiem bērniem, jo pakāpeniski ierodas vecāki, tādēļ bērni tiek tikai „pieskatīti”;

- skolotāju palīgu (modelis „1+2”) darbs ar bērniem rīta un pēcpusdienas cēlienā salīdzinājumā ar skolotājiem (tradicionālā darba forma) būtiski neatšķiras. Tas ir izskaidrojams ar to, ka šo grupu skolotāju palīgiem ir pieredze darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem, dažiem ir iegūta pedagoģiskā izglītība, tika izvirzītas noteiktas prasības, lai varētu strādāt pēc šāda modeļa.

3.3.1. tabula

		Apraksts	Rīta cēliens	Pēcpusdienas cēliens
Grupas, kurās ieviests	1. modelis	Jaukta vecuma grupa (3-7 gadu vecumam). Skolotāju palīgu izglītība: mācās augstskolā (students), otrai – vidējā profesionālā + RIIMC kursi. Skolotāju palīgu slodžu sadalījums: 1 + 0,5 slodzes. Bērnu ēdināšana: ēdamzālē.	Sarunas ar vecākiem, ir laipna, sagaida katru bērnu, kuri izvēlas sev interesantāko nodarbi (galda spēles, grāmatas). Organizē visai bērnu grupai rīta rosmi, nepievērš uzmanību to izpildes kvalitātei.	Palīdz bērnus sagērbt pastaigai. Pārrunas ar bērniem par dabas parādībām un laika apstākļiem. Atbild uz vecāku jautājumiem.

	2. modelis	4 – 5 gadīgo bērnu grupa. Skolotāju palīgu izglītība: vidējā vispārējā + RIIMC kursi, otram – augstākā pedagoģiskā (pensionāre) + RIIMC kursi. Skolotāju palīgu slodžu sadalījums: 0,8 + 0,8 slodzes. Bērnu ēdināšana: grupā	Ar vecākiem nekomunicē, bērnus nesagaida. Piedāvā izvēlēties galda spēles. Spēlē galda spēles ar 3 bērniem.	Kopā ar skolotāju sagērbj bērnus, pastaigājas pa pirmsskolas teritoriju. Spēlē kustību rotaļas pēc bērnu izvēles. Ar kociņiem smiltīs zīmē iemācītos burtus un ciparus. Sarunājas ar vecākiem.
	2. modelis	Jaukta vecuma grupa (3-5 gadu vecumam). Skolotāju palīgu izglītība: vidējā vispārējā, otram – vidējā profesionālā + RIIMC kursi. Skolotāju palīgu slodžu sadalījums: 0,8 + 0,8 slodzes. Bērnu ēdināšana: grupā	Uzklausa vecāku lūgumu. Ir sagatavotas didaktiskās rotaļas (pēc skolotājas norādījuma), darbojas kopā ar bērniem. Darbs ar bērnu apakšgrupu.	Laika apstākļu dēļ bērni atrodas grupā, kopīgi ar bērniem rotaļājas. Sagaida vecākus.
	3. modelis	4 – 5 gadīgo bērnu grupa. Skolotāju palīgu izglītība: vidējā profesionālā + RIIMC kursi, otram – augstākā pedagoģiskā (tikko pabeidza augstskolu) + RIIMC kursi. Skolotāju palīgu slodžu sadalījums: 0,85 + 0,85 slodzes. Bērnu ēdināšana: grupā	Sarunājas ar vecākiem. Sagaidot bērnus, cenšas ieinteresēt viņus atkārtot dzejoli. Strādā ar bērniem individuāli.	Uzkopj telpu. Sagaida bērnus no pulciņa. Palīdz bērniem sagērbties. Pastaigu laikā grūti noorganizēt bērnus kopīgai rotaļai. Sarunājas ar vecākiem.
PII grupa tradicionālā		Jaukta vecuma grupa. Skolotāju izglītība: augstākā pedagoģiskā. Bērnu ēdināšana: grupā.	Sarunājas ar vecākiem, bērnu sagaidīšana. Bērni darbojas interešu centros.	Strādā ar visu bērnu grupu, kamēr daži bērni apmeklē pulciņus. Sagērbj bērnus pastaigai. Sarunājas ar vecākiem.

Saskaņā ar iepriekš aprakstīto, var secināt, ka:

1) skolotāju palīgu, kuri strādā grupā pēc modeļa „1+2”, zināšanas un prasmes ir pietiekošas, lai rīta un pēcpusdienas cēlienā nodrošinātu pedagoģiskā procesa nepārtrauktu norisi;

2) pieņemot skolotāju palīgus darbā uz grupu, kurā strādā pēc modeļa „1+2”, ir nepieciešamas noteiktas zināšanas un prasmes: zināšanas par bērnu vecuma posma īpatnībām, saskarsmes un sociālās prasmes, didaktiskās prasmes, rakstura īpašības (atbildības sajūta, attieksme pret darbu utt.), kā arī regulāras konsultācijas par pedagoģiskā procesa organizāciju;

3) ieviešot grupā citu darba organizācijas formu, tas neietekmē pedagoģiskā procesa kvalitāti, ja grupā strādā motivēti, atbilstoši prasībām izvēlēti darbinieki, kas turpina pilnveidot savu profesionālo meistarību.

4.3. Ieteikumi ieviešot jauna modeļa darba organizācijas formu pedagoģiskajā procesā

Pamatojoties uz apkopotajiem pētījuma analīzes rezultātiem un PII pieredzi, tika izstrādāti ieteikumi jauna darba organizācijas modeļu ieviešanai grupās:

Pašvaldības līmenī:

- sadarbībā ar augstskolām vai RIIMC izstrādāt paplašinātu kursu programmu skolotāju palīgiem. Pēc to pabeigšanas saņemot apliecību par nepieciešamo zināšanu un prasmju apguvi, lai patstāvīgi spētu pilnvērtīgi strādāt rīta un pēcpusdienas cēlienā un nepieciešamības gadījumā aizvietot arī skolotāju;

- iesniegt priekšlikumus Labklājības ministrijā par jauna amata „pirmsskolas izglītības skolotāja palīga” amata izveidi, kas tiktu iekļauts pedagogu profesiju un amatu sarakstā. Tarificējot kā pedagoģisko darbinieku uz zemāko mēneša algas likmi, tiktu ieskaitīts pedagoģiskais darba stāžs;

- RD IKSD izstrādāt iekšējos noteikumus par modeļa „1+2” ieviešanas kārtību.

Pirmsskolas izglītības iestādes līmenī:

- vadītājam pirms modeļa „1+2” ieviešanas grupā izvērtēt esošo situāciju un iespējas, ievērojot brīvprātības principu;

- noteikt nepieciešamās zināšanas un prasmes skolotāju palīgiem;

- vadītāju vietniekiem / metodiķiem sagatavot metodiskos materiālus skolotāju palīgiem darbā ar bērniem rīta un pēcpusdienas cēlienā.

Ieviešot iepriekš minētos priekšlikumus, tiks piedāvāts daudzveidīgas grupas darba organizācijas formas, kuras varēs izvēlēties atbilstoši situācijai un kas neietekmēs pedagoģiskā procesa kvalitāti.

NOBEIGUMS

Pirmsskolas izglītības pedagoģiskais process notiek audzināšanas, mācīšanas un mācīšanās vienotībā, kurā tiek sekmēta harmoniska bērna attīstība atbilstoši personības attīstības likumsakarībām. Galvenie nosacījumi ir ievērot bērna vajadzības, intereses un spējas, kā arī nodrošināt viņa individuālo attīstību. Lai nodrošinātu kvalitatīvu pedagoģisko procesu iestādē, gan skolotājiem, gan skolotāju palīgiem ir jāpilnveido pedagoga kompetences (personiskās, profesionālās un sociālās kompetences).

Ņemot vērā pirmsskolas pedagoga profesionālās kompetences noteiktos kritērijus un apkopojot pārrunu rezultātus, var noteikt šādus rādītājus, kas ir nepieciešami skolotāju darbībā, strādājot pēc modeļa „1+2”:

1. Metodiskā kompetence - prasme izvēlēties mācību metodes un formas; prasme izvirzīt pedagoģisko mērķi un uzdevumus atbilstoši pirmsskolas izglītības vadlīnijām; elastīgi reaģēt un izprast pamatcēloņus sarežģītās situācijās; prasme secināt, sastādīt plānu; sniegt metodiskus un praktiskus ieteikumus skolotāju palīgiem darbā ar bērniem.

2. Sociālā kompetence – prasme savu pedagoģisko darbību mainīt atbilstoši bērnu vajadzībām un interesēm; izpratni, pārliecību, veicot mācību un audzināšanas darbību; spēja meklēt radošus risinājumus; prasme sadarboties komandā.

3. Personiskā kompetence – prasme veidot runas un uzvedības kultūru, uz klausīt citus un veidot efektīvu komunikāciju; prasme uzturēt koleģiālas attiecības un sadarboties ar kolēģiem; prasme izvērtēt savu profesionālo darbību – analizēt izvēlēto metožu un formu atbilstību bērnu spējām, savu sadarbību ar bērniem un viņu vecākiem, tās rezultātus; izvērtēt un pilnveidot savu profesionālo meistarību, veicināt sava darba efektivitāti.

Modeļa „1+2” grupās strādājošiem pedagogiem par nozīmīgām pedagoga personības īpašībām tiek atzīmētas atbildības sajūta un attieksme pret darbu.

Aptaujas rezultāti norāda, ka grupās, kurās ieviests modelis „1+2”, strādā 45% skolotāju ar 10 un vairāk pedagoģiskā darba stāžu, 42% - no 5 līdz 10 gadu un 13% - līdz 5 gadu darba stāžu. Pedagogu profesionālās darbības kvalitātes izvērtēšanā 3.kvalitātes pakāpi ieguvuši 32% un 2.kvalitātes pakāpi – 16 % skolotāju.

Modeļa „1+2” grupās strādājošo skolotāju palīgu izglītības līmenis salīdzinājumā ar tradicionālo pirmsskolas grupu kolēģiem ir augstāks: 18% skolotāju palīgiem ir augstākā pedagoģiskā izglītība, 12% – studē augstskolā (studenti), 4% – ir vidējā pedagoģiskā izglītība, 30% - vidējā profesionālā izglītība un 35% – ir vidējā vispārējā izglītība.

Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskā centra organizēto 18 stundu programmu „Skolotāju palīgu loma mācību un audzināšanas procesā pirmsskolā” apmeklēja 62% skolotāju palīgu, kuri ļoti

atzinīgi tos novērtēja. Pārrunu laikā respondenti norādīja, ka, plānojot kursu programmu skolotāju palīgiem, ir nepieciešams iekļaut ne tikai teorētiskās, bet arī praktiskās konsultācijas par šādām tēmām:

- metodes un paņēmieni bērnu darbības organizēšanai ikdienā (rīta un pēcpusdienas cēlienā);
- pastaigu organizācija;
- rotaļu organizēšana;
- bērnu uzvedības modeļi;
- sadarbības formas ar vecākiem.

Novērojot skolotāju un skolotāju palīgu dienas gaitu, var secināt, ka svarīga nozīme ir nevis iegūtās izglītības līmenim vai kvalifikācijai, bet paša darbinieka rakstura īpašībām, attieksmei pret bērniem, kolēģiem un vecākiem (ieinteresētība, motivācija), kā arī nepieciešamās zināšanas un prasmes (pedagoģijā, metodikā, psiholoģijā), lai patstāvīgi varētu organizēt darbu ar bērniem. Kā faktoros, kas nodrošina veiksmīgu pedagoģiskā procesa norisi grupās, kurās īsteno modeli „1+2”, ir minami:

- personāla atlase atbilstoši noteiktajām prasībām pēc brīvprātības principa;
- personāla motivācija un attieksme (izdevīgs darba laiks, labs atalgojums);
- atbildība par pedagoģiskā procesa plānošanu, organizēšanu un tās norisi;
- dažādu sadarbības formu izmantošana darbā ar vecākiem;
- iestādes administrācijas atbalsts un iesaistīšanās problēmu risināšanā.

Diemžēl praksē ir sastopami pedagogi, kuri nevēlās uzņemties atbildību par savu darbu grupā un izvēlas tomēr strādāt divās darba vietās, kā pamatojumu minot pedagogu zemo atalgojumu un sarežģīto sadarbību ar bērnu vecākiem.

Šobrīd Rīgas pilsētas pašvaldībā modelis „1+2” ir ieviests 39 pirmsskolas grupās, t.i., 21 iestādēs. Tiek piedāvāti četri modeļa varianti un atbilstoši tiem noteikts skolotāju un skolotāju palīgu amatu vienību skaits un mēneša algas likme.

Analizējot aprobētā modeļa stiprās un vājās puses, tika konstatēts, ka iestādes ietvaros veidojas konkurence gan starp skolotājiem, gan skolotāju palīgiem, kas liecina par modeļa „1+2” grupu skaita palielināšanos. Pamatojoties uz Pirmsskolu nodaļas informāciju, uz 2013. gada 1.septembri 26 PII (17%) vadītāji izskata iespēju grupās ieviest modeli „1+2”.

No vienas puses, tas ir labs rādītājs, jo tiek piedāvāts risinājums pedagogu vakanču gadījumā, bet, no otras puses, ir jāmeklē arī citas alternatīvas, jo:

- grūtības sagādā atrast skolotāju palīgus uz nepilnu slodzi zemā atalgojuma dēļ;
- skolotāju palīgi, kuriem ir pedagoģiskā izglītība, veic pedagoģisko darbu, bet darba stāžā tas netiek ieskaitīts;

- iespējama skolotāju palīgu vakanču izveidošanās gadījumos, ja tiks pieņemts normatīvs par izmaiņām pedagogu kvalifikācijas prasībās (turpmāk veiks pirmsskolas izglītības skolotāja pienākumus);

- modeli „1+2” nevar ieviest, ja skolotāji atrodas dekrēta atvaļinājumā.

Veicot dienas gaitas novērošanu 4 grupās, kurās strādā pēc modeļa „1+2”, un 1 grupā, kurā izmanto tradicionālo darba formu, var secināt, ka neatkarīgi no izvēlēta grupas darba organizācijas formas, var nodrošināt pedagoģisko procesu, ja grupā strādā motivēti, atbilstoši prasībām izvēlēti darbinieki, kas turpina pilnveidot savu profesionālo meistarību.

Pamatojoties uz apkopotajiem pētījuma analīzes rezultātiem un pieredzi, tika izstrādāti priekšlikumi organizācijas modeļu ieviešanai pirmsskolas grupās.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN CITI AVOTI

1. Albrehta, Dz. Pētīšanas metodes pedagogijā. Metodiska izstrādne. R: Mācību grāmata, 1980,104 lpp.
2. Andersone, R. Skolotāju profesionālā kompetence sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai. Latvijas Universitātes raksti. 2010, 747. sējums. Pedagoģija. 2009, 8.-19.lpp.,
3. Anspoka, Z. Pirmsskolas un skolas izglītības pēctecība: problēmas un risinājumi. Skolotājs, Nr.4 (76), 2009,10.-18.lpp.
4. Boša, R. Pirmsskolas audzināšanas galvenie darba virzieni un to īstenošana. Rīga: Izglītības attīstības institūts, 1991,25 lpp.
5. Čehlova, Z., Čehlovs, M. Skolotāja pedagoģiskās kompetences teorētiskie pamati. Latvijas Universitātes raksti .747.sējums.Pedagoģija. 2009, 57.-63.lpp.
6. Černova, E. Pirmsskolas pedagoģiskā procesa būtība, īpatnības un saturs. NO: Es gribu iet skolā. R: Puse Plus,2003, 17.-22. lpp.
7. Černova, E. Pirmsskolas sākumskolas pedagoģiskā procesa pēctecība. No: datu analīzes Obligātās pirmsskolas un sākumskolas izglītības izvērtējums un pilnveides iespējas. Daugavpils Universitāte, 2008, 39.-68.lpp. Pieejams:izm.izm.gov.lv/upload_file/petijumi/petijums_vispizgl05.pdf
8. Dreiblate, I. Skolotāju pašnovērtējums. Skolu Vēstis. Skolu atbalsta centrs. 2002, Pieejams: <http://www.sac.lv/numuri/0902.htm> (skatīts: 17.04.2013)
9. Gailīte, I. Pedagoģiskā analīze skolu praksē. Rīga: Mācību grāmata, 2000, 182 lpp.
10. Īsi metodiskie norādījumi par audzināšanas programmu bērnodārzā. Latvijas PSR Izglītības ministrijas Pirmsskolas un mazbērnu audzināšanas daļa, Rīga:1968.
11. Izglītības likums (1998.gada 29.oktobris) ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 01.01.2012. Latvijas Republika, Saeima. Spēkā no 01.06.1999. Latvijas Vēstneša tiesību aktu vortāls, <http://www.likumi.lv/doc.php?id=50759> 2000,(Skatīts: 15.04.2013).
12. Izglītības ministrijas pavēles, nolikumi, instruktīvie norādījumi par pirmsskolas audzināšanas darbu. Latvijas PSR Izglītības ministrija. Rīga:1964, 262 lpp.
13. Izglītības ministrijas pavēles, nolikumi, instruktīvie norādījumi par pirmsskolas audzināšanas darbu mazbērnu novietnēs-bērnodārzos.(17. krājums) Latvijas PSR Izglītības ministrija. Rīga:1967, 205 lpp.
14. Jonīte, V. Mazo bērnu aprūpes un audzināšanas pirmsākumi Rīgā. Rīga: Autorizdevums, 2011, 109 lpp.
15. Jonīte, V. Pirmsskolas izglītības metodiķis. manuskripts(2005), 37 lpp.
16. Jonīte, V. Latvju bērnodārzu māte - Marta Rinka. Rīga: Autorizdevums, 2012, 171 lpp.
17. Jurgena, I. Vispārīgā pedagoģija. Rīga: Izglītības soļi. 2002. 138 lpp.

18. Kaņepēja, R. Pedagoģiskais process pirmsskolā un tā plānošana No: Ceļā uz skolu. Rīga, Zvaigzne ABC .2012, 22.-37.lpp.
19. Kaņepēja, R. Es gribu iet skolā. Rīga: Puse Plus, 2003, 23.-33. lpp.
20. Koķe, T. Nepārtrauktā izglītība: galvenie uzdevumi un to īstenošana. Nepārtrauktās izglītības sociāli pedagoģiskie aspekti. Rīga: Izglītības soļi. 2003, 4.-17.lpp.
21. Korčaks, J. Kā mīlēt bērnu. Rīga: Zvaigzne, 1986, 36 lpp.
22. Lieģeniece, D. Bērns – pasaulē, pasaule – bērnā. Metodisks līdzeklis. Rīga: Zvaigzne, 1992,136 lpp.
23. Lieģeniece, D. Kopveseluma pieeja bērnu audzināšanā. Metodisks līdzeklis. RaKa, 1999,262 lpp.
24. Maslo, I. Skolas pedagoģiskā procesa diferenciacija un individualizācija. Rīga:RaKa,1995, 36 lpp.
25. Maslo, I., Tiļļa, I. Skolotāju kompetence izpratne teorijas un prakses vienotībā. Skolotājs, Nr.4 (76), 2002, 8.-12.lpp.
26. Moļņika, B. Skolotāju loma izglītības ilgspējīgā attīstībā. Npublicēts materiāls. Konference Iespēju tilts izglītībai sākumskolā. Valmierā, 2012, 2012.gada 15.martā
27. Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām. MK noteikumi Nr. 533. 2012.gada 31. jūlijs. (Spēkā no 2012. gada 17. augusta.) Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=250854> Skatīts 06.04.2013.
28. Par Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs esošo amata vienību amata aprakstu paraugu apstiprināšanu (2008) Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departaments. Apstiprināts ar Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta 2008.gada 5.marta rīkojumu Nr.511. Npublicēts materiāls.
29. Pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtība (2011.gada 7.jūnijs) Latvijas Republika, Ministru kabinets. Noteikumi Nr.431. Spēkā no 11.06.2011. Latvijas Vēstneša tiesību aktu vortāls, <http://www.likumi.lv/doc.php?id=231455> (Skatīts: 15.04.2013)
30. Pedagoģijas terminu skaidrojošajā vārdnīca. Sast. Autoru kol. V.Skujiņa vadībā R: Zvaigzne ABC, 2000., 248 lpp.
31. Pedagoģisko sēžu protokoli 1936.-1941. gads. (Rīgas pilsētas bērnodārzs Jelgavas ielā 11, kopš 1939. gada Rīgas pilsētas 17.bērnodārzs Altonavas 1).
32. Profesijas standarts. Apstiprināts ar Ministru kabineta 27.02.2004. rīkojumu Nr. 116 <http://visc.gov.lv/saturs/profizgl/standarti/ps0238.pdf> (skatīts: 15.04.2013.)
33. Profesionālās izglītības likums (1999.gada 10.jūnijs) ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 22.03.2012. Latvijas Republika, Saeima. Spēkā no 14.07.1999. Latvijas Vēstneša tiesību aktu vortāls, <http://www.likumi.lv/doc.php?id=20244> (Skatīts: 15.04.2013)
34. Skolotāju rokasgrāmata. Latvijas PSR Izglītības ministrija. Rīga: Grāmatu apgāds.1946.

35. Strode, A. Didaktikas principi pedagoģiskās prakses norisē. Izglītības reforma vispārīzglītojošajā skolā: izglītības satura pētījumi un ieviešanas problēmas. Zinātnisko rakstu krājums. Rēzekne: RA, 2007,72.-80. lpp.: http://ru.lv/res/fak/ped/pspi/zinraksti/2007/strode_a.pdf)
36. Strode, A. Studentu profesionālās kompetences vērtēšana pedagoģiskajā praksē. Izglītības iestāžu mācību vide: problēmas un risinājumi. 2006, Zinātnisko rakstu krājums. Rēzekne: RA, 106.-116.lpp. ISBN 978-9984-779-52-2
(URL:http://ru.lv/res/fak/ped/pspi/zinraksti/2006/aina_strode.pdf)
37. Šibajevs, V., Krūmiņa, I. Profesionālā kompetence kā pedagoga personības priekšnosacījums. Bērna audzināšana demokrātiskajai sabiedrībai. Starptautiskās konferences materiāli. Rīga: RPIVA, SIA „Izglītības soļi”, 2000, 294.-301.lpp.
38. Špona A., Maslo I. Skolas pedagoģiskais process. Rīga: Latvijas Pedagogu biedrība 1991,
39. Špona, A. Audzināšanas process teorijā un praksē. Rīga: RaKa, 2006, 211 lpp.
40. Vēbers, E. Izglītības vadītāja amata pretendenta kvalifikācija un kompetence. Zinātnisko rakstu kopsavilkumu krājums un rakstu krājums CD formātā. Npublicēts materiāls. Apvienotais Pasaules latviešu zinātnieku 3.kongress un Letonikas 4.kongress Izglītība izaugsmei: pagātne, tagadne un nākotne. Rīgā, 2011, 2011. gada 24.-27.oktobrī
41. Vintiša, K. Kompetenču vārdnīca. 2011, Valsts pārvaldes amatu kompetenču apraksti. Creative Technologies. Ievietots: 02.05.2011. Skatīts: 06.04.2013.
http://www.mk.gov.lv/file/files/ESfondi/kompetencu_vardnica.pdf.pdf,
42. Zeiberte, L. Kompetences – izglītības stratēģiskais mērķis. 2009, Daugavpils universitātes 50.starptautiskās zinātniskās konferences materiāli (Proceedings of the 50th International Scientific Conference of Daugavpils University. Psychology&Didactics). Daugavpils universitātes akadēmiskais apgāds „Saule” 20.-25.lpp.
43. Лукьянова, М. И. Психолого-педагогическая компетентность учителя. Диагностика и развитие. Москва: Сфера.2004, 144 с.

PIELIKUMI

1. variants modelim „1+2”

Pirmsskolas izglītības skolotājs: 1,25 amata vienības (1,333 likmes)

Skolotāja palīgs: 1,5 amata vienības

1.1. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 100Algas likme: Ls 260

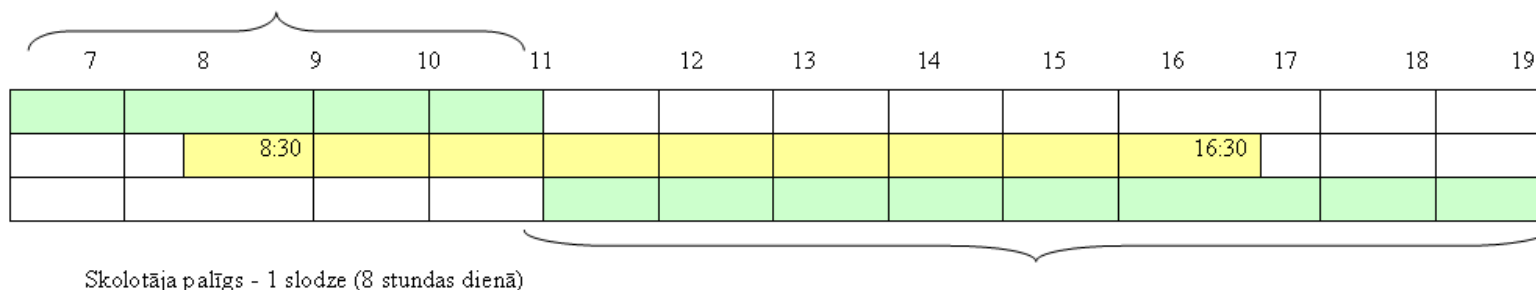
1.2. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 110Algas likme: Ls 250

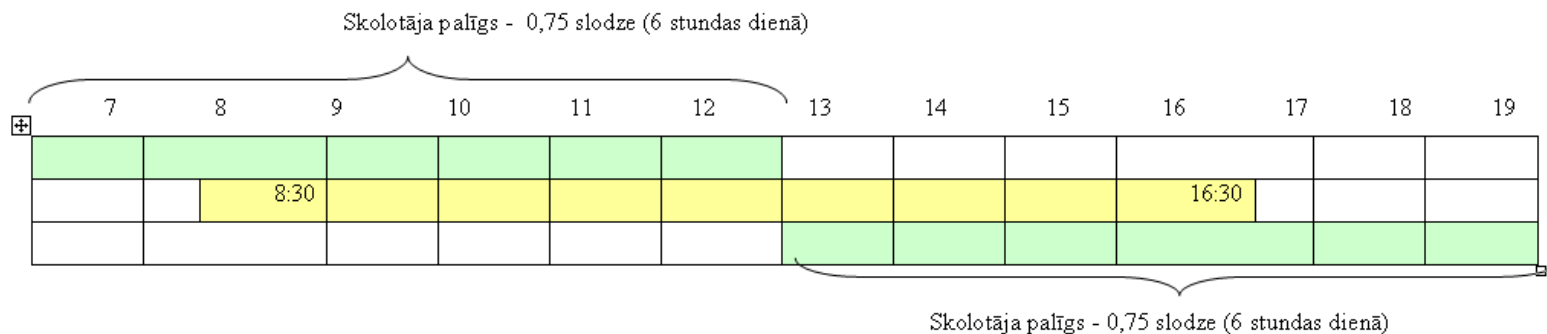
1.3. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 120Algas likme: Ls 240

Pirmsskolas izglītības skolotāja – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīga – 1 + 0,5 amata vienības, darba laika organizācija shēmas
 Skolotāja palīgs - 0,5 slodze (4 stundas dienā)

Pirmsskolas izglītības skolotāja – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīgs – 0,75 + 0,75 amata vienības, darba laika organizācijas shēma

2. variants modelim „1+2”

Pirmsskolas izglītības skolotājs: 1,25 amata vienības (1,333 likmes)

Skolotāja palīgs: 1,6 amata vienības

2.1. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 80Algas likme: Ls 260

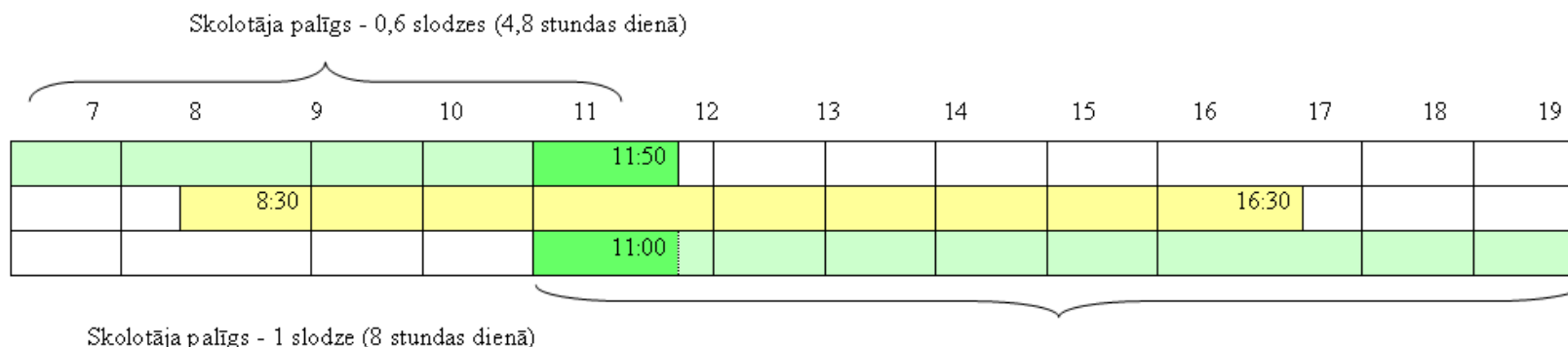
2.2. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 90Algas likme: Ls 250

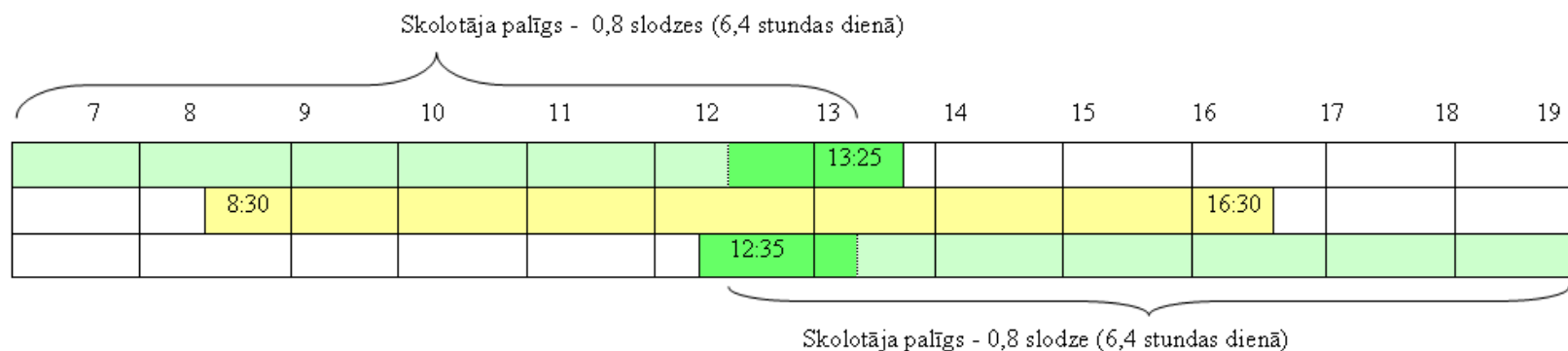
2.3. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 100Algas likme: Ls 245

Pirmsskolas izglītības skolotāja – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīga – 1 + 0,6 amata vienības, darba laika organizācijas shēma

Pirmsskolas izglītības skolotāja – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīga – 0,8 + 0,8 amata vienības, darba laika organizācijas shēma

3. variants modelim „1+2”

Pirmsskolas izglītības skolotājs: 1,25 amata vienības (1,333 likmes)

Skolotāja palīgs: 1,7 amata vienības

3.1. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 70Algas likme: Ls 250

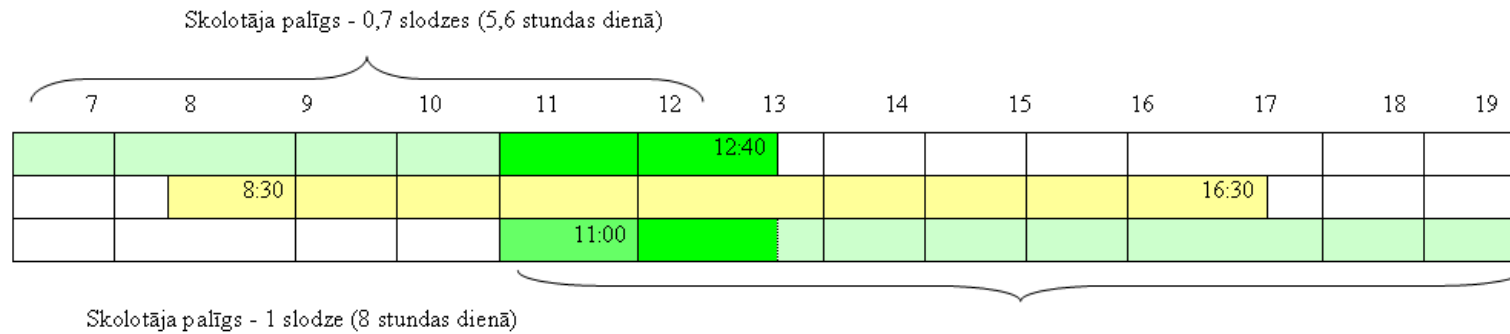
3.2. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 90Algas likme: Ls 240

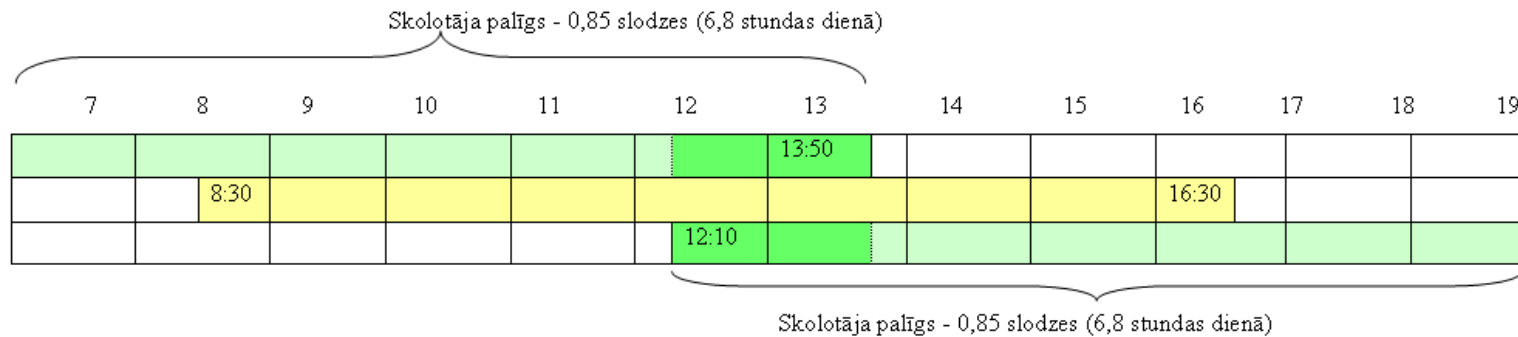
3.3. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 100Algas likme: Ls 230

Pirmsskolas izglītības skolotāja – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīga – 1 + 0,7 amata vienības, darba laika organizācijas shēma

Pirmsskolas izglītības skolotājs – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīgs – 0,85 + 0,85 amata vienības, darba laika organizācijas shēma

4. variants modelim „1+2”

Pirmsskolas izglītības skolotājs: 1,25 amata vienības (1,333 likmes)

Skolotāja palīgs: 1,75 amata vienības

4.1. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 50Algas likme: Ls 260

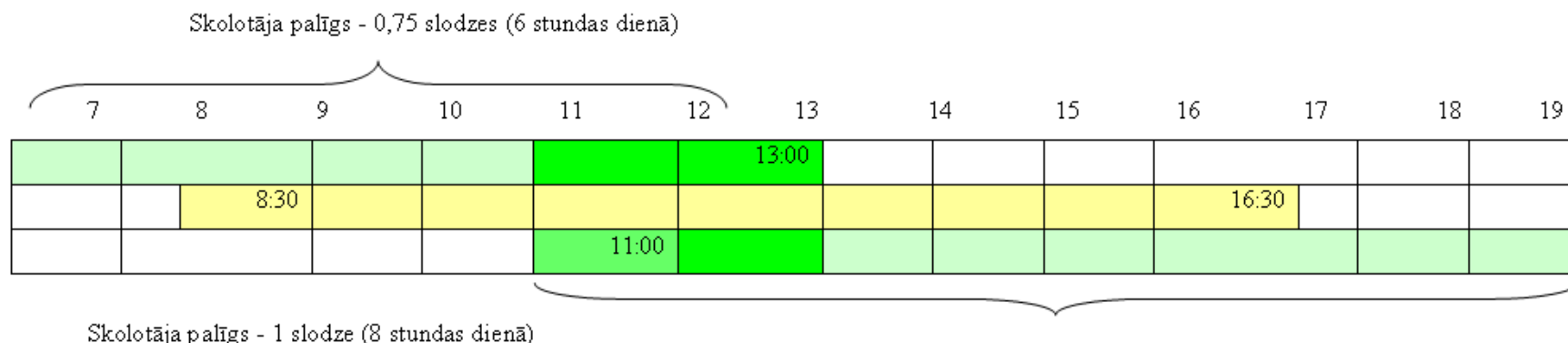
4.2. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 70Algas likme: Ls 245

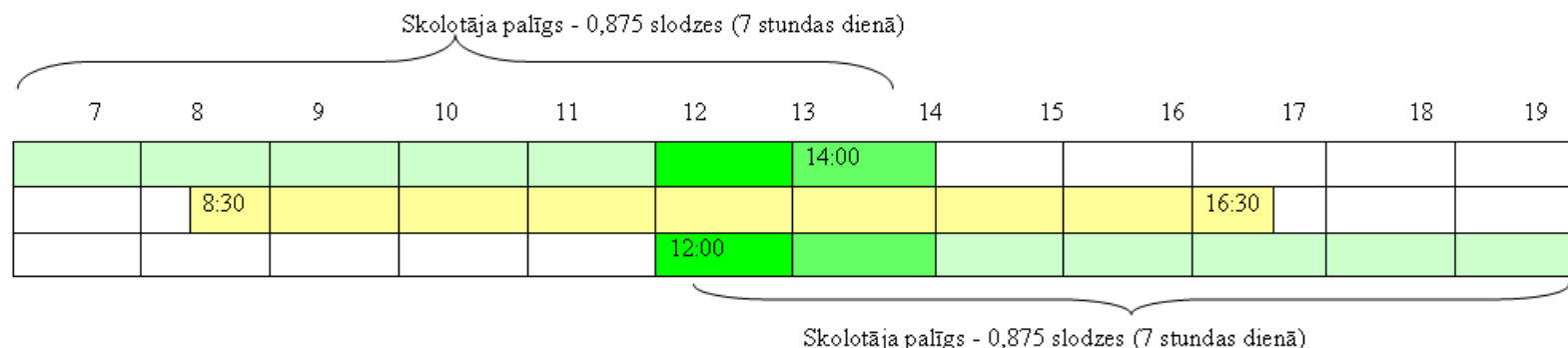
4.3. modelis „1+2”

Algas likme: zemākā mēneša algas likme + Ls 80Algas likme: Ls 240

Pirmsskolas izglītības skolotāja – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīga – 1 + 0,75 amata vienības, darba laika organizācijas shēma

Pirmsskolas izglītības skolotāja – 1,25 amata vienības, un skolotāja palīga – 0,875 + 0,875 amata vienības, darba laika organizācijas shēma

ANKETA

Lai noskaidrotu pirmsskolas izglītības skolotāju un skolotāju palīgu, kuri strādā grupā pēc modeļa „1+2”, izglītības līmeni un darba stāžu, lūdzu sniegt atbildes uz sekojošajiem jautājumiem:

1. Kāds ir pedagoģiskais darba stāžs pirmsskolas izglītības skolotājam?

* līdz 5 gadiem _____

* no 5 līdz 10 gadiem _____

* 10 un vairāk gadu _____

2. Vai pirmsskolas izglītības skolotāja piedalījās pedagoģu profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanā? Kāda kvalitātes pakāpe tika piešķirta?

* 1. kvalitātes pakāpe _____

* 2. kvalitātes pakāpe _____

* 3. kvalitātes pakāpe _____

3. Kāds izglītības līmenis ir skolotāju palīgiem?

* augstākā pedagoģiskā (pirmsskolas izglītības skolotāja kvalifikācija) _____

* augstākā pedagoģiskā (cita pedagoģiskā kvalifikācija) _____

* cita augstākā _____

* studē augstskolā (students) _____

* vidējā pedagoģiskā (pedagoģiskā skola) _____

* vidējā profesionālā _____

* vidējā vispārējā _____

4. Cik skolotāju palīgu piedalījās RIIMC organizētajosursos „Skolotāju palīga loma mācību un audzināšanas procesā pirmsskolā”? _____

Paldies par atsaucību!

Pārrunu kontentanalīze

Jautājumi	Izteicieni...	Stiprās puses	Vājās puses
Kāpēc un pēc kāda principa grupā tiek ieviests modelis „1+2”?	<p>„... ja skolotāja piekrīt strādāt šādā režīmā, modeli ievieš tajā grupā, kurā ilgstoši ir skolotāja vakance.”</p> <p>„...notiek konkurence starp parasto grupu skolotājiem, kas veicina kvalitatīvu pedagoģiskā procesa rezultātu”).</p> <p>... ja iestādē skolotājas atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā, netiek atļauts uz šo skolotāju prombūtnes laiku grupā ieviest modeli „1+2”.</p> <p>„Vadītājas un metodiķi mēģina ”pierunāt” skolotājas strādāt papildu slodzes, taču tas nav risinājums, jo vienā grupā ir 3 – 4 pedagogi.”</p> <p>„ ... vairākas skolotājas strādā blakusdarbā citā iestādē, jo viņām tas ir izdevīgi – atbildību daļa ar otru pedagogu, alga ir divas reizes lielāka, nav stingras prasības. Šīs skolotājas neizrāda ieinteresētību. Ja tiek pārceltas uz citu grupu, izrāda neapmierinātību....”</p> <p>„...lai noturētu ļoti labu kadru, kas strādāja paralēli arī privātajā iestādē, tika piedāvāts strādāt vienā iestādē.”</p> <p>„Skolotāja grupā palika viena, jo nomainījās vairākas kolēģes. Kad viņai piedāvāja pāriet uz modeli „1+2”, skolotāja labprāt to pieņēma, jo par šo modeli bija dzirdējusi labas atsauksmes.”</p> <p>„... grupā bija ilgstoša vakance un esošā skolotāja izrāda vēlmi strādāt pēc</p>	<p>Modeli „1+2” ievieš tajā grupā, kurā ir vakance.</p> <p>Konkurence.</p> <p>Darbs vienā iestādē.</p> <p>Labas atsauksmes par modeli „1+2”.</p>	<p>Ja skolotāja atrodas BKA, uz viņas prombūtnes laiku netiek ieviests modelis „1+2”, bet vairāki pedagogi veic papildu darbu.</p> <p>Skolotājas „pierunā” strādāt papildu slodzes.</p> <p>Strādājot divās darbavietās, saņem lielāku atalgojumu, nav stingras prasības.</p>

	<p>šāda modeļa”;</p> <p>„... piedāvā profesionālajai, ar lielu pedagoģisko pieredzi darbā skolotājam, lai nemeklētu citu darbu. Ar piedāvājumu viņa ir apmierināta.”</p> <p>„Atverot jaunas grupas, bija grūti atrast pedagogus, tādēļ pedagogiem piedāvāja strādāt uzreiz grupā, kurā strādā pēc modeļa „1+2”. Taču tas ir risks, jo nepazīst pedagogu...”</p> <p>„Lai grupā ir viena stabila skolotāja, kura nes atbildību par grupas darbu kopumā”.</p> <p>„... tiek piedāvāts skolotājiem, kuri šobrīd strādā citā iestādē blakus darbā, pārnākt strādāt vienā darba vietā”.</p>	<p>Lai „pieturētu” pedagogu.</p>	<p>Ilgstoša vakance.</p> <p>Atverot jaunas grupas, grūtības sagādā vienlaicīgi atrast vairākus pedagogus.</p>
<p>Kā tika atlasītas pirmsskolas izglītības skolotājas?</p>	<p>„... pēc pedagoģiskās meistarības un darba stāža.”</p> <p>„pedagoģiskajā sēdē visas skolotājas tika iepazīstinātas ar modeļa „1+2” materiāliem. Pēc brīvprātības principa pieteicās vairākas skolotājas, kā pamatojumu minot: izdevīgu darba laiku – katru dienu jāstrādā 8 stundas, iespēju strādāt vienā darbavietā un saņemt lielāku atalgojumu. Grupā tika piedāvāts strādāt skolotājām, kurām bija liela pedagoģiskā pieredze.”</p> <p>„Grupā, kurā darbojas modelis „1+2”, ir jāsastrādājas ar diviem skolotāju palīgiem, tāpēc ir svarīgi ņemt vērā skolotāja raksturu, prasmi sadarboties utt.”</p> <p>„... svarīgi izvēlēties skolotāju, kura ir atbildīga, ar lielu pedagoģisko pieredzi un spēj elastīgi reaģēt uz dažādām ikdienas situācijām...”</p>	<p>Pedagoģiskā pieredze, darba stāžs.</p> <p>Pedagoģiskajā sēdē tiek iepazīstināti visi pedagogi.</p> <p>Brīvprātības princips.</p> <p>Pedagoģiskā pieredze.</p> <p>Motivācija: vienā darba vietā var saņemt lielāku atalgojumu, izdevīgs darba laiks.</p> <p>Skolotāja raksturs, prasme sadarboties.</p> <p>Atbildība,</p>	

	<p>„Skolotāja, kura vēlās strādāt grupā, kurā īsteno modeli „1+2”, ar savu iniciatīvu spēj pārliecināt vecākus par veiksmīgu pedagoģiskā procesa norisi un”</p> <p>„ ... ar darba pieredzi un pozitīvi novērtētu darba kvalitāti un atbildību.”</p> <p>„... radoša, ar lielu atbildības sajūtu, prot komunicēt ar vecākiem.”</p> <p>„ Kam var uzticēties, ir radoša, apzinīga pret darbu...”</p> <p>„... skolotājas, kuras pašas izsaka vēlēšanos, ir motivētas, jo var strādāt vienā iestādē un saņemt lielāku atalgojumu.”</p> <p>„ Skolotājas, kuras pēc brīvprātības principa bija izteikušas vēlmi pēc vadītājas sniegtās informācijas grupā strādāt pēc modeļa „1+2”.”</p> <p>„ņemt vēra pieredzi un personības īpašības (atbildības sajūta, spēja pieņemt lēmumus, sadarboties ar skolotāju palīgiem un vecākiem...”</p> <p>„... pēc pieredzes darbā ar bērniem, pēc rakstura īpašībām, pēc dažādām aktivitātēm...”</p>	<p>pedagoģiskā pieredze, spēja elastīgi reaģēt uz dažādām situācijām.</p> <p>Ieinteresētība, iniciatīva..</p> <p>Darba pieredze un kvalitāte. Atbildības sajūta.</p> <p>Atbildības sajūta, komunikācijas prasmes.</p> <p>Uzticēšanās, radošums, apzinīgums.</p> <p>Motivācija, jo var strādāt vienā darba vietā un ir lielāks atalgojums.</p> <p>Brīvprātības princips.</p> <p>Darba pieredze. Personības īpašības (atbildības sajūta, spēja pieņemt lēmumus, komunikācijas spējas).</p> <p>Pieredze darbā ar bērniem.</p>	
--	---	--	--

		Rakstura īpašības.	
Kādas prasības tika izvirzītas skolotāja palīgam?	<p>„... lai būtu labs kontakts ar skolotāju, vēlēšanās darboties ar bērniem un atbildības sajūtu.”</p> <p>„Vēlama jebkāda pedagoģiskā izglītība, var būt pensionāre.”</p> <p>„ ... pieredze darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem, ir laba attieksme pret bērniem, aktīvi piedalās ikdienas nodarbībās un ir spējīga viena pati organizēt darbu ar bērniem...”</p> <p>„ jāprot runāt ar vecākiem...”</p> <p>„ ... vidējā izglītība, darba pieredze, spēja pārraudzīt un disciplinēt bērnus.”</p> <p>„... tika izraudzīta no esošajiem darbiniekiem, kura pati izteica vēlēšanos strādāt šajā grupā.”</p> <p>„... izglītība, spēja organizēt bērnus un komunicēt ar vecākiem...”</p> <p>„Tiek meklēti skolotāju palīgi ar jebkuru pedagoģisko izglītību: pedagoģiskā skola, students utt.”</p> <p>„Vēlams students, kas apgūst pirmsskolas izglītības skolotāja kvalifikāciju, jo, strādājot šajā grupā, uzkrāj pieredzi.”</p> <p>„Koleģiālas savstarpējās attiecības, prasme sarunāties ar vecākiem...”</p>	<p>Labs kontakts ar skolotāju, atbildības sajūta.</p> <p>Jebkāda pedagoģiskā izglītība.</p> <p>Pieredze darbā ar pirmsskolas vecuma bērniem, prasme organizēt darbu ar bērniem.</p> <p>Komunikācijas prasme</p> <p>Vidējā izglītība, darba pieredze, organizatoriskās prasmes.</p> <p>Esošais darbinieks izsaka vēlēšanos strādāt grupā pēc modeļa „1+2”.</p> <p>Izglītība. Spēja organizēt bērnus un komunicēt ar vecākiem.</p> <p>Pedagoģiskā izglītība.</p> <p>Students, kas var iegūt pedagoģisko</p>	

	<p>„... iepriekšējā pieredze pirmsskolā, prot organizēt darbu.”</p> <p>„...pieredze darba ar bērniem, lai vecāki varētu uzticēties.”</p> <p>„Labas komunikācijas un saskarsmes prasmes (darbā ar bērniem un vecākiem), jebkāda pedagoģiskā izglītība, vēlama iepriekšējā pieredze ar bērniem”.</p> <p>„... mīlestībai pret bērniem, izprast grupas ritmu un iekļauties tajā.”</p>	<p>pieredzi.</p> <p>Rakstura īpašības, prasme komunicēt ar vecākiem.</p> <p>Iepriekšējā pieredze, organizatoriskās prasmes.</p> <p>Uzticēšanās.</p> <p>Komunikatīvās un saskarsmes prasmes.</p>	
<p>Kā tika informēti vecāki par modeļa „1+2” ieviešanu grupā ? Vai ir mainījusies vecāku attieksme?</p>	<p>„Vecāku sapulcē informēja par izmaiņām grupas darba organizācijā, norādot pozitīvos aspektus (skolotāja ar pieredzi, pedagoģiskā procesa nodrošināšana utt.)”</p> <p>„Vecākiem šis modelis ir pieņemams, jo tad ir stabilitātes sajūta. Ja iestādē ir ilgstoša vakance, parasti grupās strādā vairāki pedagogi, ar kuriem ne vienmēr izveidojas laba sadarbība.”</p> <p>„...daži vecāki izrāda neapmierinātību par to, ka viņi tiek nolikti „fakta priekšā”, bet ar laiku atzīst, ka bērni tiek labi sagatavoti...”</p> <p>„ ...informēti vecāku sapulcē. Bija jāpārrunā daži organizatoriski jautājumi.”</p> <p>„ Tika organizēta īpaša vecāku sapulce, kurā vecāki izrādīja atturību un satraukumu par to, vai varēs satikt skolotāju. Ar laiku vecākiem tika piedāvāta iespēja 2 reizes mēnesī nepieciešamības gadījumā satikt skolotāju.”</p>	<p>Vecāku sapulcēs, norādot pozitīvos aspektus.</p> <p>Stabilitātes sajūta.</p> <p>Vecāku sapulce.</p> <p>Vecāku sapulce.</p> <p>2 reizes mēnesī nepieciešamības gadījumā var satikt skolotāju.</p>	<p>Modelis „1+2” tiek ieviests mācību gada vidū.</p> <p>Vecāku satraukums par to, ka nevarēs satikt grupas skolotāju.</p>

	<p>„Tā kā grupā bieži mainījās skolotājas, vecāki neiebilda pret šo modeli un joprojām ir apmierināti.”</p> <p>„Tika organizēta administrācijas, grupas personāla un vecāku sapulce. Vecāki ar sapratni uz klausīja, bija vairāki jautājumi, kurus pārrunājām un izanalizējām. Vecāki šo modeli ir pieņēmuši, nav bijuši problēmas un konflikti.”</p> <p>„Vecāki vēl neizprot modeli. Tiek rīkotas sapulces un individuālās pārrunas par modeļa „1+2” darbu. Vecāku padomei tika rīkota atvērto durvju diena, kurā viņi visas dienas laikā varēja iepazīties ar darba organizāciju, bet pēc tam informēt parējos vecākus”.</p> <p>„Ir nepieciešams vecākus informēt par modeļa „1+2” darbības specifiku un pārliecināt, ka pedagoģisko procesu var nodrošināt, ievērojot arī citas organizācijas formas...”</p> <p>„Informāciju par modeļa ieviešanu uztvēra pozitīvi un attieksme nav mainījusies.”</p> <p>„... vecāki tika aicināti uz sanāksmi, kurā sniedza informāciju par modeļa „1+2” ieviešanas nepieciešamību un procesu. Vairums vecāku to uzņēma saprotoši un atzinīgi, pat nopriecājās, ka beidzot grupā būs pastāvīga skolotāja. Divi vecāki izrādīja neapmierinātību, bet, kad tika izskaidroti ieguvumi no šīm pārmaiņām, iebildumu vairs nebija. Tagad vecāki ir apmierināti, jo regulāri tiek informēti par grupas darbu (e-pasts, informācijas standā, noteiktās dienās tiek ar vecākiem).”</p> <p>„Vecāki tika informēti savlaicīgi vecāku sapulcē. Vairākums vecāku izturas ar sapratni, atsevišķos gadījumos nepieciešams izskaidrot un pamatot</p>	<p>Vecāki neiebilst, ir apmierināti, jo iepriekš bieži mainījās skolotājas.</p> <p>Administrācijas, grupas personāla un vecāku sapulces.</p> <p>Individuālas pārrunas, atvērto durvju diena.</p> <p>Vecāku attieksme ir pozitīva.</p> <p>Vecāku sanāksme. Būs pastāvīgs skolotājs.</p> <p>Vecākus regulāri informē par aktuālajām tēmām, grupas darbu.</p> <p>Savlaicīga vecāku informēšana par modeļa „1+2” ieviešanu grupā,</p>	<p>Vecāki neizprot modeļa „1+2” organizācijas formu.</p> <p>Jāinformē vecāki par iespēju nodrošināt pedagoģisko procesu, izmantojot citas organizācijas formas.</p>
--	--	---	---

	<p>radušos situāciju.”</p> <p>„... vecākus informēja vadītāja, izskaidrojot situāciju, ka arī plusus un iespējamās grūtības.”</p> <p>„Vecāki interesējās, kā bērni gatavosies skolai, kurš nepieciešamības gadījumā aizvietos utt., bet šobrīd ir apmierināti, jo mācību gads noritējis veiksmīgi.”</p>	<p>situācijas izskaidrošana.</p> <p>Izskaidrojot radušos situāciju, akcentē pozitīvās puses un iespējamās problēmas.</p>	
<p>Kur un kādas konsultācijas saņem skolotāja palīgs?</p>	<p>„... skolotāja iepazīstina par pedagoģisko darbu grupā, izrunā, kā risināt problēmsituācijas ar bērniem un viņu vecākiem.”</p> <p>„Skolotāju palīgs saņem uzdevumu no grupas skolotāja par veicamo pēcpusdienas cēlienā (uzdevums individuālajam darbam vai kādai grupai, lai nostiprinātu dienā apgūto). Pēcpusdienas cēlienā vēro bērnus rotaļās un pastaigu laikā.”</p> <p>„Piedalās RIIMC organizētosursos „Skolotāja palīga loma mācību un audzināšanas procesā pirmsskolā”.”</p> <p>„... tiek regulāri kontrolēti ikdienas darbā, kā arī ieteikti priekšlikumi pedagoģiskā procesa organizēšanā. Skolotāju palīgi piedalās pedagoģu sanāksmēs.”</p> <p>„ Ikdienā, vērojot nodarbības ar skolotāja palīga līdzdalību, tiek piedāvāts izmēģināt dažādas metodes un darba formas, kuras pēc tam var izmantot pēcpusdienas cēlienā.”</p> <p>„Pastāvīgi skolotāja vai metodiķis sniedz vajadzīgās konsultācijas un palīdzību. Pārsvārā, kā tikt galā ar aktīviem bērniem un kā komunicēt ar vecākiem.”</p> <p>„ Iesākot darbu, tika sniegtas konsultācijas par šādiem jautājumiem: bērnu</p>	<p>Skolotāja darbs ar skolotāju palīgu.</p> <p>Skolotāja norādījumi par veicamajiem darbiem.</p> <p>RIIMC kursi.</p> <p>Skolotāju palīgi piedalās pedagoģu sanāksmēs.</p> <p>Skolotāju palīgu darba vērošana, ieteikumi.</p> <p>Konsultācijas par sadarbību ar vecākiem un aktīviem bērniem.</p> <p>Konsultācijas par bērnu vecumposma</p>	

	<p>vecumposma īpatnības, individuālais darbs ar bērniem, bērnu pastaigu organizēšana, sadarbība ar vecākiem.”</p> <p>„... konsultācijas par mācību procesa organizēšanu, par dienas režīma ievērošanas nepieciešamību...”</p> <p>„Konsultācija nepieciešama par rotaļu organizēšanu un dažādu materiālu izmantošanu.”</p> <p>„... kādi darbi veicami rīta un pēcpusdienas cēlienā...”</p> <p>„Saņem metodiskos norādījumus, ir iespēja konsultēties pie vadītājas, metodiķes vai skolotājas.”</p> <p>„Vadītāja un administrācija sniedz konsultācijas par komunikācijas veidošanu, bērnu vecumposma attīstības īpatnībām, praktiskus padomus ikdienas darba organizēšanai.”</p> <p>„... uz visiem skolotāju palīgu jautājumiem vadītāja, vietnieks vai skolotāja sniedz atbildes. Pārsvarā tēmas ir par sadarbību ar bērniem un vecākiem, bērnu drošības jautājumiem, bērnu uzvedības modeļiem, problēmas.”</p>	<p>īpatnībām, individuālo darbu un pastaigu organizēšanu, sadarbību ar vecākiem.</p> <p>Konsultācijas par mācību procesa organizēšanu, dienas režīma ievērošanu.</p> <p>Konsultācija par rotaļu organizēšanu.</p> <p>Nepieciešami norādījumi, kādi darbi veicami rīta un pēcpusdienas cēlienā.</p> <p>Skolotāju palīgus konsultē gan vadītāja, gan vadītāju vietnieki / metodiķis, gan grupas skolotāja.</p> <p>Sniedz praktisku padomus ikdienas darba organizēšanai.</p> <p>Konsultācijas par sadarbību ar vecākiem, bērnu drošības jautājumiem, bērnu uzvedības modeļiem, kā</p>	
--	---	---	--

		risināt problēmsituācijas.	
Norādiet stiprās un vājās puses, organizējot pedagoģisko procesu grupā, kurā īsteno modeli „1+2?”	<p>„... darba kvalitāte ir augstāka, jo strādā labākie pedagogi un skolotāju palīgi.”</p> <p>„... pozitīvi, ka programmu realizē viens pedagogs, vieglāk plānot pedagoģisko darbu un novērot bērnu attīstību.”</p> <p>„Pozitīvi: vienam pedagogam ir vieglāk plānot savu darbu, realizēt tās pēctecību ikdienas darbā; vieglāk novērtēt katra bērna sasniegumus; svētkos nav problēmu ar scenārija pārzināšanu.”</p> <p>„Skolotāja ikdienā darba laika ietvaros netiekas ar vecākiem, taču, ja tas ir nepieciešams, nosaka darba laiku tā, lai dažas reizes mēnesī var satikt rīta vai pēcpusdienas cēlienā.”</p> <p>„... pēcpusdienas cēlienā skolotāju palīgiem grūtības sagādā noorganizēt individuālo darbu, jo trūkst zināšanas un pieredze.”</p> <p>„Skolotājam ir lielāka atbildība par pedagoģiskā procesa nodrošināšanu un noriti grupā.”</p>	<p>Augstāka darba kvalitāte.</p> <p>Pedagoģiskā procesa plānošana, bērnu attīstības novērošana.</p> <p>Darba plānošana, pēctecības nodrošināšana. Bērnu sasniegumu konstatēšana. Pasākumu organizēšana.</p> <p>Skolotāja 2 reizes mēnesī plāno tikšanos ar vecākiem.</p> <p>Skolotāja atbildība</p>	<p>Skolotāja ikdienā netiekas ar vecākiem. Maina darba laiku.</p> <p>Skolotāju palīgiem nav pieredzes un prasmes metodikā.</p>

	<p>„Skolotāja viena plāno pedagoģiskā procesa saturu un nodrošina pēctecību.”</p> <p>„Ir labs risinājums vakanču aizpildīšanai. Profesionāls, atbildīgs pedagogs var īstenot programmu viens, strādājot pēc modeļa „1+2”.”</p> <p>„... kā trūkums – grūti atrast skolotāja palīgu, kam var vienam uzticēt bērnus.”</p> <p>„... grūti atrast skolotāja palīgu noteiktajām prasībām, it īpaši uz 0,5 slodzi.”</p> <p>„Lai arī skolotāja palīgs sadarbojas ar vecākiem, šajā grupā ir novērota mazāka vecāku ieinteresētība piedalīties iestādes organizētajos pasākumos, jo neprot pārliecināt, ieinteresēt un iesaistīt.”</p> <p>„Būtu jāizskata iespēja palielināt algas likmi skolotāju palīgiem...”</p> <p>„Maz laika individuālajam darbam ar bērniem.”</p> <p>„Darba procesā iztrūkst daudzveidība, divu pedagogu kopdarbs dod lielāku ieguldījumu. Lai pilnveidotu pedagoga radošo darbu, rīko Radošās darbnīcas, kuras apgūst jauna idejas. „</p> <p>„Lai satiktu vecākus, skolotāja 1 reizi nedēļā strādā līdz pl. 19.00, lai satiktu vecākus.”</p> <p>„Ja saslimst skolotāja, viņu aizvieto vadītāja vietnieks, kā arī skolotāja palīgs, kuram diemžēl nevar samaksāt par papildu darbu...”</p>	<p>par pedagoģiskā procesa nodrošināšanu.</p> <p>Pedagoģiskā procesa plānošana, pēctecības nodrošināšana.</p> <p>Pedagoga profesionalitāte un atbildība ļauj īstenot pirmsskolas izglītības programmu arī strādājot pēc modeļa „1+2”.</p> <p>Vecāku tikšanos plāno 1 reizi nedēļā.</p>	<p>Grūti atrast skolotāju palīgus atbilstoši noteiktajām prasībām.</p> <p>Vecāku ieinteresētība nav tik liela, kā grupās, kur strādā 2 pedagogi.</p> <p>Skolotāju palīgu prasme sadarboties ar vecākiem.</p> <p>Skolotāju palīgiem zems atalgojums.</p> <p>Maz laika individuālajam darbam.</p> <p>Skolotāju palīgi nevar aizvieto skolotāju viņas prombūtnes laikā un saņemt samaksu par</p>
--	---	--	---

	<p>„Skolotāju palīgiem ir pietiekoši liela atbildība, lai saņemtu lielāku atalgojumu.”</p> <p>„Stiprās: vienotas prasības, atbildība vienai skolotājai... Vājās: skolotāju palīgi var neizpildīt uzdevumus...”</p> <p>„Bērni ir disciplinētāki, jo pamatprasības nosaka viena skolotāja. Skolotājai ir lielāka atbildība (Kā tu bērnus mācīsi un audzināsi, tā arī būs!)”.</p> <p>„Skolotājam ir iespēja realizēt savu ieplānoto darbu un pedagoģiskās idejas neatkarīgi no otra skolotāja.”</p> <p>„Pedagogs var plānot un īstenot savas ieceres mērķtiecīgi un savlaicīgi. Ir lielāka iespēja redzēt bērnu attīstības dinamiku, sava darba ieguldījumu, taču ir mazāks kontakts ar vecākiem.”</p> <p>„Ir sasteigts rīta cēliens...”</p> <p>„Gadās, ka, skolotājai atnākot uz darbu, vecāki stāv rindā, lai noskaidrotu kādu interesējošu jautājumu.”</p> <p>„Īpaši jādomā par skolotāju palīgiem. Ir ļoti grūti atrast, jo ir liela atbildība, bet zems atalgojums...”</p> <p>„Grūtības skolotāju palīgiem veikt savus pienākumus, kas saistīti ar bērnu nodarbjū organizēšanu, palīdzību un sadarbību ar skolotāju, ja iestādē ēdināšana notiek grupā.”</p> <p>„Skolotājai ir diezgan liela slodze un atbildība, daudz jāstrādā ar skolotāju palīgiem, lai nodrošinātu pedagoģisko procesu.”</p> <p>„Grūtāk ir sagatavoties pasākumiem un svētkiem, jo skolotājai vienai ir jāuzņemas sagatavošanas un organizēšanas darbi.”</p>	<p>Vienotas prasības. Atbildība.</p> <p>Skolotāja atbildība. Bērnu disciplinētība.</p> <p>Darba plānošana un savas idejas ieviešana.</p> <p>Bērnu attīstības dinamikas konstatēšana.</p>	<p>Skolotāju palīgu atbildībai neatbilstošs atalgojums.</p> <p>Skolotāju palīgi mēdz neizpildīt paredzētos uzdevumus.</p> <p>Skolotāja sadarbība ar vecākiem.</p> <p>Rīta cēliens.</p> <p>Skolotāju palīgu atbildībai neatbilstošs atalgojums.</p> <p>Bērnu ēdināšana grupā, ierobežo iespēju piedalīties nodarbībās.</p> <p>Skolotāju darbs ar skolotāju palīgu.</p> <p>Pasākumu organizēšana.</p>
--	---	--	---

<p>Ko ieteiktu citām iestādēm, kuras vēlās ieviest modeļus „1+2” ?</p>	<p>„modeli nevajadzētu „uzspiest”, bet ieviest tikai tad, ja darbinieki paši izrāda vēlmi tajā strādāt.”</p> <p>„Pirms modeļa ieviešanas apmeklēt Pirmsskolu nodaļas organizēto sapulci, kurā tiek sniegta visa informācija – vājās un stiprās puses, atbildes uz jautājumiem.”</p> <p>„Nebaidīties no pārmaiņām, bet pirms tam visu rūpīgi izvērtēt.”</p> <p>„Galvenais izveidot labu komandu.”</p> <p>„Grupās komandai ir nepieciešami kursi par modeļa darbību (sadarbība savā starpā, uzdevumu nodošanu...)”</p> <p>„... ir nepieciešams dators, lai skolotāja varētu aizpildīt skolotāja dienasgrāmatu, sazināties ar vecākiem utt.”</p> <p>„Izvērtēt skolotāja palīga attieksmi pret bērniem, prasmi sarunāties ar vecākiem un vecuma ierobežojumu.”</p> <p>„Izvēlēties darbiniekus, uz kuriem var paļauties. Sniegt norādījumus un palīdzību skolotāju palīgiem par bērnu prasmju nostiprināšanu, sadarbību ar vecākiem, iesaistīt materiālās bāzes pilnveidošanā, pasākumu organizēšanā.”</p> <p>„Sākumā arī pati biju skeptiski noskaņota, bet tagad, redzot rezultātus, esmu apmierināta. Varbūt tādēļ, ka šajā grupā strādā labi darbinieki...”</p> <p>„Uzticēt aktīviem skolotājiem ar pieredzi pedagoģiskajā darbā, ņemt vērā skolotāja un skolotāja palīgu savstarpējo saderību, kā arī attieksmi pret bērniem, vecākiem un darbu vispār.”</p> <p>„Nebaidīties ieviest modeļus, ja iestādē ilgstoši ir skolotāja vakance.”</p> <p>„Jāņem vērā: darbinieku veselības stāvoklis, skolotāju palīgu izglītības līmenis, komandas sadarbības prasmes.”</p> <p>„Atbildīgi izraudzīties darbiniekus, kuriem šis ir sirds darbs...”</p>	<p>Brīvprātības princips.</p> <p>Informatīvās sapulces apmeklēšana.</p> <p>Izvērtēšana.</p> <p>Komandas izveidošana.</p> <p>Skolotāju palīgu attieksme pret bērniem, vecākiem un darbu.</p> <p>Sadarbība ar vecākiem.</p> <p>Skolotāja un skolotāju palīgu savstarpējā saderība.</p> <p>Risinājums, ja ir ilgstoša skolotāja vakance.</p> <p>Darbinieku</p>	<p>Nepieciešami kursi skolotāju palīgiem.</p> <p>Datora nepieciešamība.</p>
--	---	---	---

	<p>„Pirms tam rūpīgi jāizvērtē skolotāju palīgu piemērotību šim darbam, vēlmi strādāt ar bērniem, spēju komunicēt ar vecākiem un prasmi strādāt komandā”.</p> <p>„Skolotājam jābūt ar labu veselību un augstu atbildības līmeni.”</p>		
--	---	--	--

Dienas gaitas novērošana grupā, kurā īsteno 1.variantu modelim „1+2”

Grupa: 3-7 g

Ēdināšana: ēdamzālē

Laiks	1. skolotāja palīgs (1 slodze)	Pirmsskolas izglītības skolotājs	2. skolotāja palīgs (0,5 slodzes)
	Novērotais	Novērotais	Novērotais
7.00 – 7.15	Kamēr nav atnākuši bērni, noslauka putekļus.		
7.15 – 8.15	Sagaida bērnus, piedāvā bērniem galda spēles.		
8.15 – 8.25	Rīta rosme	Ierodas darbā, sarunas ar vecākiem.	
8.30 – 9.00	Kopā ar bērniem (dežurantiem) saklāj galdus. Brokastis.	Sagatavo nepieciešamos materiālus nodarbībām.	
9.00 – 10.00	Telpu uzkopšana (garderobe, tualete). Rotaļājās ar mazākajiem bērniem (no 2 – 3 g.v.)	Rīta aplis. Organizē integrētās nodarbības.	
10.00 – 10.20	Otrās brokastis, trauku mazgāšana. Palīdz saģērbt bērnus.	Grupas sakārtošana kopā ar bērniem. Gatavošanās pastaigai.	
10.20 – 11.45	Telpu uzkopšana (grupas), vēdināšana.	Pastaiga. Sporta aktivitātes (rotaļas).	
11.45 – 12.00	Sagaidīšana no pastaigas, palīdz noģērbt bērnus.	Noģērbj bērnus. Sagaidot visus bērnus, izstāsta pasaku.	
12.00 – 12.30	Kopā ar bērniem (dežurantiem) saklāj galdus. Pusdienas.	Pusdienas.	
12.30 – 12.45	Palīdz bērniem saģērbties diendusai.	Palīdz bērniem saģērbties diendusai.	
12.45 – 15.00	Grupas telpu uzkopšana, vēdināšana. Došanās mājās.	Saraksta dokumentāciju. Gatavošanās nākamās dienas nodarbībām. Izstāsta otrajam skolotāju palīgam veicamos darbus ar bērniem	Pl. 14.45 ierodas darbā.
15.00 – 15.45		Saģērbj bērnus.	Palīdz saģērbt bērnus. Kopā ar bērniem (dežurantiem) saklāj

			galdus. Launags.
15.45 – 16.15		Individuālais darbs, darbs pa apakšgrupām. Sagērbj bērnus pastaigai. Došanās mājās.	Telpas uzkopšana. Sagērbj bērnus pastaigai.
16.15 – 18.20			Pastaiga. Rotaļas. Vecāku sagaidīšana.
18.20 – 19.00			Telpu uzkopšana. Saraksta uz lapas novērojumus, vecāku uzdotos jautājumus. Došanās mājās.

Dienas gaitas novērošana grupā, kurā īsteno 2.variantu modelim „1+2”

Grupa: 4-5 g

Ēdināšana tiek organizēta grupas telpā

Skolotāju palīgi nemainās maiņās (katrai darba laiks: 32 st nedēļā / 6,4 st dienā)

Laiks	1. skolotāja palīgs (0,8 slodze)	Pirmsskolas izglītības skolotājs	2. skolotāja palīgs (0,8 slodzes)
	Novērotais	Novērotais	Novērotais
7.00 – 7.20	Kamēr nav atnākuši bērni, noslauka putekļus.		
7.20 – 8.30	Individuālais darbs ar bērniem.		
8.30 – 9.00	Kopā ar dežurantiem saklāj galdus. Brokastis.	Turpina pieņemt bērnus. Individuālas sarunas ar vecākiem. Sagatavo materiālus un uzskates līdzekļus rotaļnodarbībai.	
9.00 – 10.20	Mazgā traukus. Palīdz skolotājai rotaļnodarbību organizēšanā.	Rotaļnodarbību vadīšana. Aizved bērnus uz mūzikas nodarbību.	
10.20 – 10.40	Palīdz saģērbt bērnus.	Saģērbj bērnus pastaigai.	
10.50 – 11.45	Telpu uzkopšana, vēdināšana.	Pastaiga. Kustību rotaļas. Vērojumi dabā.	
11.45 – 12.00	Bērnu sagaidīšana no pastaigas, sakārto bērnu skapīšus.	Palīdz noģērbt bērnus.	
12.00 – 12.10	Kopā ar dežurantiem saklāj galdus.	
12.10 – 12.30	Pusdienas.		12.20 – ierodas darbā.
12.30 – 13.00	Novāc un mazgā traukus, sakārto galdus. Grupas telpas uzkopšana.	Palīdz bērniem saģērbties diendusai. Pasakas lasīšana.	Telpu uzkopšana (garderobe, tualete).
13.20 – 14.45	13.20 - beidzas maiņa * Uz kavējas darbā ilgāk, pārrunā ar skolotāju un otru skolotāju palīgu.	Diendusa. Skolotāja ar abiem skolotāju palīgiem veic pārrunas. Aizpilda obligāto dokumentāciju.	Pārrunas ar skolotāju, kura sniedz metodisku ieteikumus darbā ar bērniem pēcpusdienas cēlienā.
15.00 – 15.35		Pakāpeniski modina bērnus.	Uzkopj guļamtelpu. Kopā ar dežurantiem saklāj galdus.
15.35 –		Launags.	Launags.

15.50			
15.50 16.20	–		Individuālais darbs ar bērniem. * Pulciņu skolotāji atnāk pēc bērniem un atved atpakaļ.
16.20 16.30	–		Palīdz sagērbt bērnus pastaigai. Došanās mājās.
16.30 18.40	–		Pastaiga. Vecāku sagaidīšana, informācijas nodošana.

Dienas gaitas novērošana grupā, kurā īsteno 2. Variantu modelim „1+2”

Grupa: 3-5 g

Ēdināšana tiek organizēta grupas telpā

Skolotāju palīgi mainās maiņās (katrai darba laiks: 32 st nedēļā / 6,4 st dienā)

Situācija: Skolotāja ir iepļānojusi tikšanos ar vecākiem, tādēļ mainīts darba laiks no pl. 8.30 uz pl. 9.00!

Laiks	1. skolotāja palīgs (0,8 slodze)	Pirmsskolas izglītības skolotājs	2. skolotāja palīgs (0,8 slodzes)
	Novērotais	Novērotais	Novērotais
7.00 – 8.30	Sagaida bērnus. Individuālais darbs ar bērniem.		
8.30 – 9.00	Kopā ar dežurantiem saklāj galdus. Brokastis (*atnes medicīnas māsa).	* Tā kā pēcpusdienas cēlienā ir paredzēta tikšanās ar vecākiem, skolotāja darbu sāk nevis pl. 8.30, bet pl. 9.00!	
9.00 – 10.05	Novāc un mazgā traukus. Telpu uzkopšana (garderobe, tualete). Piedalīšanās nodarbībā, darbs ar apakšgrupu.	Integrētās nodarbības, darbs apakšgrupās.	
10.05 – 10.20	Palīdz saģērbt bērnus pastaigai.	Saģērbj bērnus pastaigai.	
10.20 – 11.00	Telpu (grupas) uzkopšana, vēdināšana.	Pastaiga. Vērojumi. Rotaļas, kustību aktivitātes.	
11.00 – 11.15	Bērnu sagaidīšana no pastaigas, palīdz noģērbties, sakārto bērnu skapīšus.	Palīdz noģērbt bērnus.	
11.15 – 11.40	Telpu (garderobes) uzkopšana.	Līdzdalība mūzikas nodarbībā.	
11.40 – 12.00	Kopā ar dežurantiem saklāj galdus.	Dzejoļu un dziesmu vārdu atkārtošana.	
12.00 – 12.30	Pusdienas. Novāc un mazgā traukus, sakārto galdus.	Pusdienas.	
12.30 – 13.00	Palīdz noģērbt bērnus diendusai.	Gatavošanās diendusai.	Palīdz noģērbt bērnus diendusai.
13.00 – 13.20	Atrodas pie bērniem, kamēr aizmieg. Pasaku lasīšana.	Ar otru skolotāja palīgu izrunā pēcpusdienas cēlienā veicamo darbu sarakstu.	Pārrunas ar skolotāju.
13.20 –		Aizpilda obligāto	Telpu uzkopšana.

15.00		dokumentāciju. Sagatavo materiālus vecākiem.	
15.00 – 15.45		Pakāpeniski modina bērnus, palīdz	Palīdz saģērbt bērnus. Sakārto guļamtelpu.
15.45 – 16.00		saģērbties. Darbs pa apakšgrupām.	Gatavošanās launagam. Novāc un mazgā traukus, sakārto galdus.
16.00 – 17.00		Gatavošanās pastaigai.	Aizved bērnus uz pulciņiem. Saģērbj bērnus pastaigai.
17.00 – 19.00		Tikšanās ar vecākiem. *Darba laiks bija līdz plkst. 17.00, nostrādātas papildu 2 st (2 dienas par 1 st sāīsina darba laiku)!	Pastaiga.

Dienas gaitas novērošana grupā, kurā īsteno 3. Variantu modelim „1+2”

Grupa: 4-5 g

Ēdināšana: grupā

Skolotāju palīgi mainās maiņās (pa nedēļām), katra strādā 0,85 slodzes – 34 st nedēļā / 6,8 st dienā

Laiks	1. skolotāja palīgs (0,85 slodzes)	Pirmsskolas izglītības skolotājs	2. skolotāja palīgs (0,85 slodzes)
	Novērotais	Novērotais	Novērotais
7.00 – 8.15	Sagaida bērnus, organizē individuālo darbu (galda spēles, grāmatu skatīšanās).		
8.15 – 8.50	Kopā ar dežurantiem saklāj galdus. Brokastis.	Turpina sagaidīt bērnus, sarunas ar vecākiem. Veic ikdienas apmeklējuma uzskaiti, pārskata skolotāja dokumentāciju.	
8.50 – 9.00	Mazgā traukus, novāc galdus.	Gatavošanās rotaļnodarbībām (uzskates materiālu sagatavošana).	
9.00 – 10.30	Telpu uzkopšana (garderobe, tualete). Līdzdarbojas kopā ar bērnu apakšgrupu.	Rotaļnodarbības, darbs apakšgrupās.	
10.30 – 10.45	Palīdz sagērbt bērnus pastaigai un izved bērnus laukā.	Gatavošanās pastaigai.	
10.45 – 12.00	Telpu (grupas) uzkopšana, vēdināšana.	Pastaiga. Kustību rotaļas.	
12.00 –	Kopā ar dežurantiem	Palīdz bērniem	

12.15	saklāj galdus.	noģērbties.	
12.15 – 13.00	Pusdienas. Novāc un mazgā traukus, sakārto galdus.	Pusdienas.	Gatavošanās pusdienām (organizē bērnu roku mazgāšanu).
13.00 – 15.00	Telpu uzkopšana. 13.50 - beidz darbu.	Diendusa. Aizpilda dokumentāciju. Sanāksme no pl. 14.00 – 15.00.	Palīdz gatavot dekorus grupai. Atrodas pie bērniem.
15.00 – 15.35		Saģērbj bērnus .	Palīdz saģērbt bērnus. Sakārto guļamtelpu.
15.35 – 15.50		Launags.	Launags. Novāc un mazgā traukus, sakārto galdus.
15.50 – 16.30		Visus bērnus aizved uz sporta aktivitātēm. 16.15. – beidz darbu.	Telpu uzkopšana.
16.45 – 17.00			Gatavošanās pastaigai, saģērbj bērnus.
17.00 – 18.50			Pastaiga. Brīvās rotaļas.

Maģistra darbs „Pedagoģiskā procesa organizēšanas iespējas pirmsskolas izglītības iestādē”
izstrādāts LU PPMF Pedagoģijas nodaļā

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā
norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst
izdrukai

Autore: Iveta Nagla _____
paraksts un datums

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Profesore, Dr.paed. Ruta Ināra Kaņepēja _____
paraksts un datums

Darbs iesniegts Pedagoģijas nodaļā

Metodiķe _____
vārds, uzvārds, paraksts, datums

Darbs aizstāvēts bakalaura/maģistra pārbaudījumu komisijas sēdē

Datums un protokola numurs _____

Vērtējums: _____

Komisijas sekretāre: _____